

Természetesen, tevékenyen

Természetközeli, a családokkal együttműködő

Pedagógiai Program

2016-tól visszavonásig.

Napsugár Óvoda és Bölcsőde

4090 Polgár, Bessenyei utca 4-5.

Hatálybalépésének időpontja:

2016. év 11. hó 17. nap.

Módosítva:

2023. év 08. hó 25. nap

Tartalom

HELYZETELEMZÉS	5
<i>Az intézmény környezetének jellemzői</i>	5
<i>Humán erőforrás</i>	6
<i>Tárgyi feltételek</i>	9
GYERMEK ÉS ÓVODAKÉPÜNK	13
AZ ÓVODA FUNKCIÓI	14
<i>Társas élmények</i>	14
<i>Sokszintű tevékenység élménye</i>	15
<i>A felfedezés élménye</i>	15
<i>Önkifejezés élménye</i>	15
<i>Együttérzés élménye</i>	15
NEVELÉSI PROGRAMUNK CÉLJA	15
PROGRAMUNK ALAPELVEI	17
<i>Az életszerűség elve</i>	17
<i>A természetesség elve</i>	17
<i>Az élményszerűség elve</i>	17
<i>A cselekvés elve</i>	17
<i>A szabad kifejezés elve</i>	18
<i>A konstruktív együttműködés elve</i>	18
<i>A komplexitás elve</i>	18
<i>A közösségi nevelés elve</i>	19
NEVELÉSI FELADATAINK	19
<i>Az egészséges életmód alakítása</i>	19
<i>Csoportszobák</i>	20
<i>Udvar</i>	20
<i>Életviteli, higiéniai szokások kialakítása és a testi-lelki szükségletek kielégítése</i>	21
<i>Életmódformálás együtt a családdal</i>	22
<i>A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére</i>	23
<i>Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés</i>	24
<i>Szocializálódás természetes neveléssel</i>	26
<i>Befogadás</i>	27
<i>Együttélés a mindennapok során</i>	28
<i>Kapcsolat környezetünkkel</i>	29
<i>Az értékorientált közösségi nevelés</i>	29
<i>A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére</i>	30
<i>Az anyanyelvi-, értelmi fejlesztés, nevelés megvalósítása</i>	30
<i>A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére</i>	31
<i>Anyanyelvi nevelés</i>	32
<i>A fejlesztés tartalma</i>	32
<i>A fejlődés várható eredménye óvodáskor végére</i>	33
AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGI FORMÁI	34
<i>A gyermek tevékenységének motivációi</i>	34
JÁTÉK	35

<i>A játék fajtái</i>	36
<i>A játék feltételei</i>	38
<i>Az óvónők szervező munkája</i>	40
<i>A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére</i>	41
VERSELÉS, MESÉLÉS	41
<i>A feldolgozás tartalma, lehetősége</i>	42
<i>Az óvónő szervező munkája</i>	45
<i>A fejlődés várható eredményei</i>	45
ÉNEK, ZENE, ÉNEKES JÁTÉKOK, GYERMEKTÁNC	46
<i>A fejlesztés tartalma</i>	47
<i>Az óvónő szervező munkája</i>	48
<i>A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére</i>	49
RAJZOLÁS, FESTÉS, MINTÁZÁS, KÉZIMUNKA	49
<i>A fejlesztés tartalma és területei</i>	50
<i>Az óvónő szervező munkája</i>	53
<i>A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére</i>	53
A KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSE	54
<i>A fejlesztés tartalma</i>	55
<i>Az óvónő szervező munkája</i>	57
<i>A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére</i>	58
MOZGÁS	59
<i>A mozgásfejlesztés tartalma</i>	60
<i>Az óvónő szervező munkája</i>	62
<i>A fejlődés várható eredménye óvodáskor végére</i>	63
MUNKA JELLEGŰ TEVÉKENYSÉGEK	64
<i>Az óvónő szervező munkája</i>	66
<i>A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére</i>	67
A TEVÉKENYSÉGEKBEN MEGVALÓSULÓ TANULÁS	68
<i>Az óvodákban lehetséges tanulási formák</i>	69
<i>Az óvónő szervező munkája</i>	70
<i>A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére</i>	71
A FEJLŐDÉS JELLEMZŐI ÓVODÁSKOR VÉGÉRE	71
<i>Testi fejlődés jellemzői</i>	72
<i>A lelki fejlődés jellemzői</i>	72
<i>A szociális érettség jellemzői</i>	73
AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI	73
<i>Személyi feltételek</i>	73
<i>Tárgyi-dologi feltételek megteremtése</i>	74
AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSE ÉS A TERVEZÉS	76
<i>A nevelés időkeretei</i>	76
<i>A csoportok általánosan megjelenő napirendje:</i>	77
<i>A nevelőmunka tervezése</i>	77
ÓVODAI ÜNNEPNAPOK	79
GYERMEKVÉDELMI MUNKA ÓVODÁNKBAN	81

HÁTRÁNYOS HELYZETŰ GYERMEKEK INTEGRÁLT NEVELÉSE	83
<i>Hátránykompenzálás óvodából az iskolába való átmenetben</i>	86
<i>Integrációt segítő szabadidős tevékenységek</i>	89
<i>Integrációt segítő módszertani elemek</i>	90
<i>Műhelymunka – óvodapedagógusok együttműködési formái</i>	90
<i>Mérés-értékelési rendszer</i>	90
EGYÜTTMŰKÖDÉSEK-PARTNERKAPCSOLATOK	91
AZ ÓVODA KAPCSOLATRENDSZERE	93
FELHASZNÁLT IRODALOM	97
KÖZVETLEN TÖRVÉNYI HÁTTÉR	101
LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK	102

HELYZETELEMZÉS

Az intézmény környezetének jellemzői

Vidéken élünk, a gyermekek többsége kertes házban lakik, a természet közelségében él. Közvetlen környezetünkben vannak vizes élőhelyek: Tisza, Selypes-patak, Tiszta-tó, Strandfürdő, Csónakázó-tó. Vannak ligetes területek, erdők, amelyek kirándulásra, sőt erdei óvodai tevékenységre is alkalmasak. Működik nálunk vadásztársaság, zöldmozgalom. Múltja van a kosárfonásnak, a szőnyegszövésnek, állattartásnak.

Városunk közel van más jellegű tájegységekhez, ezt a lehetőséget felhasználva kitágítjuk a gyerekek világát.

Míndezek közvetlenül vagy közvetetten megjelennek a gyermekek élményeiben. Sok gyermek napi 8-10 órát tölt az intézményben, ez megkívánja tőlünk, hogy olyan környezetet hozzunk létre, amely segíti a gyerekek egészséges fejlődését, sokoldalú tapasztalását és a helyi lehetőségek bevonásával élmények szerzését és feldolgozását.

A családok mentális-, és szociális körülményei eltérők. Élnek a városban jó anyagi háttérrel rendelkező családok, mások napi megélhetési gondokkal küzdenek. Megváltozott a családok értékszemlélete, egyre inkább az anyagi értékek dominálnak. A szülők idejét és energiáját leköti az anyagi biztonság megteremtése a család számára, s így kevesebb idejük marad örömteli, biztosságot adó, nevelő hatásokat biztosító együttes élményszerzésre, beszélgetésre, mesélésre. Emelkedő tendenciát mutat a hátrányos helyzetű gyerekek száma. Óvodásaink egyre nagyobb arányban küzdenek magatartászavarral.

A családok romló anyagi körülményei miatt fokozottabban előtérbe kerül az óvoda szociális funkciója. Nagyobb figyelmet kell fordítanunk a hátránykompenzálásra és az esélyegyenlőtlenség kezelésére. Nevelőtestületünk megérti az egyes családok gondjait, igyekszik meggyőzni a szülőket az együttnevelés fontosságáról, a gyerekek számára pedig biztosítja az óvodai életben a családias, nyugodt, szeretetteljes, tevékeny légkört.

A társadalmi folyamatok nem kívánatos hatása, a családokban bekövetkezett funkcionális változások miatt a differenciált, egyéni foglalkozások kerülnek előtérbe mind a nevelőmunka, mind a szülőkkel való kapcsolatteremtés vonatkozásában.

Évről-évre emelkedik a nevelőszülőkhöz kihelyezett állami gondozott gyerekek száma.

Az itt élő romáknak nincs jellemző kultúrája, hagyománya. A tősgyökeres polgári családok, akik muzsikusk, kosárfonók, tollseprűkészítők, vályogvetők és háztartásban segítő (mosók, takarítók, tapasztók) munkából éltek, már kihaltak. Gyermekeik, unokáik zömmel vegyes házasságban élnek, szakmát tanultak. Sok a vándorló életmódot folytató, betelepült közöttük.

A szülőkkel jó nevelői kapcsolatot alakítottunk ki. Az együttműködés formái csoportonként különbözőek, a szülők igényéhez, érdeklődéséhez igazodnak.

A programkészítést megelőzően megkérdeztük a szülőket az elvárásaikról, igényeikről, az óvodaválasztás indokairól, nevelési elveikről.

A kérdőívek értékelése során nyilvánvalóvá vált számunkra, hogy a szülők elismerik és támogatják nevelőmunkánkat. Arra számítunk, hogy a gyermekükért tenni akaró szülők, azonosulnak programunk szellemével.

A szakmai elképzeléseinken túl döntően befolyásolta a programunk irányvonalát az a tény, hogy a gyermekek egy része ingerszegény környezetből, szociálisan hátrányos helyzetű családból érkezik óvodába. Óvodáink nyitottak a szülők számára. Kapcsolatunk oldott, kölcsönös, bizalmat élvező, melyet a közös programok, kirándulások, nyílt napok, családlátogatások, biztosítanak. Bármikor számíthatunk a szülők együttműködésére, segítségére. A gyermekek érdekében a továbbiakban is e jó partnerkapcsolat fenntartására törekszünk.

Humán erőforrás

„A pedagógus alkotómunkája az emberformálás. Ebben pedig nemcsak a szakismereteit, tapasztalatait, hanem saját személyiségét használja fel munkaeszközként.”

(Dr. Bagdy Emőke)

Az intézmény 11 óvodai és 1 bölcsődei csoportban 43 fő engedélyezett állományi dolgozó biztosítja a zavartalan működését. A nevelőmunkát 1 fő igazgató, 2 fő igazgató-helyettes, 20 fő óvodapedagógus, 2 fő bölcsődei csecsemő és kisgyermeknevelő, 1 fő bölcsődei dajka és 3 fő pedagógiai asszisztens látja el. Az óvodapedagógusok munkáját 11 szakképzett dajka segíti. Egyéb munkakörben foglalkoztatott főállásúak száma 3 fő.

Munkakör	2023. szeptembertől		Összesen
	Bessenyei	Móra	
<i>Igazgató</i>	<i>1</i>	<i>-</i>	<i>1</i>
<i>Óvodapedagógus</i>	<i>12</i>	<i>5</i>	<i>17</i>
<i>Pedagógiai asszisztens</i>	<i>6</i>	<i>2</i>	<i>8</i>
<i>Bölcsődei csecsemő – és kisgyermeknevelő</i>	<i>2</i>	<i>-</i>	<i>2</i>
<i>Bölcsődei dajka</i>	<i>1</i>	<i>-</i>	<i>1</i>
<i>Dajka (szakképzett)</i>	<i>8</i>	<i>3</i>	<i>11</i>
<i>Intézményi titkár</i>	<i>1</i>	<i>-</i>	<i>1</i>
<i>Mosónő</i>	<i>1</i>	<i>-</i>	<i>1</i>
<i>Karbantartó</i>	<i>1</i>	<i>-</i>	<i>1</i>
Összesen:	33	10	43

Képzettség szerinti kimutatás:

<i>Főiskolát végzett óvodapedagógus</i>	<i>17 fő</i>
<i>Főiskolát végzett csecsemő és kisgyermeknevelő</i>	<i>1 fő</i>
<i>Felsőfokú szakképesítéssel rendelkező csecsemő és kisgyermeknevelő</i>	<i>1 fő</i>
<i>Érettségizett:</i>	<i>17 fő</i>
<i>Szaktanácsos</i>	<i>7 fő</i>
<i>Szakképzettség nélküli</i>	<i>-</i>
Összesen:	43 fő

A pedagógus közösség személyi összetételében az állandóság a jellemző és ez a kívánatos is a gyerekek szempontjából. Az óvodapedagógusok jól képzettek, nagy szakmai tapasztalattal rendelkeznek, jól szervezettek, magas pedagógiai színvonalon teljesítik nevelői hivatásukat. Élnek a módszertani szabadság lehetőségével, amelyet önképzéssel és szakmai továbbképzéseken

szerzett újabb ismeretekkel erősítenek meg. Óvodapedagógusaink a kötelező szakmai továbbképzéseken vesznek részt, (120 óra, minősítési eljárásban való részvétel) a pedagógus életpálya és az önkéntes előmeneteli rendszer kínálta lehetőségekkel eljárás, önképzésük és szakmai előre jutásuk érdekében.

A 2011. évi CXC. nemzeti köznevelési törvény biztosítja a pedagógus-munkakörben foglalkoztatottak számára a pályán való előmenetel lehetőségét, amit a „326/2013. (VIII. 30.) Korm. rendelet a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról”, valamint a 2023. évi LII. törvény a pedagógusok új életpályájáról” határoz meg.

Az óvodapedagógusok közül:

<i>Szakvizsgát tett:</i>	<i>3 fő</i>
<i>120 órás továbbképzést teljesítette:</i>	<i>17 fő</i>
<i>Minősítő eljárásban részt vett</i>	<i>12 fő</i>

Óvodapedagógusaink vállalják a gyerekek fejlesztéséhez és az óvónők felkészültségéhez, érdeklődéséhez legjobban illő nevelési programot.

A helyi programunk az Óvodai nevelés országos alapprogramjára (Alapprogram) építve, innovatív reformpedagógiai irányzatokkal színesítve fogalmazza meg pedagógiai törekvéseinket.

A csoportok többségében a helyi hagyományos, Természetesen tevékenyen pedagógiai programot alkalmazzák az óvodapedagógusok, 1 csoportban pedig a kompetenciaalapú nevelést építették be a mindennapi nevelés során.

Óvodánk sajátos arculatának kialakításához minden óvónő személyiségének sokszínűségével, továbbképzési tapasztalatainak átadásával és kooperációs készségével járul hozzá.

Az együtt dolgozó óvónői párok kialakítása lehetőség szerint, az azonos pedagógiai érdeklődés, egységpedagógia iránt vállalt elkötelezettség szerint történik.

2014-ben, 2017-ben és 2020-ban is pályáztunk a Telephely óvodával együtt, a „Zöld Óvoda” címre, amelyet meg is nyertünk, környezeti nevelés terén végzett kiemelkedő tevékenységünkért. 2023-ban a címmegtartásért nyújtottuk be pályamunkánkat.

A kivételes adottságú és képességű gyermekek számára differenciált képességfejlesztést tehetséggondozó műhelyekben valósítunk meg.

2020-tól regisztrált Tehetségponttá vált az óvoda, s az intézmény dokumentumain jogosultak vagyunk a logó feltüntetésére. A szakmai fejlesztő program kidolgozást a nevelőtestület végzi.

A nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő munkatársak folyamatos munkarendben lépcsőzetes munkakezdéssel, teljes nyitvatartási időben dolgoznak. Munkarendjük kialakításánál elsődleges szempont, hogy minden gyermekcsoport ellátottsága biztosított legyen. Támaszai, segítői a pedagógiai munkának, amelyet mindenkor az óvodában és a csoportban dolgozók összehangolt tevékenységével érünk el. Feladatkörük sokrétű (gondozás, takarítás, udvar és kertgondozás), de elsődlegesen a gondozási feladatok ellátásában segítenek. Részvételük nélkülözhetetlen a nevelőmunkában, ezért fontosnak tartjuk, hogy ne csak a nevelési év elején, hanem ciklusonként folyamatosan, naprakészen tájékozódjanak a nevelési feladatokról, az óvodapedagógusi elvárásokról saját csoportjukban, (illetve a telephelyük valamennyi csoportjában.) Az óvoda összes dolgozójának feladatkörét a munkaköri leírás tartalmazza.

Tárgyi feltételek

*„A drága oktatás lehet rossz, de a jó oktatás sohasem olcsó!
A világ szükségletei pedig jobboktatást követelnek.”*

(Combos)

Intézményünk 2 óvodai egységet foglal magában. A székhely óvoda a Bessenyei úton 8 csoporttal, a Móra úti telephely óvoda 3 csoporttal működik.

A Bessenyei úti óvoda 1979-ben épült a város központjában, de a városi forgalomtól távolabbi ponton. Jelentősebb felújítás azóta nem történt, ezért is volt nagy jelentősége a „*Gyermekeink Jövőjéért*” című pályázat elnyerésének, mely az épület bővítését, teljes felújítását jelentette. A pályázati összeget az Önkormányzat saját erővel egészítette ki, így 266 M Ft.-ot fordítottunk a munkák elvégzésére, eszközök beszerzésére. Az átalakítás utáni óvoda és bölcsőde épület nettó alapterülete 1791 m²-re bővült.

A fejlesztés fő célja az volt, hogy egy olyan intézményi struktúra alakuljon ki, amely megfelel a stratégiai céloknak, a szakmai elvárásoknak, a költségvetési hatékonysági követelményeknek, valamint illeszkedjen a régiós, kistérségi és helyi fejlesztési tervekhez.

A meglévő 5 helyett 6 óvodai csoport elhelyezésére nyílt lehetőség, továbbá kialakításra került egy bölcsődei csoport a hozzá kapcsolódó szükséges helyiségekkel (biliztető, babakocsi tároló), valamint egy tornaszoba is. A földszinten csoportszobák, tornaszoba, irodák, a dolgozók részére szociális blokk, mosókonyha, szárító-, vasalóhelyiség található. A fejlesztőszoba kialakításával, ahol differenciált fejlesztésre, speciális foglalkozások szervezésére van lehetőség. A szülői fogadószoba személyes megbeszélések színhelye, ahol nyugodt körülmények között valósulhat meg a szülőkkel való párbeszéd. Orvosi szoba, elkülönítő helyiség is a földszinten található. Két-két csoportszoba úgy lett kialakítva, hogy másik csoportszobával összenyitható, ezáltal nagyobb

rendezvények lebonyolítására is funkcionálhatnak. Valamennyi csoportszobához külön bejárat, létszámnak megfelelően kialakított mosdó-öltöző helyiségek tartoznak, valamint saját raktárhelyiség is. A tetőtéri részen került kialakításra az igazgatói, az igazgató- helyettesi, az intézményi óvodatitkári iroda, valamint a nevelőtestületi szoba a hozzájuk tartozó kiegészítő helyiségekkel, illetve az újonnan kialakított irattár is itt kapott helyet. A felújítás során a külső nyílászárók kicserélésre kerültek, az épület teljes külső felületén homlokzati hőszigetelés készült. Az akadálymentesítés érdekében az épület előtt rámpa, a mozgáskorlátozottak részére 1 db akadálymentesen megközelíthető WC kialakítása is megtörtént. A fejlesztés során a dolgozók részére zárt területen, a szülőknek pedig az utcai fronton került kiépítésre parkoló.

2019.09.01-től a TOP-1.4.1 azonosítóval ellátott „Építsünk jövőt gyermekeinknek!” című projekt keretében bővítette a fenntartó az intézményi rendszert. A fejlesztéssel érintett, önkormányzati tulajdonban lévő, korábban MATÁV – épület átalakításával, felújításával, illetve kismértékű bővítésével két új, 25 fős csoportszoba kialakításával.

A volt szolgálati lakás felújításával akadálymentesen megközelíthető óvodai fejlesztő pedagógiai helyiségek létesültek. A logopédiai-, pszichológiai vizsgáló-fejlesztő helyiségek; és gyermekek felső légúti érzékenységének kezelésére szolgáló, sószoba, továbbá kiszolgálóhelyiségek: gyermeköltözők, mosdók, szociális helyiségek, modern eszközökkel felszerelt tálalókonyha, óvónői- szoba, öltöző kialakítása valósult meg.

A tervezett beruházás során megvalósult az épület belső-, és homlokzati nyílászáróinak cseréje, teljes külső hőszigetelése, magastető építése, az épületgépészeti-, és villamos hálózat teljes felújítása, modern, ledes világítótestek felszerelése. A fejlesztés során napenergiát hasznosító 10 KW teljesítményű napelem rendszer került kiépítésre a fűtésrendszer korszerűsítése révén. A belső átalakítások során a nyílászárók mellett a belső burkolatok cseréjére is sor került, és ami az óvodahasználók számára leglátványosabb: új, színes, gyermekbarát csoportszobai berendezések, gyermekbútorok, játékok, irodabútorok, modern fektetők és otthonosság érzését nyújtó vidám hangulatú textíliák kerültek megvásárlásra.

A működéshez óvodai eszközök, berendezési tárgyak, valamint a hátrányos helyzetű gyermekek számára képességfejlesztő eszközök is beszerzésre kerültek, összhangban; A természetesen, tevékenyen helyi pedagógiai programunkkal. Az épület nettó alapterülete a beruházást követően 300,88 m²-ről 418,42 m² területűre nőtt, a tervezett csoportszobák mérete: 55.8, m², illetve 50.3 m², megfelelve, az egy főre előírt 2m²/ fős alapterületű elvárásnak. A projekt keretében megvalósuló óvodai kapacitásbővítés és szolgáltatásfejlesztés által jelentősen javul a város köznevelési helyzete.

A **játszóudvaron** nagy kiterjedésű 5800 m²-es zöldterület, különböző talajszintek, fedett, burkolt teraszok kialakítása is megtörtént. Telekvásárlással sikerült a gyermeklétszámnak megfelelő nagyságú udvarrészt biztosítani, és folyamatban van a szükséges mennyiségű játékeszközök telepítése is. Az udvar felépítése, elrendezése megteremti feltételeit a gazdag játéknak és mozgásnak. Rendelkezünk pályázattal nyert ovi foci pályával is. Az udvar kialakítását, gondozását évek óta a szülők segítségével alapítványi vagy pályázati forrásokat felhasználva végezzük. Az udvari játékok szabványossági felülvizsgálata folyamatosan - a 78/2003. (XI. 27.) GKM rendelet értelmében –történik. A hiányosságokat javítatjuk, melynek következtében játékszereink biztonságosak.

A **Móra úti óvoda** a város keleti részén, csendes utcában, a központtól távol épült. Férőhelyek száma 90 fő. A csoportszobákat úgy kellett kialakítani, hogy többcélú funkciónak feleljenek meg: játéktevékenység, étkezés, pihenés. A csoportszobákhoz tartozó kiegészítő helyiségeken túl (mosdó, WC, öltöző) egy tálalókonyha és egy iroda található, mely vezetői- nevelői-fejlesztőszoba- könyvtár funkciót is betölt. A folyamatos, de kisebb karbantartási, javítási munkák mellett az épület állaga fokozatosan romlott. Pályázat útján 2010-ben sikerült felújítani az épületet. Megtörtént a tetőszerkezet felújítása, csapadékvíz csatorna cseréje, központi fűtési rendszer korszerűsítése, homlokzati nyílászárók cseréje, valamint a homlokzati hőszigetelés, játszó terasz burkolása. Külsőleg és belsőleg is megújult az óvoda, biztonságosabb, esztétikusabb környezetben tölthetik mindennapjaikat az óvodások.

Az óvoda udvarán füves és betonozott játszóterület biztosítja a gyerekeknek a sokszínű tevékenység lehetőségét. Termő gyümölcsfák, cserjék, örökzöldek, veteményes és virágos kert varázsolja még esztétikusabbá a környezetet. Megvalósult a kerítés felújítása és a gépkocsi parkoló kialakítása. A biztonságos működéshez szükséges az épület teljes elektromos hálózatának korszerűsítése megtörtént.

Intézményi költségvetés

Az átalakuló és megváltozott társadalmi, gazdasági helyzetben folyamatosan elemezni, értékelni kell a gazdasági, piaci, politikai, szociális-demográfiai és technológiai tényezőket.

A feladatalapú finanszírozással stabilabbá, kiszámíthatóbbá vált az óvoda működése.

Intézményünk eszközellátottságát folyamatosan bővítjük, élünk a pályázati lehetőségekkel, melynek eredményeképpen tud bővülni szakmai eszköztárunk.

A költségvetési forrást kiegészítjük alapítványi és szülői hozzájárulásokkal is.

A forrásbővítés lehetséges irányai:

- vállalni a megmérettetést a különböző szakmai pályázatokon

- az intézményt támogató alapítvány működtetése
- a szülők anyagi és egyéb támogatása (pl.: sportnap, ünnepélyek szervezése, anyagi hozzájárulás az egészségügyi és szakmai felszerelésekhez)
- az óvoda dolgozói a szülőkkel együtt önkéntes munkájukkal járulnak hozzá a tárgyi feltételek javításához, a környezet szépítéséhez.

Ezekkel a lehetőségekkel részben pótoljuk azokat az eszközöket, amiket a költségvetésből nem tudunk megvásárolni, amelyek feltétlenül szükségesek a gyermekek egészséges fejlődéséhez (játékok, könyvek, apróbb berendezési tárgyak, anyagok és eszközök a gyerekek tevékenykedtetéséhez, sportszerek, udvari játékok stb.).

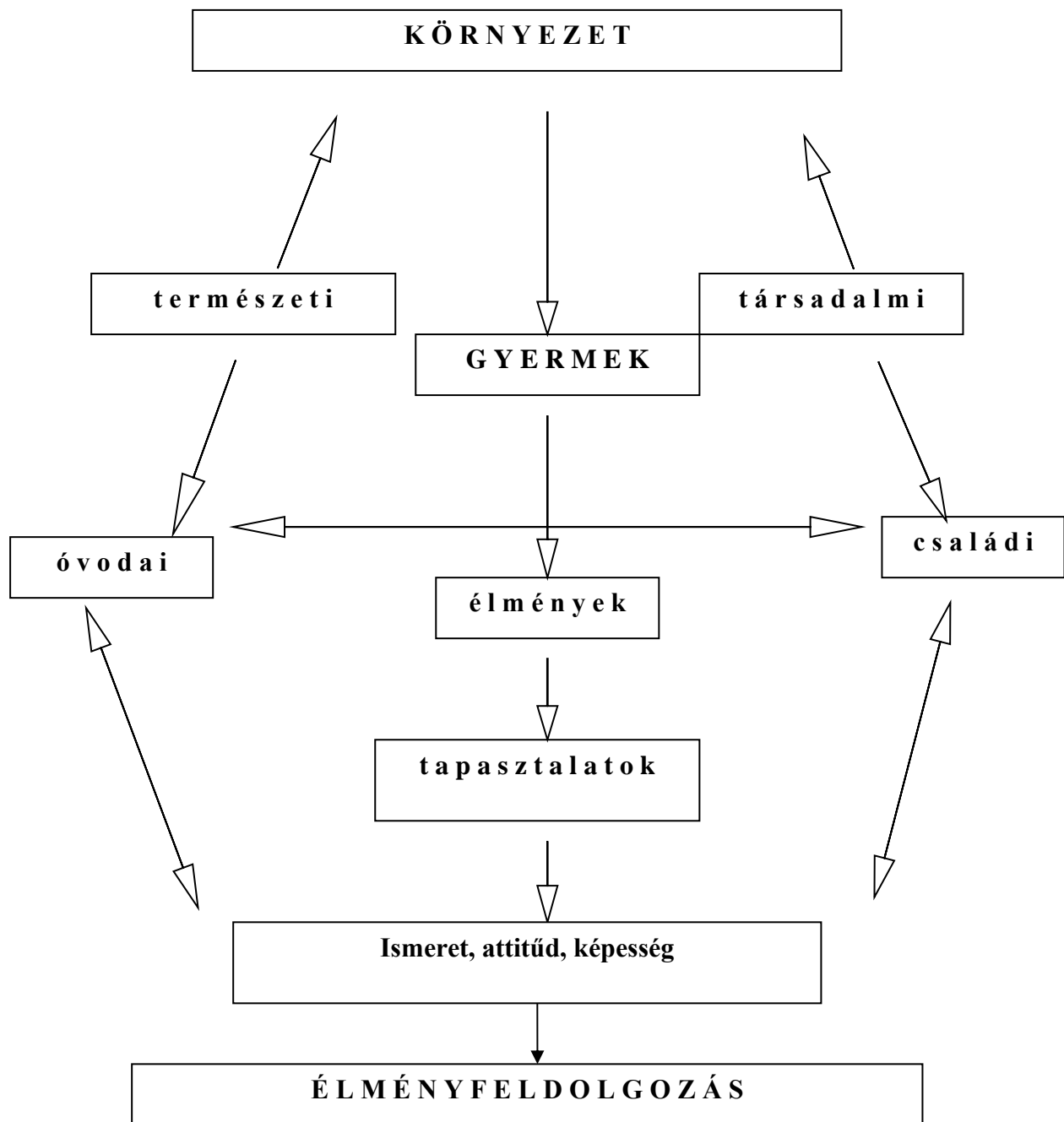
Helyi Pedagógiai Programunk készítésének indokai

Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjával (továbbiakban: Alapprogram) összhangban a fenntartó által jóváhagyott saját helyi programot készítettünk, melynek során lehetővé tettük:

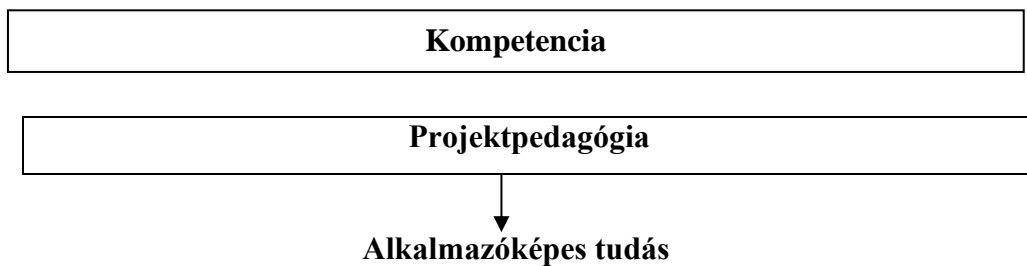
- óvodapedagógusaink pedagógiai nézeteinek és felkészültségének érvényesülését,
- nevelőtestületünk szakmai irányvonalának, a környezeti nevelésnek folytatását,
- a partneri elvárások feltárását és beépítését nevelőmunkánk építő kövei közé,
- az óvodapedagógusok pedagógiai nézeteinek, értékrendjének és módszertani szabadságának érvényesülését, a gyermekek érdekeit szem előtt tartva.

*„Hagyjátok megérni a gyermekkort a gyermekben.”
(Rousseau)*

GYERMEK ÉS ÓVODAKÉPÜNK

Mozgásban, játékban, beszédben, rajzban, manuális, logikai tevékenységben teljes személyiségfejlesztés a környezeti nevelés komplex rendszerében.

AZ ÓVODA FUNKCIÓI

- Az óvodáskorú gyermek nevelésének elsődleges színtere a család.
- A gyermekek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, s ebben az óvodák kiegészítő, esetenként hátránycsökkentő szerepet töltenek be.
- A gyermek szellemi, erkölcsi és biológiai értelemben is egyedi személyiség és szociális lény egyszerre.
- Óvodánk, környezetünk igényeihez igazodva, azok által befolyásolva szakmailag önálló intézményként a családi nevelést kiegészítve végzi a gyermekek nevelését.
- Olyan természetes, életszerű nevelés, amelynek folyamán a gyerekek cselekedve, alkotva nevelődnek. Aktivitásuk érdeklődésükön alapul, amelyben a nevelés harmóniáját az önkifejezés gazdag lehetőségével valósítjuk meg. Már egész kisgyermek korban megtanítjuk óvodásainkat, hogy érzékenyek legyenek a természet apró ingereire, élvezetes élményt jelentsen számunkra a természettel, a természetben együtt élni (erdei óvoda, kirándulások).
- A társadalmi változásokat követve fontossá vált az inkluzív pedagógiai szemlélet a teljesítményképes tudás, ezért fontossá vált óvodánkban alkalmaznunk a kompetenciaalapú nevelést.
- A pedagógia alapelveit követve a természet közelség, életszerűség, szabad alkotás-kifejezés és játékos munkálkodás jellemzi a csoportok munkáit.
- A kompetenciaalapú fejlesztés a kompetenciákra- ismeret, képesség, attitűd hármasságára- helyezi a hangsúlyt.
- A pozitív attitűd jelentősége abban áll, hogy a tanítási –tanulási folyamatnak aktív részesévé válik a gyermek, megalapozza, előkészíti az élethosszig tartó tanulás folyamatát.

Programunkban a környezeti nevelést elsősorban a szokásokon, a környezettel való élményszerű kapcsolatokon és a hétköznapi történésein keresztül valósítjuk meg. Emellett fontos szerepet kapnak a mesék, dalok, versek, gyermekjátékok, kreatív alkotások, amelyek természetes módon kapcsolódnak élethelyzetekhez, gyermeki szükségletekhez, cselekvésekhez. Nevelésünk során figyelembe vesszük, hogy a gyermeket érzelmei irányítják. Ennek érdekében ihlető, befogadó, élményekben gazdag nevelői környezetet alakítunk ki. Ennek összetevői:

Társas élmények

A családból, néhányan a bölcsődéből kerülnek a kisgyermekek az óvoda társas közegébe. A társas élmény az együttes cselekvésekben kap indítékot, tartalmat és örömet. Az együttlétől az

együttműködésig vezető úton a gyermekek sokféle, sokszoros kapcsolatban tapasztalják meg az együttes élmény örömét.

Sokszintű tevékenység élménye

Óvodai életünk a gyermek életkorához, egyéni szükségleteihez igazodva nap mint nap sokféle tevékenységet kínál, amelyből ki-ki a saját választása alapján élheti át a neki legmegfelelőbb érzéseket, s dolgozhatja fel kellemes vagy kínos élményeit.

A felfedezés élménye

A gyermek számára élményt jelent a személyes énjének felfedezése és a világ apró csodáinak birtokba vétele. A világra rácsodálkozó kicsi mindent a meglepetés erejével él át, így sajátítja el az érzelmek széles skáláját.

Nevelői hitvallásunk: Érezd! Szeresd! Élvezd! Akard! Légy boldog!

Önkifejezés élménye

A gyermek átéli, hogy egyéni megnyilvánulásait bizalom és elfogadás övezi. „Az én vagyok”, az „én magam csinálom” megfogalmazására cselekvésben kerül sor. „Az én, tehát cselekvéses tapasztalati bizonyosság.” Az óvodáskor az „én” fejlődésének legfontosabb időszaka. „Énjének” értékei megbecsült útravalóul szolgálnak későbbi életében.

Együttérzés élménye

Óvodánkba különböző szociokulturális helyzetű családok gyermekei járnak. A társadalmi változások átmenetileg vagy hosszabb távon nehéz helyzetbe hozhatnak egyes családokat, melynek hatásait a gyermekek is magukkal hozzák az óvodába. Érdeklükben képviseljük azokat az értékeket, amelyek önzetlenségben, segítőkészségben, együttműködésben nyilvánulnak meg. Az együttélés során e humánus, emberi érzelmek átélésére minden lehetőséget kihasználunk.

NEVELÉSI PROGRAMUNK CÉLJA

Az egyszeri és megismételhetetlen gyermeki személyiség adottságainak, képességeinek és szükségleteinek kényszer nélküli szabad kibontakoztatása, az egyéni és az életkori sajátosságok figyelembevételével, az alapvető gyermeki jogok és egyenlő hozzáférés biztosításával. Tudatosan kerül a nemi sztereotípiák erősítését, elősegíti a nemek társadalmi

egyenlőségével kapcsolatos előítéletek lebontását. A gyermeket - mint fejlődő személyiséget - gondoskodás és különleges védelem illeti meg.

Óvodai nevelésünk célja, hogy elősegítse az óvodások sokoldalú, harmonikus fejlődését, a gyermeki személyiség szabad kibontakozását, a hátrányok csökkentését, esélyegyenlőség biztosítását, az életkori és egyéni sajátosságok, az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével.

Részcéljaink

- Környezetünk adottságaihoz igazodó preventív módszereket alkalmazunk a pszichés fejlődésben tapasztalt eltérések felismerésére, kezelésére.
- A kompetenciaalapú nevelésnél a hangsúly az alapkészségek, és a kulcskompetenciák fejlesztésére tevődik. A gyermeki aktivitás, motiváltság, kíváncsiság ébrentartása és kielégítése, a kreativitás előtérbe helyezése és a kompetencia érzés kialakítása és fenntartása.
- A drámapedagógia eszközeit felhasználjuk arra, hogy a gyermek a környezet értékeit befogadja. Gondolataiban, érzelmeiben egyaránt érzékeny, boldogulni akaró, értéktisztelő, a megtalált harmóniát megtartó, élvező emberré váljon.
- A gyerekek 3-7 éves korban élményszerű cselekvések, elsősorban játék közben szerezzenek tapasztalatokat, amelyek képessé teszik őket az egyéni fejlődés ütemében az iskolai életmód elfogadására.

Feladataink

Óvodai életünk vezérfonalának a környezeti nevelést tekintjük. Környezetünkön a természeti, az ember által létrehozott társadalmi és tárgyi környezetet értjük.

A gyermek érezze magát otthon abban a környezetben, amiben él, számára is átláthatók legyenek a történések. Érezze és élvezze az ember és a természet jótékony kölcsönhatását. Fontosnak tartjuk, hogy a gyermek minél gyakrabban élje át: „tudok tenni a környezetemért, így érzem jól magam, észreveszem a szépet.”

A kompetenciaalapú képességfejlesztésnél azoknak a képességeknek a fejlesztése az elsődleges (értelmi, testi, kommunikációs, szociális) amelyek megalapozzák a kulcskompetenciákat, az óvoda-iskola átmenetet.

A gyerekek összetételéből adódóan: a hátrányos helyzetű gyerekek differenciált fejlesztésének megvalósítása, az esélyegyenlőség biztosítása.

„A mi feladatunk, hogy hagyjuk szabadon megnyilvánulni, a lehető legkevesebb kényszerrel, hogy éreztessük vele gazdagságát, és felismertessük értékeit.”

(Célestin Freinet)

PROGRAMUNK ALAPELVEI

Programunk a környezeti nevelés komplex feladatrendszerében valósítja meg a gyermeki személyiség fejlesztését, amely magában foglalja a környező világ tevékeny megismerését, az életmódot, a gondolkodást, a viselkedésmódot, a környezet védelmét és fejlesztését, okos, mértéktartó felhasználását a mi sajátos környezeti viszonyaink között.

A gyermeket - mint fejlődő személyiséget – szeretetteljes gondoskodás és különleges védelem illeti meg.

Céljaink megvalósításához az alábbi alapelveket tartjuk meghatározónak, vonzónak s ezekre építjük programunk tartalmát.

Az életszerűség elve

A természeti és társadalmi környezet megismerése, ahogy az életben tapasztalható, ahogyan a gyermekek által birtokba vehető. Sokoldalú érzékeléssel, funkcionális látásmóddal, az érzelmek kifejezésével „az élet által, életre nevelünk”. Nevelésünk forrása és gyakorlótere a gyermek környezete a maga teljességével és természetességével, a változások dinamizmusával.

A természetesség elve

Szemléletmódunkban éppúgy szerepel a természet, mint magának az embernek, mindenekelőtt a gyermeknek a tisztelete. Ennek érdekében fontosnak tartjuk, hogy:

- óvodai környezetünk vonzó, esztétikus, gondozott legyen,
- a gyerekek életrendje családias, derűs, biztonságérzetet adó legyen,
- a gyerekek napirendje rugalmasan igazodjon a gyerekek változó szükségleteihez,
- a nevelők egyéniségük színeivel, hiteles kommunikációval, elfogadó magatartással képviseljék az óvoda értékeit.

Az élményszerűség elve

A kisgyermek kíváncsi, meg akarja ismerni a világot. Érezni, érteni akarja, ami körülötte történik. Rácsodálkozik mindenre, gyakran a meglepetés erejével.

A gyermekben sokáig nyomot hagy az esemény, tapasztalat, amit érzelmileg átélt (kirándulás, szüret, erdei óvoda). Ezt játssza el, rajzolja le, erre emlékezik.

A cselekvés elve

A gyerek próbálgatja mire képes, ha van rá módja. A próbára tett tudással – kísérletezgetve, tapogatózva – a gyerek tapasztalatot szerez arról, hogy az ő kicsi erejére is szükség van, ő is tehet azért, hogy kellemes környezetben éljen. Játékos utánzásai, szimbolikus játékaik is ezt az érzést erősítik meg benne. A gyerek tevékenység által fejlődik, minél gazdagabb mintát kap (felnőtt-gyerek) annál aktívabb a játéka és annál jobban segíti az érési folyamatokat.

A szabad kifejezés elve

„A szabadság kiapadhatatlan forrása a felfedezéseknek, amikor elősegítik a szabad szárnyalást, gazdagodik a világ”.

(Simone de Beauvoir)

A kisgyermeknek is meg kell adnunk azt a lehetőséget, hogy egyéni élményeit szabadon kinyilvánítsa (játékban, beszédben, rajzban, mozgásban). Az, amit a gyermek a környező világról magában hordoz, tud, érez, alapja lesz a későbbi tudásnak. A szabadság nemcsak a gyermek lételeme, hanem a vele foglalkozó pedagógusé is. A gyermek átalakul, kiteljesedik, a pedagógus pedig megújul és elindul a szakmai minőség útján. A szabadság ésszerű törvényszerűségek betartása mellett, érvényesíthető mindegyik fél számára. Elemei: tolerancia, felelősség, rend, harmónia.

A konstruktív együttműködés elve

A gyermek elsődlegesen játékában tagolja a külvilágból, és a saját belső világából származó benyomásait. A játékban résztvevők, az együttléttől az együttműködésig vezető úton tanulják meg egymást megismerni, tanulnak egymáshoz alkalmazkodni, a játékban kitűzött célért feladatokat vállalni, és felelősséget érezni.

„A gyermek a maga személyiségét olyan valódi közösségen belül fogja maximálisan kifejleszteni, amelyet ő maga szolgál, és amely őt magát szolgálja.”

(Celestin Freinet)

A komplexitás elve

Az óvodában komplex nevelés folyik. A nevelési területek elméletei differenciáltak, elkülönültek, a gyakorlatban azonban a tárgyi koncentráció elvének megfelelően egységet alkotnak.

A közösségi nevelés elve

A gyermek, mint egyén találja meg a helyét a közösségben. A gyermeknek igényévé válik a csoporttal való együttműködés, ugyanakkor-, ha arra igénye van-, egyedül is tevékenykedhessen. Ilyenkor a többiek alkalmazkodjanak hozzá. A társas kapcsolatok alakulásának legfőbb eszköze elsősorban a játék, ezt követik a közös tevékenységek, a közösen végzett feladatok, a különböző szervezeti keretekben megvalósuló tanulási formák.

NEVELÉSI FELADATAINK

E fejezetünkben programunk eléréséhez szükséges feltételeket rögzítjük, s az Óvodai nevelés alapprogramjával összhangban fogalmazzuk meg feladatainkat az alábbi nevelési területeken.

- Az egészséges életmód alakítása,
- Az érzelmi, az erkölcsi, és az értékorientált közösségi nevelés,
- Az anyanyelvi, értelmi fejlesztés, nevelés.

Az egészséges életmód alakítása

„A természet hatalmas, az ember parány. Ezért az ember léte attól függ, milyen kapcsolatot tud teremteni a természettel, mennyire érti és használja fel erőit a saját hasznára.”

(Szentgyörgyi Albert)

Célja: a gyerekek testi, lelki fejlődésének elősegítése, nevelési hatások kedvező feltételeinek megteremtése.

Az egészséges életmód alakításának feladatai:

- egészséges, gondozott, esztétikus környezet kialakítása,
- életviteli, életmódbeli, higiéniai, kulturális szokások kialakítása, a testi-lelki szükségletek kielégítése,
- életmódformálás a családokkal együtt,
- a környezettudatos magatartás megalapozása.

A gyermek fejlődését, vele született adottságok, a biológiai érés sajátosságai, s a környezet hatásai határozzák meg. A testi-lelki fejlődést a szeretetteljes, biztonságot nyújtó családi és óvodai környezet nagyban befolyásolja.

Óvodánkban 8-10 órát töltenek el a gyerekek. Ez a tény megköveteli, hogy egészséges, biztonságos és barátságos környezet, változatos tevékenységek, egyéni törődés fogadja itt a gyerekeket, amely növeli a biztonságérzetüket (bensőséges felnőtt-gyermek kapcsolat, kiegyensúlyozott, türelmes légkör, elegendő idő).

Az egészséges életmód kialakításának szinterei:

- a csoportszobák és egyéb helyiségek,
- az udvar.

Csoportszobák

- Sokféle, változatos tevékenységek állandó színhelyei. A környezet maga is nevelő hatású. Berendezési tárgyai a gyerekeket szolgálják, anyagukban, formájukban, méretükben gyermekbarát eszközök.
- A berendezési tárgyak elrendezésében a gyerekek tevékenysége és társas együttlétük sajátosságai a meghatározó.
- Fontos, hogy a gyerekeknek lehetőségük legyen elkülönülve, kuckókban, intim sarkokban, kisebb csoportokban játszani, a szobát átrendezni.
- A gyerekek által használt tárgyak elérhetőek, általuk bármikor elvehető.
- A természetből gyűjtött „kincseknek” megbecsült helye van. Közös emlékeket idéznek fel, ihletői a gyermeki alkotásoknak, kreatív tevékenységeknek.
- A csoportszoba és az egyéb helyiségek színvilága mértéktartó és meleg érzelmeket keltő.
- Az öltözőben és a mosdóban a gyerekek személyes felszereléseit úgy helyezzük el, hogy azokat a gyerekek önállóan kezelhessék.

Udvar

Az óvodában elsősorban az udvar jelenti a gyermekek számára a természeti környezetet. Kialakítása során szempontjaink:

- Biológiai inger nyújtása (föld, agyag, homok, kő, fa, víz), amely az érzékszerveken keresztül fejlesztően hat az idegrendszer érési folyamatára. „A természet anyai simogatása nélkül nem alakulhat ki egészséges személyiség.”
- Lehetőséget teremtünk a gyermek természetes mozgásigényének kielégítésére. A járás, a futás, a mászás, a kúszás különböző teljesítési szinten valósulhat meg. Az egyénektől és a gyakorlási lehetőségtől függ, ki meddig jut el benne. A szabadban szabadon mozogva, sok új mozgásos élményben legyen részük a gyermekeknek.

- Az udvar természetes és mesterséges berendezése motiválja a különböző mozgásos játékokat. A futó, bújó, mászó, kúszó, ugró, dobó labdajátékok tartalmazzák a gyermek spontán mozgásának elemeit, ugyanakkor bizonyos szabályokhoz alkalmazkodva fokozzák a gyermeki szervezetre kifejtett hatásukat.
- Térbeli tájékozódás lehetőségeinek megteremtése, kiaknázása. A természetes mozgások végzése közben a gyermek tájékozódik saját teste és a tér viszonyai között. A testséma és a téri dimenziók fejlődésével a pszichikus funkciók is működésbe lépnek. Fejlődik a figyelem, az emlékezet, a gondolkodás.
- A természeti erők edző, erőnlétet növelő hatásainak fokozására nagy figyelmet fordítunk.
- Az udvari tevékenységek, mivel szabadban zajlanak, megsokszorozzák hatásukat a gyermek szervezetére. A szél, a nap, a víz, változó állapotának érzékelése alkalmazkodásra készíteti a gyerekeket.
- A homok felásása, a levél gereblyézése, a hó lapátolása természetes kihívások a gyerek számára. Erőt, ügyességet kívánnak, elvégzésük büszkeséggel tölti el a gyerekeket, növeli magabiztosságukat, önbizalmukat.

Életviteli, higiéniai szokások kialakítása és a testi-lelki szükségletek kielégítése

Cél: A gyermek egészségének gondozása s az ehhez szükséges készségek megalapozása.

Az egészséges életritmus megteremtéséhez szükségünk van:

- A gyermek egyéni ritmusának megismerésére.
- A folyamatos életrend kialakítására, amelyben bizonyos tevékenységek rendszeresen ismétlődnek – játék, étkezés, levegőzés, pihenés.
- A tevékenységek megszervezésénél elvi szempont: a folyamatosság, kötetlenség, választhatóság biztosítása.
- Az egészséges életmód, a testápolás, a tisztálkodás, az étkezés, különösen a magas cukortartalmú ételek, italok, magas só-, és telítetlen zsírtartalmú ételek fogyasztásának csökkentése, a zöldségek és gyümölcsök, illetve tejtermékek fogyasztásának ösztönzése, a fogmosás, az öltözködés, pihenés a betegségmegelőzés, és egészségmegőrzés szokásainak alakítása.
- A gyermekélelmezés célja, hogy a gyerekeket étkezési időben, koruknak megfelelő energiát és tápanyagot tartalmazó táplálékhoz juttassa, megfelelő mennyiségű és összetételű táplálékot biztosítson.

- A célszerű táplálkozás feladatai: a betegségmegelőző, egészséges táplálkozás alakítása, az étkezések nevelő hatásúak legyenek, fontos a szemlélet formálása, együttműködő kapcsolat alakítása a főzésben résztvevő szakemberekkel (élelmezésvezető, szakácsok).
- Az étkezési szokásokat a csoportok önkiszolgálási, naposi vagy felelősi rendszer keretében alakítják ki. Fontos a kulturált étkezés szokásainak fokozatos betartása, az étkezés egyéni tempójának elfogadása.
- A testi higiénia szokásai az egészség megóvását, a tisztaságigény belsővé válását segítik. Mindezek a felnőtt segítőkész jelenlétével valósulnak meg: mosakodás, fogmosás, fésülködés, köröm- és hajápolás, WC használat, stb.
- Az öltözködés az ember védelmét szolgálja az időjárás viszontagságaival szemben. A gyermek ruházatának alkalmasnak kell lennie a többféle tevékenység elvégzésére. Kényelmes, szabad mozgást biztosító, könnyen le- és felvehető legyen. A gyermek ruhája ugyanakkor kifejezi nemi hovatartozását és ízlést is formál. Apróbb szennyeződések előfordulása miatt szükséges a pótruha, kiránduláshoz, sporthoz, tornához megfelelő öltözék. A jó lábbeli erősíti a gyerek lábát és megakadályozza a lúdtalp kialakulását.
- A pihenés a gyermek testi fejlődését szolgálja. A nyugodt alvás feltételeit, a kellemes légkört az óvónőknek kell megteremteni.

Életmódformálás együtt a családdal

- A családokkal való harmonikus együttműködés segíti a gyermek egészséges személyiséggé fejlődését.
- Fontosnak tartjuk, hogy a családok is elfogadják a mozgás kiemelt szerepét és jelentőségét a gyermek testi és értelmi fejlődésében.
- Otthon is egészséges környezetben segítsék a természetes mozgások végzését. A túlzott féltés önállótlanná teszi a bizonytalan mozgású gyermeket. Gyakrabban éri baleset, új helyzetben nem találja meg a megoldást.
- TV-nézés helyett vonják be a gyereket a családtagok tevékenységébe. A nemi hovatartozás elemei, értékei, az azonos nemű szülőkkal való együttműködés során épülnek be a gyerekekbe.
- Az egészséges táplálkozás érdekében célszerű az intézményes és a családi étkezések összehangolása. Kísérjék figyelemmel a szülők mit, és rendszeresen eszik-e napközben a gyermekük. Ügyeljenek otthon is a kulturált étkezési körülményekre: ízléses terítés, nyugodt étkezés – rágás – elegendő folyadék, új ízek megkedveltetése. Az egészséges táplálkozás érdekében szelektálják a fogyasztói társadalom káros hatásait.

- Programunk támogatja a kirándulásokat. A természetjáró kirándulások, érzelmi és tudás többletet adnak a gyermeknek, szülőknek egyaránt. Közös szervezésben a sokszínű egyéniségek természetes mintát közvetítenek a gyerekeknek a gyaloglásban, természeti megfigyelésben, játékban, a természetóvásban.
- A szülők őszintén tárják fel gondolataikat, elvárásait, osszák meg velünk nevelési elveiket és sikeres módszereiket gyermekük nevelésében.
- A családdal való együttműködés a gyermek egészségének megőrzésében, a betegségek megelőzésében feltétlenül fontos. A szülő tájékoztatása alapján az óvónők figyelemmel kísérik a gyermek egészségügyi problémáit. Az érzékszervi, mozgásszervi károsodások kezelésében együttműködnek az egészségügyi szakemberekkel, specialistaikkal, különös bánásmóddal hozzájárulnak fejlődésükhöz.
- A test és lélek harmóniájának megőrzését, feszültségek, kudarcok feldolgozását örömteli tevékenységekkel segítjük.
- Az óvodapedagógus az egészséges életmód alakításában, (mozgás, táplálkozás, testi higiénia) annak megszervezésében példát mutat, meggyőz, nevel, a gyermek és szülők körében egyaránt. Legyen tisztában a terület legfrissebb megállapításaival és szükséges szakmai ismeretekkel. „Egészség hét” rendezvényünk is az egészséges életmódra nevelést célozza meg.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére

- Egyre bővebb ismerettel rendelkeznek a testükkel, a mozgással, a táplálkozással, az egészség megóvásával kapcsolatban. Rávezethetők ezek összefüggésének megértésére.
- Kialakul a gyermek tisztaságigénye.
- A testápolási szokásoknak megfelelően önállóan, felszólítás nélkül tisztálkodnak, fésülködnek.
- A tisztálkodási eszközökre vigyáznak, helyére teszik azokat. Zsebkeendőjüket önállóan használják.
- Önállóan eldöntik, hogy mennyi ételt fogyasztanak, önállóan töltenek folyadékot a kancsóból.
- Esztétikusan terítnek, higiénikusan étkeznek. Biztonságosan használják a kanalat, kést, villát. Étkezés közben halkán beszélgetnek.
- A hőmérsékletnek megfelelően önállóan öltözködnek, vetkőznek, ruhájukat kibegombolják, cipőjüket befűzik, bekötik.
- Levett ruháikat esztétikusan, összehajtva teszik a helyére.

- Környezetükben igyekeznek rendet tartani, rendet rakni.
- Ügyelnek saját külsejükre, melyben megjelenik a szépre, ízlésesre törekvés.
- Megtanulnak alkalmazkodni környezetükhöz, környezetükben biztonságosan mozognak, jól tájékozódnak.
- Mozgásukat, viselkedésüket, testi szükségleteik kielégítését képesek szándékosan irányítani.

Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés

*„Ahhoz, hogy meglásd a lényegét, nem
ítélkezned, hanem szeretned kell.”*

(Simon András)

Célja: pozitív érzelmi viszony kialakítása a gyermekben az őt körülvevő környezet értékei, az emberi kapcsolatok és saját maga iránt. *„Az óvodáskorú gyermek jellemző sajátossága a magatartás érzelmi vezéreltsége.” (ONAP)*

A gyermek érzelmi biztonságához szüksége van arra, hogy óvodába érkezésétől hazamenetelég elfogadó, befogadó, szeretetteljes légkör vegye körül.

Feladata

- Az óvoda teljes nyitvatartási idejében lehetőleg óvodapedagógus foglalkozzon a gyerekekkel. A korán érkező és a későn távozó gyerekek érezzék a személyes törődés, a figyelem, a kedvesség jeleit a felnőtt részéről.
- Az óvodai csoportokban a leghosszabb időt a gyerekek játéka adja. A kölcsönösen kiváltott érzelmek felnőtt-gyermek, óvodapedagógus – gyermek, gyermek – dajka, gyerek-gyerek között pozitív attitűd érzelmi töltés jellemezze a gyermek közérzetét, cselekvéseit.
- Az átélt érzelmeket a gyerekek szerepjátékaikban jelenítik meg legkönnyebben. Azt játsszák, ami érzelmileg megérintette őket, legyen az pozitív vagy negatív élethelyzet.
- Ma a gyerekek védett életük miatt mesterséges élettérben élnek. Kevés érzelmi töltést kapnak a felnőttekkel való közös cselekvés során.
- A szociális érzelmek, együttérzés, segítőkészség, örömszerzés fejlesztése az óvodapedagógus és az óvoda más dolgozóinak kommunikációjával, bánásmódjával a hiteles modell nyújtásával.

- Fontos feladatunk az óvodában, hogy pótoljuk azokat az élethelyzeteket, amelyek kiváltják a gyermek érzelmeit, cselekvésre, alkotásokra ösztönzik őket (élményszerző séták, kirándulások, kiállítások, hangversenyek stb.).
- A gyermek érzelmi kifejezéseinek egy részét születéskor magával hozza más részét utánzás útján sajátítja el. Nagy felelősséget kíván a szülőtől és a nevelőktől a megfelelő mintaadás az érzelmek nevelésében. Hiteles felnőtt minta, szóvá tett érzések felszültségeket oldanak. Az óvodában fontosnak tartjuk, hogy valóságos élethelyzetekben tapasztalják meg a gyerekek az érzelmeket:
 - közös élmények során,
 - társakkal való jó játékban,
 - mesélés, éneklés közben,
 - bábozás, színház és egyéb tevékenységek során.
- A társas együttlétek nyilvánvalóvá és elfogadhatóvá teszik a szeretetet, a barátságot, a megbecsülés érzésének jelenlétét.
- Fontos a társas együttélés életkornak megfelelő normáinak szokás szintű megalapozása: erre szolgálnak a folyamatos közös tevékenységek. Az óvodapedagógus feladata az érzelmekre épülő, szeretetteljes kapcsolatok kialakítása, mely alapja lehet a gyermekek számára az új megértésének, az élmény feldolgozásának, az érzelmi átélésnek és azok beépülésének, a viselkedés-minták átvételének, a normák, szabályok elfogadásának és a konfliktushelyzetek megoldásának.
- A természet szépségét és változatosságát, az emberi kapcsolatok sokszínűségét a velük való találkozások során élik át a gyerekek.

A szép iránti fogékonyság, a művészi élmény befogadására való igény és képesség fejlesztése a környezet megismerésén keresztül. A szép, mint érték felismerése a környezetükben, viselkedésükben, kommunikációban.

Az óvónő feladata az intellektuális érzelmek kielégítése, ébrentartása (kíváncsiság, rácsodálkozás, felfedezés).

- A természethez, kulturális környezethez, a felnőttek világához való viszony legyen természetes, alkalomhoz illő és tisztelettudó. Nevelőmunkánk folyamán mintaadással ki kell alakítanunk a helyes viszonyt a gyermekekben.
- Fontosnak tartjuk a gyermek önmagához való viszonyában az énkép, az önismeret, az önértékelés, önkifejezés fejlesztését, hogy tudja önmagáról, miben ügyes, mi az, amit más tud jobban, amit érdemes tőle megtanulni. Képes legyen önállóan teste és környezete

viszonyában helyzeteket felismerni, megoldani egyedül vagy mások segítségével, hogy önbizalma növekedjék. Érezze a gyermek: „tudok tájékozódni, eligazodni, átlátom, mit kell tenni”.

- Már a családlátogatáson elindul ez a folyamat azzal, hogy „engem” szeretne megismerni az óvónéni, engem várnak a gyerekek az óvodában. Később „én” óvodás vagyok, tagja egy csoportnak. Óvónői feladat kialakítani a gyermekben azt az érzelmi biztonságot, melynek hatására a gyermek képes felmérni saját helyzetét a csoportban, kész a társaival való együttműködésre, és az énjét elég erősnek érezve képes legyen társai akaratát is figyelembe venni.

A különbözőségek elfogadását tiszteletét nevelésünk alapértékének tartjuk. Az óvoda nem ad helyet az előítéletek kibontakozásának sem társadalmi, sem nemi, sem egyéb értelemben.

„Az empátia a másik ember mély, árnyalt, érzelmileg azonos hullámhosszon, értelmileg pedig világosan átélt megértését jelenti.”

(Dr. Bagdy Emőke)

Ennek hiányában az ember életvezetésében nem tud tekintettel lenni környezetére. Az óvodában lépről-lépésre haladunk az én és a másik felismerésében. A „szabadon teheted elve” csak a másik szabadságának elfogadásával juthat érvényre.

Az empátia gyakorlása mintakövető viselkedéssel teszi lehetővé az együttérzés, a segítőkészség, az önzetlenség, a barátság, a tettekeszség, a tisztelet, bizalom, a kitartás, az önfegyelem, a feladattudat, a szabálytudat kialakulását. Az elért eredmények örömet jelentenek a gyermek számára, és elismerés övezi a felnőttek részéről is.

Szocializálódás természetes neveléssel

„A szocializáció a társadalomba való beilleszkedés folyamata, amelynek során az egyén megtanulja megismerni önmagát és környezetét, elsajátítja az együttélés szabályait, a lehetséges és elvárt viselkedésmódokat.”

(Dr. Bagdy Emőke)

A gyermekek szocializációját programunk természetközeli neveléssel kívánja megvalósítani. A természet élő-, és élettelen tárgyaival való tevékenykedés során a gyermek megérzi az apró elemek

kölcsönhatásait, saját szerepét és tennivalóit. Elfogadjuk a technikai civilizáció hatásait és a gyerek életkorához igazodva hasznosítjuk. Okos és mértéktartó irányítással kipróbálja erőit, felismeri a felnőttek erőfeszítéseit a természet védelme érdekében. A természet változásai és a hozzá kapcsolódó emberi tevékenységek, események, ünnepek kapcsolódási lehetőséget kínálnak a gyerekeknek.

Célunk, hogy a gyerekek a társas érintkezések gazdag változatosságával természetes élethelyzetekben sajátítsák el az együttélés normáit. Érvényesüljön az érzelmekre épülő, szeretetteljes légkör a felnőtt-gyermek, gyermek-gyermek kapcsolatokban.

A szocializálódás folyamatának elemei:

- befogadás,
- együttélés a mindennapok során,
- kapcsolat környezetünkkel.

Befogadás

A gyermek szocializációja a családban kezdődik, és az óvodában folytatódik. Fontosnak tartjuk, hogy az első óvodai benyomások élményszerűek legyenek szülőknek, gyerekeknek egyaránt.

- A kapcsolatfelvétel a beiratkozással kezdődik, amelynek során lehetőséget adunk a szülőknek, hogy beszéljenek elképzeléseikről, elvárásaikról, ugyanakkor bepillantassanak az itt folyó munkába is. Érezzék, hogy „én és a gyermekem, fontosak vagyunk, számítanak ránk.” A gyermek beszokását megkönnyíti, ha már rövidebb, hosszabb ideig el tud szakadni az anyától. A leválási szorongás elviselésében a belsővé váló, mindig felidézhető jó anya képe segít.
- A befogadás, a gyermek, a szülő és az óvodai dolgozók számára is nagy erőpróba.

Az óvodában a gyermek beilleszkedését megkönnyítjük:

- csoportok szervezésénél, rokoni és testvérkapcsolatok támogatása,
- ismerkedő családlátogatással,
- az anyás beszoktatás felajánlásával,
- közös élményszerű nyíltnapok, programok szervezésével.

Az emberformálás társas folyamat.

„A társkapcsolat működése és működtetése során alapvető emberi élmények és képességek birtokosaivá válunk.”

(Dr. Bagdy Emőke)

Arra törekszünk, hogy biztonságos, esztétikus és cselekvésre ösztönző, gyermekbarát környezetet alakítsunk ki, amelyben mindenki megtalálja a maga helyét, és általa optimálisan fejlődik.

Ha a felnőtt-gyermek, gyermek-gyermek kapcsolatban pozitív érzelmi viszonyok alakulnak ki, erre alapozhatunk pedagógiai munkánk során.

Együttélés a mindennapok során

Az óvodai élet sokszínű tevékenységet kínál a gyerekeknek:

- Megadja az önálló tevékenység, játék, rajzolás, munkálkodás lehetőségét.
- Ugyanakkor megszervezi a közös tevékenységek sorát.

Programunk egyaránt fontosnak tartja az önállóság és a kooperációs készség fejlesztését a személyes és közösségi élmények segítségével. A közös játékok, kirándulás, erdei óvoda, hangverseny, színházlátogatás, kiállítás megtekintése közben a gyermekek az alkalomhoz illő viselkedést tanulják meg és tanítják meg társaiknak.

- A közös élményszerzési alkalmak találkozásokat jelentenek családokkal, munkahelyen dolgozó emberekkel, kézművesekkel. A velük való beszélgetések, együttes cselekvések érzelmi többlettel járulnak hozzá a gyerekek örömezéséhez, kapcsolati biztonságához.
- A megszokott környezetből való kimozdulás, egy nagyobb kirándulás, próbára teszi alkalmazkodó képességüket, ugyanakkor megtapasztalják más környezet, miénktől eltérő vonásait, érdekességeit, s ahhoz való igazodás technikáit.
- Az óvónők feladata, hogy nevelő hatású környezetet teremtve lehetőséget adjanak a gyerekeknek a nyitni a környezet felé, segítsék eligazodásukat a sokrétű kapcsolatokban.
- A gyermekeknek bizonyos fokú korlátozást és akadályt is el kell viselniük, hogy kifejlődjék realitásérzékük. Meg kell tanulniuk lemondani az azonnali élvezetről egy későbbi öröm kedvéért. A csoportok életében szükségesek a távlati vonzó célok, mivel együtt könnyebb a lemondást elviselni, és akaratukat megfeszítve tenni is értük.
- A gyerekek harmonikus fejlődése szempontjából fontos a kiváras, a türelem elsajátítása. A felnőttek jó példájával, a kölcsönös igények tekintetbe vételével és az életben természetesen élve észrevesszük, hogy a várni tudást a természet, az élet kényszeríti ránk. Ki kell várni, amíg kialakul egy-egy készség pl. járás, cipőfűzés, írás, ki kell várni a tavaszt, a madarakat, a jó időt, a virágnylást, várni kell a közlekedési lámpa és a pénztár előtt stb.

A gyerektől fokról-fokra annyit követelünk, amennyinek teljesítésére már szervezetileg is képes, érett, alkalmas. Követelésünk mellett a gyerekeknek éreznie kell, hogy aki bajban van, segítséget kap felnőttől, csoporttársától. A vegyes életkorú csoportokban átláthatóak a követelések a kicsik számára is és a nagyok példája ösztönzően hat a teljesítésre.

Kapcsolat környezetünkkel

Az óvodás gyermekek számára az otthon és az óvoda mellett állandó szociális tanulási forrást is ad a szűkebb környezet, amelybe megfelelő szervezéssel, érzelmi indítékkal eljuthat. Ilyen alkalmak:

- egy-egy család meghívása,
- szülők, nagyszülők munkahelyeire látogatások,
- érdekes foglalkozású emberekkel, kézművesekkel való találkozások,
- más óvodás csoportokkal való barátkozás, helyben vagy más városban.

Környezeti kapcsolatok során a gyerekek mintát kapnak az emberi gondoskodásról, toleranciáról, amely emberre, állatra egyaránt vonatkozik. Megismerkednek a felnőttek közötti munkamegosztással a munkahelyen, és maguk is alkalmazkodni kénytelenek viselkedésükkel a sajátos környezethez, élethelyzetekhez, felnőttekhez. Gyakorolják azokat a viselkedési formákat, udvariassági normákat, amelyek az adott helyzetben elvárhatók, és amelyek a csoport együttéléséhez nélkülözhetetlenek. Természetes helyzetekben találkoznak szűkebb és tágabb környezetünk értékeivel, mely megalapozza a szülőföldhöz való kötődést. Így valóban az élet által az életre nevelünk.

Az értékorientált közösségi nevelés

- Az óvodáskorú gyermek egyik jellemző sajátossága a magatartásának érzelmi vezéreltsége. Elengedhetetlen, hogy a gyermeket az óvodában érzelmi biztonság, állandó értékrend, derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkör vegye körül. Mindezért szükséges, hogy a gyermeket már az óvodába lépéskor kedvező érzelmi hatások érhék, az óvoda alkalmazottai és a gyermek, a gyermekek, valamint az óvodai alkalmazottak közötti kapcsolatot pozitív attitűd, érzelmi töltés jellemezze.
- Az óvoda egyszerre segítse a gyermek erkölcsi, szociális érzékenységének fejlődését, éntudatának alakulását, és engedjen teret önkifejező törekvéseinek.
- Az óvoda a gyermek nyitottságára épít, és ahhoz segíti a gyermeket, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet és a szülőföldhöz és családhoz való kötődés alapja, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutatózó jóra, szépre, mindazok megbecsülésére. A szocializáció szempontjából meghatározó a közös élményeken alapuló tevékenységek gyakorlása, a gyermek erkölcsi tulajdonságainak (mint például: az együttérzés, a segítőkészség, az önzetlenség, a figyelmesség) és akaratának (ezen belül:

önállóságának, önfegyelmének, kitartásának, feladattudatának, szabálytudatának), szokás- és normarendszerének megalapozása.

„Az ember úgy is nő, mint a fa, gyökereivel szerteágazó, rostjaival minél több épebb kapcsolattal szívja a világot, annál magasabb lombot vethet.”

(Németh László)

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére

- A gyermek személyiségét egyéniségének megfelelően a nyitottság, a barátkozásra való hajlam jellemzi.
- Képesek a kapcsolatteremtésre, metakommunikációs jelrendszerük képessé teszi őket arra, hogy szavak nélkül is megértik környezetük jelzéseit, érzéseit és rendelkeznek a koruknak megfelelő társalgási és metakommunikációs készséggel is.
- Ismerik az alapvető illemszabályokat és be is tartják azokat.
- Igényükké válik a helyes viselkedés szabályának betartása, egymást is figyelmeztetik erre.
- Kérés nélkül is segítenek egymásnak, a kisebbeknek. Együtt éreznek a közösség tagjaival. Szívesen dolgoznak a közösségért. Bízhatnak önmaguk képességeiben.
- A gyermek ismerjen magyar népi motívumokat, magyar népdalokat, népviseletet, és a néptánc alaplépéseit.
- Fogadja el a másságot, legyen együttérző, segítőkész társaival.
- Legyen megalapozott szokás és normarendszere, szabálytudata, önfegyelme.

Az anyanyelvi-, értelmi fejlesztés, nevelés megvalósítása

„Az értelem fejlődése a mozgással, a cselekvéssel kezdődik, sőt végső soron azzal is fejeződik be. A legmagasabb szintű absztrakció, vagyis az elméleti gondolkodás próbáját is a gyakorlat biztosítja. Az elemi és bonyolult alkotás folyamata egyaránt valamilyen gyakorlati eredményben jut kifejezésre.”

(Salamon Jenő)

Célunk: spontán tapasztalatszerzéssel, sokféle tevékenykedéssel, a gyermek értelmi képességei, az egyéni optimum szintjére fejlődjenek.

Programunk tevékenység szemléletű, a gyermek természetes aktivitásán alapul.

Nevelésünk folyamatában figyelembe vesszük:

- A gyermek adottságait, amit öröklött tényezők, a méhen belüli fejlődés sajátosságai, valamint a szülés körülményei határozzák meg. Ez megnyilvánul a gyermek viselkedésében, tevékenységében.
- A kisgyermekkor életkori jellemzői. A kisgyermek környezetéről és az énjéről szerzett tudását döntően mozgásos és képi struktúrákba rögzíti. Gondolkodása szemlélete, cselekvő és képszerű.
- Az érzékelés, az észlelés, a figyelem, a tanulás, a spontán tevékenységek folyamatában jelennek meg, és segítik a gyermek gondolkodási struktúrájának fejlődését, összerendeződését. Összefüggések meglátása, hasonlóságok, különbségek észlelése, rendezések stb.
- A gyermek személyes vonzalma, a világhoz való érzelmi viszonya befolyásolja az értelmi funkciók működését, és egyben jelzi terhelhetőségét.
- Helyes mintaadással, figyelnünk kell az óvodapedagógus kommunikációjára, valamennyi tevékenységi forma keretében.
- A mese és a vers kiemelt szerepet kap az anyanyelvi ismeretek bővítésében, megszerettetésében.

Feladatunk: a gyermek életkorából adódó, érdeklődésének, kíváncsiságának figyelembevételével biztosítani a változatos tevékenységeket, melyben elősegítjük értelmi képességeik fejlődését. A sokféle tevékenység folyamán lehetőséget teremtünk a tapasztalatszerzés örömeinek átélésére.

- Programunk élménykörök, tematikai csokrok, projektek formájában tervezi és szervezi a gyerekek megismerési folyamatait, óvodai életét.
- A gyermek érdeklődésének, kíváncsiságának legfontosabb forrása maga a természet. „Minden megismerni való közül a természet fekszik legközelebb a gyerekekhez.”

(Celestin Freinet)

- Piaget gyermeki világgépre vonatkozó vizsgálatai igazolták, hogy a gyermek megismerése középpontjában a természet áll, annak természetes magyarázatát keresi.
- A természet változásai, a keletkezés, az elmúlás folyamatai eleven szemlélettel, tevékenykedéssel felfoghatók és feldolgozhatók, a kéz, a nyelv, a fantázia segítségével.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére

- Érdeklődik környezete változásai, eseményei iránt.
- Keresi, kutatja, vizsgálja a jelenségek okát.

- Képesé válik a vele kapcsolatos élmények feldolgozására: észlelése differenciálódik, megfigyelése pontosabbá válik, felismeri és megnevezési a mennyiségi, térbeli, geometriai és időbeli viszonyokat, képes összehasonlítani, következtetéseket levonni, valamint képes történések elmondására.
- A meglévő élményeit sajátos egyéni módon, szabadon kifejezi: mozgásban, játékban, vizuális alkotásokban.
- Meg tudja ítélni saját helyzetét, teljesítményét a közösségen belül.
- Képes önmaga szabályozására, a szokások betartásában, a feladatok végzésében, szóbeli megnyilvánulásaiban.
- Figyelemmel követi a felnőttek útmutatásait, kitartóan végig csinálja feladatait.

Anyanyelvi nevelés

„Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása beszélő környezettel, helyes mintaadással, szabályközvetítéssel, a javítgatás elkerülésével az óvodai nevelőtevékenység egészében kiemelt jelentőségű. Különösen a beszélőkedv fenntartására, a gyermek meghallgatására, a gyermeki kérdések érvényesülésére, a válaszok igénylésére szükséges figyelmet fordítani.” (ONAP)

***Célunk:* a nyelv szépségének, kifejezőerejének megismertetésével, a helyes nyelvhasználattal, mondat szerkesztéssel a biztonságos önkifejezés megalapozása. Arra törekszünk, hogy a szocializáció folyamatán a beszéd a gyermek környezetével való érintkezésének, önkifejezésének, gondolkodásának legfőbb eszközévé váljék.**

***Feladatunk:* a beszélgetésre alkalmas, nyugodt légkör megvalósítása, ahol arra neveljük gyermekeinket, hogy bátran nyilatkozzanak, mondják el véleményüket. Lehetőséget teremtünk a folyamatos beszéd gyakorlására, és képessé tesszük gyermekeinket arra, hogy tudjanak másokat is meghallgatni. Szókincsüket folyamatosan bővítjük.**

A fejlesztés tartalma

A gyermekek beszédszíntvonalának emelését olyan formában valósítjuk meg, hogy képesek legyenek a nyelvi kifejezés eszközeit variálni.

- A beszéd, a megismerési folyamat kísérője és aktivizálója. Az óvodás gyermek az anyanyelvet utánzással, mintakövetéssel sajátítja el. A nyelv segít átörökíteni kultúránk értékeit, a társas együttlét normáit.

- A természeti vizsgálódások, munkálkodások, játékok, élmények, tárgyi cselekvések megoldják a gyermek nyelvét. Kérdeznek, okoskodnak, vitatkoznak, problémákat vetnek fel és oldanak meg, ötleteket, véleményt mondanak, nő a mesélőkedv, fejlődik az anyanyelv struktúrája.

„A saját bőrén szerzett tapasztalatot könnyen őrzi az emlékezet.”

(Zsámboki Károlyné dr.)

- Az élmények, a tapasztalatok szabad és eredeti feldolgozása során a gyerekek újat alkotnak, megszerzett készségeik kombinálásával, a memória, a képzelet szárnyalásával. Kreatív alkotásokat hoznak létre nyelvi, vizuális, mechanikai mozgásos formában. A kreatív alkotások, a gyermeki gondolkodás szabadabb képzeleti szárnyalásával függenek össze.
- A beszédkésztség és metakommunikáció fejlődését segítjük elő a kommunikációs helyzeteknek megfelelő hanglejtés, ritmus, hangerő, szünettartás alkalmazásával.
- Az anyanyelvi játékokkal, játékos feladatokkal óvónői kezdeményezés útján ismerkednek meg a gyerekek. Ezek a játékok elősegítik a tiszta hangképzés, a nyelvi emlékezet és alkotóképesség fejlődését. Az óvodai élet valamennyi területén kezdeményezhetők nyelvi játékok (mindennapos testnevelés, dramatizálás, bábozás, szituációs játékok).
- Ha a gyermeknek többször sikerül legyőzni a nehézségeket tevékenykedésével, örömet érez, ami újabb kutatásra, tudásra sarkallja. Tudomásul vesszük, hogy az értelmi fejlődésben vannak felfutó ágak és visszatérések is. Sellye János szerint: *„A gyermek nem versenyparipa, hanem olykor-olykor teknősbéka is.”*
- Az óvodába különböző nyelvi szinten kerülnek be a gyerekek. A beszédhibákat és beszédzavarokat felismerve segíteni kell a gyerekeket és a szülőket, együtt kell működni a megfelelő szakemberekkel (logopédus).

A fejlődés várható eredménye óvodáskor végére

- A gyermek folyamatosan és érthetően beszél.
- Gondolatait, érzelmeit életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal, mások számára is érthető módon ki tudja fejezni.
- Mondatokban beszél, tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat.
- Kialakul beszédfejeleménye.

- Igyekeznek az illemszabályoknak megfelelően kérni, érdeklődni, bemutatkozni, megszólítani másokat.
- Képes társak között mások beszédébe bekapcsolódni, megfelelő helyzetekben aktivizálja szókincsét: kérdez, válaszol, mesél.

AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGI FORMÁI

Az óvodás gyermek a környezetéhez való alkalmazkodási folyamatban tevékenykedik, játszik, mozog, munkát végez, énekel-zenél, mesére, versre figyel és mesét játszik, rajzol, fest, gyurmázik, magot ültet, közben felfedezi a világ kisebb-nagyobb összefüggéseit, benyomásokat, tapasztalatokat gyűjt, s ezeket a sajátos egyéni módján újraalkotja. Mindezt nem szándékosan, tudatos céllal teszi, holott tele van érdeklődéssel, kíváncsisággal, érzelmekkel, amelyek mindig szituációkhoz, azaz élethelyzetekhez kötődnek.

A gyermek tevékenységének motivációi:

- a gyermek megismerési vágya, kíváncsisága,
- az átélt élmények hatása,
- a gyermek természetes aktivitása
- az ingergazdag nevelői környezet.

A helyi óvodai nevelési programban a gyermeki tevékenységek azt a célt szolgálják, hogy általuk a gyerekek harmóniában éljenek környezetükkel. A gyermek a környezetével összefüggő események szabályos ismétlődésével, a napszakok, az évszakok változásával egyeztetni saját biológiai ritmusát. Átéli az illeszkedéshez szükséges, érzékelhető, mozgásos, zenei, logikai, esztétikai változásokat, a természet születési-elmúlási folyamatait. Később újraalkotja a tevékenységek sokféle formáiban és szintjein. Az óvodai élet tevékenységformái közötti harmonikus arányok kialakításával segítik hozzá a gyereket a külső világ tevékeny megismeréséhez.

Mindezen tevékenységi formák közül kiemelkedik a játék, mint fő tevékenységi forma. Dominanciája az óvodai élet egészére érvényes. Sok esetben tartalmazza a többi tevékenység részfunkcióit is.

A vers, a mese, az ének, a rajzolás, a mozgás, az óvodai munka és az óvodai tanulás mind magukban hordják a játék lényegi vonásait, az önkéntességet, a vágyteljesülést, a tevékenység örömet.

A gyermek természetes nevelését az élethelyzetekben kapcsolódó adekvát tevékenység komplex hatásaival érzük el.

Tevékenységformák

- Játék
- Verselés, mesélés
- Ének, zene, énekes játékok, gyermektánc
- Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka
- Mozgás
- Külső világ tevékeny megismerése
- Munka jellegű tevékenységek
- A tevékenységekben megvalósuló tanulás

JÁTÉK

„... A kisgyermek elemi pszichikus szükséglete, amelynek mindennap visszatérő módon hosszantartó és lehetőleg zavartalanul kell kielégülnie.” (ONAP)

Az óvodában a gyermek alapvető tevékenysége a játék.

Kiemelt feladatként kezeljük: a játékba integrált nevelést-fejlesztést.

„Minden egészséges kisgyermek, amikor csak teheti játszik.” (B. Méhes Vera)

Játszik a szobában, az udvaron, a kertben, a réten, az erdőben. Játszik a testével, a hangjával, a környezet tárgyaival, anyagaival, jelenségeivel, a birtokában lévő szavakkal. Játszik szüleivel, testvéreivel, felnőttekkel, társakkal, valóságos vagy képzeletbeli síkon. Mindezt szabadon teszi a maga választotta témában és módon. Az óvodapedagógusnak előtérbe kell helyezni a szabadjáték érvényesülését s tudatos jelenlétével biztosítani az elmélyült játékot, igény szerint együtt játszással, megmutató, támogató, serkentő magatartással éri el. Ez kiemelten fontos s hangsúlyos a halmozottan hátrányos gyermekek nevelésében.

A gyermeket belső feszültség készíteti játékra, amely a belső érésből és a szociális környezet ingereiből táplálkozik. Játék során csökken a gyermek feszültsége, és ez örömforrássá válik. A gyermek minden játékban örömet keres. Játékát komolyan veszi, cselekszik, érez, gondolkodik egy időben. Anyagot, tárgyat, eszközt alaposan megvizsgál, valamivé alakít. Szabadon alkot, szerepeket kelt életre minden lehetséges és lehetetlen eszközzel.

A gyermek játékában önmagát adja, önmagát fejezi ki. Azt, amit magában hordoz, tud, érez, amit környezetéből magába szív.

A gyermek játékában ismerhető meg legjobban és a játék segítségével ismerheti meg a világot. A gyermek fejlődésével párhuzamosan a gazdagodó játékformák hatásai összerendeződnek

(gyakorló, konstrukció, szerep, szabály) és a társas együttlét különböző szintjein, mint alapvető alkalmazkodási készségek, megismerési funkciók jelennek meg, jelezve a gyermek fejlődését.

„A játéktevékenység – a gyermek és környezete közötti adekvát együttműködés, a szociális és az értelmi funkciók fejlesztése a gyermek személyiségfejlődésének szintézise.” (Dr. Pereszlényi Éva)

A tevékenység célja, hogy a játék az óvodai élet egészét szője át. A játékban a különböző személyiségjegyek, az érzelmi-akarati élet tulajdonságai, a társas kapcsolatok, az értelmi képességek komplex módon fejlődnek a megfelelő feltételek biztosítása eredményeként.

Feladat: az óvodába kerülő gyermekek már rendelkeznek bizonyos típusú és tartalmú játék tevékenységgel. Az előzőekben megfogalmazott óvodai környezeti és érzelmi kapcsolat alapot ad arra, hogy megindulhasson a felnőttekkel együttesen végzett sokféle, elsősorban játék- és játékos tevékenység. Mivel a játék a kisgyermek legfontosabb és legfejleszthetőbb tevékenysége, a feltételek biztosítása és személyes jelenléte (spontán vagy tudatos „irányítása”) valamennyi játékfajtánál teremben és szabadban állandó és folyamatos kötelessége az óvónőnek. A játék fajtáinak alkalmazása korcsoportra nem bontható, mert a gyermek érzelmi állapota, feszültségi foka, fejlődési szintje határozza meg játékának tartalmát.

Feladatunk pedagógiai és pszichológiai ismereteink alapján fejleszteni és segíteni a gyermekeket a különböző játékfajták tanulásában és gyakorlásában.

A játék fajtái

Gyakorlójáték (nagymozgást fejlesztő)

A *beszéd* és *hang* gyakorlásánál eredményesen alkalmazhatók a madárhangok, a természeti jelenségek utánzása, a növényekhez, az állatokhoz, a természethez kapcsolódó ritmusos mondókák, versek bemutatása, gyakorlása. A *mozgást* gyakorló játék a természeti jelenségek, állatok, a természeti környezetben lévő tárgyak mozgásának utánzása. Játékszerek és eszközök rakogatása, tologatása, különböző anyagokkal való játék, miközben megismeri az anyagok tulajdonságait.

Szerepjáték

A gyermekek és felnőttek szerepét, tevékenységét, viselkedését sajátos módon utánozzák a játékban. Fontos szerepet játszanak az élmények a gyerekek játékában. A játékhelyzetekben

lehetőség nyílik arra, hogy megismerjék, felfedezzék a gyerekek a körülöttük lévő világot, formálódnak az egyéni és társas viselkedési szabályok, szokások, a szabad önkifejezés, kreativitás, pozitív érzelmek. Olyan tulajdonságok fejlődnek a gyerekekben a szerepjátékban, amelyek később nagy jelentőséggel bírnak az életre való felkészítés folyamatában, pl.: közösségbe beilleszkedés, együtt játszás, önállóság, a másik játéknak tiszteletben tartása, kezdeményezőkézség, alá-, fölérendeltségi viszony önkéntes kialakulása egy-egy játéksituációban. A játéktevékenységhez szükséges feltételeket, eszközöket az óvónő biztosítja.

Figyelembe vesszük a szerepjáték sajátosságait:

- A gyermekek részvételének szabadságát a játékban.
- A játékon belüli improvizációs lehetőségek biztosítását.
- Az alkotó szabadság érvényesülését.
- A résztvevők közötti együttműködés játékos jellegét.
- A játékra jellemző hangulatot.
- S nem utolsó sorban a „mintha” helyzet megteremtését.

A szerepjáték egyaránt alkalmazható önálló módszerként és más módszerekkel kombinálva is, alkalmazható új tapasztalatok, szabályok (viselkedés és magatartás) tudatosítására és elmélyítésére, elemi ismeretek rendszerezésére és ellenőrzésére.

Barkácsolás

Az együtt gyűjtött termékek, papír, textil, fa és egyéb anyagok felhasználásával készítenek a gyerekek „valamit”, melyet játékuk gazdagításához használnak. Az építés, alkotás, szerkesztés örömeit biztosítja. A sokféle formájú, színű anyag, a természetből gyűjtött kincsek megmozgatják a gyermek fantáziáját, kreativitását.

Konstruktív játék

Elemi az építőjáték, társas játék. A barkácsolás-építgetés a gyerekek játéktevékenységéhez kapcsolódik többnyire. Általában kisebb csoportokban végzik e tevékenységet. Gyakorlásuk során gazdagodik térformálásuk, téri képzeletük.

Szabályjátékok

Melyekben egyre inkább a gyerekek által felállított szabályok kerülnek előtérbe, miközben ismereteket szereznek, azokat begyakorolják, képességeik fejlődnek. Idetartoznak a mozgásos versenyjátékok, az értelemfejlesztő szabályjátékok, melyek már bizonyos fokú ismeretet

feltételeznek a gyermekek részéről. Játék közben valamilyen összefüggést keresnek, azonosítást, megkülönböztetést végeznek, miközben fejlődik figyelmük, emlékezetük, gondolkodásuk.

A játék feltételei

A játék feltételeiről a családnak és az óvodának egyaránt gondoskodnia kell. Fontosnak tartjuk, hogy a szülők elismerjék a játék elsődlegességét a családon belül is. A játék feltételeinek biztosításakor figyelembe kell venni a gyermek igényeit, ismerni kell mi a jellemző a korosztály mozgásfejlettségére, észlelésre, érzelmi, akarati életére, gondolkodására.

Programunk *a játékot életszükségletként kezeli*, és minden lehetőséget megad ahhoz, hogy ez természetes körülmények között megfelelően érvényesüljön. A játék, a tevékenységeken keresztül az életkorhoz és a gyermek egyéni képességeihez igazodó műveltségtartalmak közvetítése.

Mindezek megvalósulásához elengedhetetlen:

- Az óvoda légköre, játéktere, eszközállománya.
- Az óvónők szervező munkája, személyisége egyaránt befolyással vannak a gyermek játékára.
- Az évszakok változásaihoz kapcsolódó természeti élmények, természeti kincsek gazdag kínálata játékra ösztönöz.
- Minden jelenség, a föld, víz, tűz, a levegő tulajdonságairól szerzett tapasztalatok újraélése hatalmas élmény.
- A természeti játékok élményhatásai izgalmasak, érdekesek, változatos élményt nyújtanak: térélmények, szín-, forma-, íz-, hangélmények, hőérzékelés, erőpróba, stb.
- A gyermeki aktivitás, elevenség képes arra, hogy a környezet élő és élettelen tárgyait megszemélyesítse, használhatóvá, működővé, együttműködővé tegye.
- Ebben az életkorban a természeti lények (különösen az állatok) karakterisztikus viselkedéséhez hasonulva játsszák el a gyerekek átélt érzelmeiket.
- A természet és a hozzá hasonlóan építkező művészet élményköre támogatóan hat a játékra, a gyermek testi-lelki fejlődésére: ritmikus mondókák, énekes játékok, mesék, versek életbölcsesek formájában.

Ezek ismeretében lehet meghatározni a fejlesztés feladatait, tartalmát, melyek az objektív feltételek biztosításával valósíthatók meg.

Ezek a következők:

- nyugodt légkör,

- idő,
- megfelelő hely,
- eszköz.

Nyugodt légkör

Az egész óvodai életnek elengedhetetlen feltétele. Ennek érdekében nagyon fontos az együttélés alapvető szabályainak kialakítása.

A megfelelő, nem túl sok szabály betartása nem jelent gondot a gyermeknek, sőt inkább fokozza biztonságérzetét, segíti őt az eligazodásban. Fontos azért is, mert be tudja mérni saját és társai tevékenységének határait. (Ez is segíti a szocializációs folyamatot.) A túl sok szabály a gyermekben zűrzavart, feszültséget, esetleg agressziót okoz.

Az idő

Mivel a játék a gyermek alapvető tevékenysége, ezért természetes, hogy a napirendben erre kell a legtöbb időt biztosítani. Fontos, hogy nyugodtan, elmélyülten játszasson. Legyen ideje elképzeléseit megvalósítani a nap folyamán. A délelőtti és délutáni – a csoportszobai és udvari játéknak azonos értékűnek kell lenni, mert minél több tartalmas játékot játszik a gyermek, annál nagyobb lehetőség van fejlődésének elősegítésére.

A hely

A megfelelő hely biztosítása a csoportszobában és az udvaron egyaránt fontos. Legyen hely mindkét helyszínen:

- a nagyobb mozgást igénylő játékokhoz (autókkal, labdával, dalos-szabály- és versenyjátékokhoz),
- építéshez, konstruáláshoz (szőnyeg, asztal, betonozott felület),
- szerepjátékhoz, kicsiknek az elhúzódáshoz (kuckók, fodrász, boltos, orvos, család játékokhoz),
- az udvari játék helyeit bővíthetjük – pancsolóval, dombbal, babaházzal, sövényekkel, homokozókkal).

Eszközök

A tudatos játékkervezésnek, irányításnak fontos eleme a játékeszközök kiválasztása, biztosítása, mivel az, hogy a gyermek mikor és mivel játszik, meghatározza, hogy milyen eszközökkel találkozik.

A természet élő és élettelen anyagait a gyermek játékeszközként használja: fa, ág, kavics, levél, termés, bokor, csigaház stb. Játsszik a környezetében lévő tárgyakkal: szék, asztal, építőjátékok, fa, bokor, kötél, mászóka stb.

A természet kincseiből a gyerek játékeszközöket készít: dióbölcső, csutkababa, társasjátékok stb. Fontos, hogy a játékszerek motiválják a gyereket játéokra, kedvet csináljanak különböző szituációs játékokhoz, szellemi erőpróbákhoz (kártya, dominó, labirintus stb.).

Fejlessze kreativitását, fantáziáját, finommozgását, a szerkesztőkészségét, térbeli tájékozódását és más, fontos pszichikus funkciót. A játékszerek ösztönözzék a gyereket a sokféle felhasználásra, új ötlet megvalósítására, ehhez szükségesek: félkész anyagok, tárgyak, termékek, textíliák, színházi leplek, kiegészítők, barkácsolási eszközök stb.

A játék eszközei a gyerek tulajdonát képezik. Szabad használatukról a hely, idő és a megállapított szabályok szerint saját maguk dönthetnek.

Az óvónők szervező munkája

- A gyermek életének megszervezésében a játék kiemelt szerepet kapjon.
- Biztosítsa a megfelelő helyet, időt, eszközt, játékra inspiráló pozitív élményeket, hisz a játék a kisgyermekkor tanulás igazi színtere.
- Az óvónők ismerjék fel a játék szerepét és egyeduralmát a pszichikus funkciók fejlődésében. Korrekciós és kompenzációs céllal a tapasztalt hátrányok leküzdésére a problémáknak megfelelő játékot iktassanak be.
- Az óvónők ismerjenek meg minél több olyan játékot és technikát, amely a gyermek és környezete közötti kommunikációban jól használható.
- Ezek a játékok megtanítják a gyereket érzékenyen észlelni, ráérezni a természet ritmusára, meglátni a szépet, az értéket és védeni azokat.
- Az óvónő a gyermek megismerését, jellemzését a játék segítségével végezze, az így kapott sokrétű információt kellő empátiával és tapintattal elemezze.
- A gyerekek mindig azt játsszák, amihez ott és akkor kedvük van. Az együttes játék örömét az óvónő fokozhatja egy mozdulattal, ötlettel, dallal, verssel, szabállyal, tárggyal, amit a gyermekek, ha lehetőséget látnak benne, felhasználnak.
- Az óvodapedagógus utánozható mintát ad a játék tevékenységre, jelenléte teszi lehetővé a gyermekek közötti játékkapcsolatok kialakulását is. A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az élményszerű, elmélyült gyermeki játék kibontakozását.
- Játsszanak a gyerekekkel együtt szabály, kör-, futó-, fogó- nyelvi játékokat.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére

- A gyermekek képesek egyazon játéktémában együttesen részt venni.
- Élményeik alapján játékhelyzeteket tudnak létrehozni.
- Hajlandók elfogadni játszótársaik elgondolását, és alkalmazkodni a játék szabályaihoz.
- Képesek önállóan megtervezni, megszervezni a játékot, elosztani a szerepeket, megválasztani vagy elkészíteni a játékhoz szükséges eszközöket.
- Szabályjátékokat kezdeményeznek, melynek szabályait pontosan betartják, betartatják.
- Egyéni fejlettségüktől függően tudnak egyéni ötletek alapján egyre bonyolultabb építményeket, alkotásokat létrehozni.
- A különböző anyagokat, eszközöket kombináltan alkalmazzák. Biztosan használják a barkácsoláshoz szükséges eszközöket.
- Társas viselkedésükben a játék folyamán használják a metakommunikációt.

VERSELÉS, MESÉLÉS

„Ahány szóra vágyó gyermek, a jövőnek megannyi lámpása a meglódult időben.”

(Sütő András)

A vers és mese a gyerekekkel való különös és játékos beszédkapcsolat egyik nagy lehetősége, a kisgyerek szellemi szükségleteinek kielégítése, beszéd – tanulás – tanítás, szórakoztatás, kellemes időtöltés, együttes élmény.

A magyar népköltészet, játékos mondókák erős alapot kínálnak a mindennapi mondókázásra, verseléshez. A magyar népmesék -bábozás vagy képi formában-, a dramatizálás eszközeivel feltárja a gyermek előtt az ember érzelmi világát és a lehetséges és megfelelő viselkedésformákat. Erős hangsúlyt kap a mese, vers szerepe a hátrányos helyzetű, veszélyeztetett gyermek nevelésében, és a TV-n, számítógépen nevelkedő generáció számára.

A mese a legalapvetőbb élményforrás a gyermek számára, jelenléte nélkülözhetetlen az egészséges személyiségfejlődéshez. A mesehallgatás az óvodai élet mindennapjait kitöltő és megszépítő tevékenység, az együvé tartozás eszköze.

Helye és ideje van mindig, ahányszor a nap folyamán lehetőség és igény van rá.

A mese a gyermek „életét csak akkor gazdagítja, ha mozgásba hozza képzeletét, ha fejleszti intellektusát, ha eligazítja érzelmeiben, ha megbékíti félelmeivel és vágyaival, ha elismeri nehézségeit és ugyanakkor megoldásokat is javasol kínzó problémáira ... egyszerre reagál személyiségének minden megnyilvánulására.”

(Brunó Bettelheim)

Míg a verset, mondókat mondogatni, addig a mesét, hallgatni jó. A mese személyes közegben a felnőtt szájából hangzik és a gyerekről a gyerekeknek szól. A mese „egy marék varázslat”. A mesék látszólag nem a modern társadalom speciális életkörülményeiről szólnak, de segítséget nyújtanak a belső problémák megértéséhez és megoldásához. Azt a környezetet, amiben a gyerek él, jobban meg tudja érteni, abban jobban el tud igazodni, ha ezt belső erőforrásai számára lehetővé teszik. A népmese mindig a gyermek valóságos lelki és érzelmi vonalán fejt ki hatását.

Célunk, az irodalmi élmények nyújtásával az irodalmi érdeklődés felkeltése, a gyermekek szemléletmódjának, világképének alakítása, erkölcsi-etikai ismereteik alapozása, szókincsük gyarapítása.

Feladatunk, az életkornak megfelelő változatos irodalmi mű segítségével az emberi kapcsolatok megismertetése, a gyermekek önismeretének elmélyítése, a világ megismerésének segítése.

A feldolgozás tartalma, lehetősége

Az éves anyag összeállítása során az évszakok és aktuális tematika köré csoportosítjuk a kiválasztott meséket, verseket. A feldolgozás sorrendjét terjedelem, a motívumgazdagság, az epizódok összetettsége, a szerkezeti bonyolultság foka adja meg, alkalmazkodva az évszakhoz, jeles napokhoz. A verseknél a hangulat, a terjedelem, a hozzá tartozó játék, a ritmus változatossága szerint állítjuk össze a sort. A mese, vers, népi mondóka, monda, elbeszélés által kiváltott élmények hozzájárulnak a derűs, vidám, nyugodt hangulat megéléséhez. E műfajok által közvetített tartalmak hordozzák a gyermekek életkori sajátosságaihoz alkalmazkodó humort, életörömet, furfangot, játékot. A ritmus, dallam, az ismétlés, a játékos mondatok, nyelvi örömök forrását jelentik a gyermekek számára.

Alkalmat adunk a gyermekeknek, hogy kitalált történeteiket elmondják, vagy a már ismerteket másfajta cselekményszöveggel fejezzék be. Barkácsolási lehetőséget biztosítunk az élmények feldolgozására, elősegítjük, hogy megfelelő eszközökkel eljátsszák a nekik tetsző meséket. A mese hatását, a gyerekek viselkedéséből, játékából, a mesei képzeteket visszaidéző beszéd és mozdulatösszeállításokból, az ismétlés vágyából mérhetjük le, csak figyelniük kell a gyerekek megnyilvánulásait.

Minden óvónő a gyermekcsoport szokásainak, a pillanatnyi helyzetnek az ismeretében dönti el, hogy minden gyermeknek csendben vagy néhány gyereknek játék mellett kívánja elmondani a kiválasztott anyagot. A mese általában külső nyugalmat, csendet – míg a vers inkább mozgást

igényel. Ezt a különbséget megéreztetjük a gyerekekkel és bevonjuk őket a feltételek megteremtésébe.

Minden csoportban mesére hívogató, sajátos formaságok alakultak ki. Van, ahol mesepárna, meseszőnyeg várja gyerekeket, van, ahol jellel ellátott mozdonyosor vagy mesemondó kuckó körülkerítésével teremtik meg a meghitt mesélésre alkalmas helyet. Olyan megoldásokat alkalmazunk, amelyek az együttlét intimitását hangsúlyozzák. Természetesen a játékos verseket nem előzi meg „szertartásos” készülődés, azt a játék hullámai viszik.

A verseket a magyar népi-, mű gyermekköltészetből válogatjuk, azzal a céllal, hogy segítse a gyerekeket a fejlődésben, a testi és szellemi épülésben. A gyerekek ehhez játékra van szüksége, és a mondókák, a gyermekversek csalogatják, biztatják erre a maguk természetes módján – tenyércirógatók, lovagoltatók, altatók, ébresztők, rajzoltatók stb. Ezekre a felnőtt és a gyermek meghitt bensőséges kapcsolata jellemző. Tele vannak gyöngédséggel, becézéssel, biztatással, vidámsággal, jutalomígéretekkel.

A játékban mesei öltözékek, jelmezek állnak a gyerekek rendelkezésére, melyek dramatizálás kellékei (korona, palást, kalap, fátyol, mellény stb.). A gyerekek kedvük szerint beöltözhetnek, mesei szereplőket, meserészleteket játszanak el. Ugyanígy rendelkezésükre áll a bábkészlet, melyek közkedveltek és szívesen elevenítenek meg velük kitalált történeteket, ismert meséket, azok elemeit.

A szülőkkel való együttes nevelés elvét úgy próbáljuk megvalósítani, hogy a csoport kedvenc meséskönyvét, közkedvelt műveket ajánlunk a szülőknek, valamint könyvet kölcsönzünk és alkalmanként könyvvásárt is tartunk.

A **3 évesek** az egyszerű mondókákat, meséket, nyúlfarknyi rögtönzött történeteket halmozó, láncmeséket, az állatok beszédének dramatizálását, egyszerű állatmeséket szeretik hallgatni, amelyekben ismétlések, alliteráló kifejezések vannak. Igénylik a testközelséget teremtő simogatókat, lovagoltatókat, hőcögtetőket. Ezek ritmusa, lüktetése, egyszerű szövege nyugtatóan hat a gyermekekre.

A **4-5 évesek** saját magukról szóló történeteket, állatmeséket, az egyszerűbb szerkezetű tündérmeséket, rövidebb ismétlésekkel, refrénekekkel tagolt verses meséket élvezik.

Az **5-7 évesek** történetei már a tágabb környezetről szólnak. Az erdei állatok élete, az utca, a család, a gyerekek világa a téma. A bonyodalmasabb tréfás állatmesék, a tündérmesék, néhány kiváló író meséje, elbeszélése is feldolgozásra kerül. A humoros mesékben főként a helyzetkomikum, a nyelvi humor hat a gyerekekre. A cselekmény és a nyelv, a varázslat, a csoda az, ami tetszést arat.

Mindhárom korcsoportban választunk néhány olyan verset, amelyet szeretnénk megtanítani és olyanokat, amelyeket csak meghallgatásra szánunk. A mondókák, játszóversek nagyobb számban fordulnak elő, hisz ezek megtanulása belülről fakadó természetes cél a gyerekek számára. Óvodásaink kedvelik a népi mondókákat, mert ebben elválaszthatatlanul együtt van az ének, mozgásos játék és a vers.

Mindenre találunk mondókát a magyar népköltészetben és a gyermekköltészetben, amire szükségünk van a gyerekekkel való együttlét során.

A gyermekeknek megfelelő népmesék, néphagyományokat felelevenítő mondókák, magyarság történelmét feldolgozó mondák, mesék, klasszikus-, és kortárs művekkel ismertetik meg a gyermekeket. A gyermekköltészet, és a népköltés egyaránt arra törekszik, hogy mondanivalóját érzékletes, hangulatos képekkel varázsolja elénk.

Ilyenek:

- a természeti lények élete: csigacsalogatók, katicaröptetők, fecskehívogatók,
- a természet változásai: tavaszköszöntők, időbeli tájékozódások,
- a természeti jelenségekhez kapcsolódó: esőhívogatók, napcsalogatók,
- a gyermek lelkiállapotát befolyásolók: cirógatók, aktivizálók, pihentetők, nevettezők,
- játékhoz kapcsolódók: menekülés, várakozás, kérés, kitalálás, keresés,
- cselekvésre biztatók: táncoltatók, ugráltatók,
- kiszámoló, halandzsák: varázsszövegek, amelyek mágikus hatásúak,
- népszokások: Márton napi lámpás felvonulás, Kiszebáb égetés
- köszöntők: évfordulókra, napfordulókra.

„Ilyen értelemben a mese és a vers része az egész óvodai életet átfogó anyanyelvi nevelésnek.” (Zilahy Józsefné)

Ebben az életkorban a ritmus és a mese igénylése éppolyan természetes megnyilvánulás, mint a játékkedv. Az anyanyelv jelrendszerét a gyermek tevékenységek, társas érintkezések során utánzással sajátítja el. A vers és a mese hallgatása, mondása kisgyermekkorban a játékkal egyenrangú igény és az anyanyelvi nevelés mással nem pótolható lehetősége. A mese, a vers, a

mondóka az óvodai évek során végig a szóbeliséget képviseli, a mindennapi beszédétől eltérő, más hangzású, más hangulatú emberi megnyilvánulás.

Az óvónő szervező munkája

- Óvodai életünk példája során érezzük meg a szülőkkel is az élő mese varázsát. A Tv, a videó ne szorítsa ki a gyerekek életéből a személyének szóló érzelmi biztonságot adó és értelmi fejlődését segítő mesélést, verselést, mondókás játékokat.
- Az óvónők a szülőkkel együtt örüljenek a gyerekek önálló próbálkozásainak, a meséinek, nyelvi önkifejezési formáinak és bátorítsák erre a gyerekeket.
- A mese és verskészlet minden óvónő tarsolyában ott van. Az értékek kiválasztásában elsősorban a magyar népköltészet az irányadó, másrészt a gyermekirodalom remekművei. Szükséges az óvodai könyvkészletünk ilyen céllal történő bővítése.
- Az óvodapedagógus példamutatással, a könyv szeretetére, helyes használatára, megbecsülésre nevelhet.
- A mondókák, a versek nagyobb részt a gyerekekről és a természetről, vagy éppen kettőjük viszonyáról szólnak. Hangozzanak el ott, és akkor, amikor erre szükség van.
- A mesék akkor mozgatják meg a gyerek képzeletét, ha azzal tovább is foglalkoznak. Érzékeny figyelője és segítője ennek a folyamatnak az óvónő. A pszichikai törvényszerűségek ismeretében támogassa a gyerek szimbolikus játékait, aki az anyanyelv szépségét ízlelgetve, újra átéli, újra megjeleníti érzéseit játékában, rajzaiban.
- Szervezzen az óvónő a nem verbális kommunikáció gyakorlására, a gyermekek számára érdekes, érzelmileg motivált játékokat (tekintet, mimika, testtartás, térköz, külső megjelenés, gesztus stb.).
- Az óvónő feladata a jó mesei környezet megteremtése, ahol éppúgy helyük van a könyveknek, báboknak, mint olyan anyagoknak, eszközöknek, amelyek indítékot adnak átváltozásokra vagy arra, hogy maguk készítsék el a szükséges kellékeket, ahogyan azt megálmodták.
- Az óvodába különböző nyelvi szinten lévő gyerekek kerülnek be. A beszédhibákat és a beszédzavarokat felismerve, segíteni kell a gyerekeket és a szülőket, s együtt kell működniük a megfelelő szakemberekkel (logopédus).

A fejlődés várható eredményei

- A gyermekek várják, igénylik a mesehallgatást.
- Szívesen ismétlik a verseket, rigmusokat.

- Szívesen mesélnek, dramatizálnak, báboznak a kisebbeknek, és önmaguk szórakoztatására.
- A népmesék szófordulatai, a versek gyönyörű jelzői megjelennek a gyerekek önálló meséiben.
- Tudnak mesét befejezni, történeteket kitalálni, s azt mozgásban megjeleníteni.
- A mesével kapcsolatos érzelmeiket rajzban is ki tudják fejezni.
- Vigyáznak a könyvekre.

ÉNEK, ZENE, ÉNEKES JÁTÉKOK, GYERMEKTÁNC

„A felnőtt minta utánzásával az éneklés-zenélés részévé válik a gyermek mindennapi tevékenységének.” (ONAP)

A magyar zenei nyelvet csakis a magyar népi gyermekdalokon, népdalokon keresztül lehet elsajátítani, hiszen ezek „élőben” tartalmazzák mindazt, amit a gyermek ebben a korban igényel, a ritmust, a játékot, a közös éneklés örömét. Kodály szerint a nyelv és a zene a legfontosabb elemei ennek a folyamatnak. Falvy Károly a mozgást is hozzákapcsolta, mint harmadik elemet, mivel mind a nyelvhez, mind a zenéhez mozgáselőzmény tartozik. Beigazolódott az is, hogy az egyensúlyérzék és a ritmusérzék összefügg egymással és ennek kifejlődése döntően az óvodáskorra tehető.

A gyermekek érzelmeinek, cselekvéseinek, gondolatainak egységét jeleníti meg az énekes játék, az óvodában, mely végig kíséri a gyerekeket az egyszerűbb játéktól a szereplési alkalmakig. A mondókához hasonlóan az énekes játékok is élethelyzetekhez, eseményekhez, gyermeki tevékenységekhez kapcsolódnak és természeti élményekből erednek.

Gyermekeink életében a természet sokféle zenei élményt kínál, a madarak éneke, a rovarok zümmögése, a fák lombjának susogása, a levelek zörgése, a megfagyott hó ropogása, a szél zúgása stb. Fülelve környezetünk hangjaira megtanul a gyerek érzékenyen észlelni, felfedezni a hangok gazdag világát, szépségét. Maga is képes lesz arra, hogy egyszerű hangokat létrehozson: a fűszál, a levél, a gallyak, a kavicsok, a termések hangszerekké válnak a gyermek kezében fújással, ütögetéssel.

A természetben sokat játszó gyermek egész lényét mozgósítja: énekel a katicának, a napnak, kavicsokat ütöget, diót csörget, hintázik, lépeget, közben mondókákat mondogat.

Az Alapprogram szerint a gyerek zenei tapasztalatokat csak aktív részvétellel szerezhet, a gyerek teste pedig, a legegyszerűbb eszköz a zenei kifejezésre. A játékos utánzó mozgásformákkal, -járással, tapssal-, a mondókák, dalok egyenletes lüktetését, motívumhangsúlyát, ritmusát

érzékeltetik a gyerekek. Képesé válnak egyéni zenei élmények hatására szabadon variálni mozgást, szöveget, ritmust és dallamot.

Cél: az ének és zene iránti érdeklődés felkeltése, a befogadásra, gyakorlásra való képesség megalapozása. A gyermekek zenei hallásának, ritmusérzékének, éneklési készségének, harmonikus mozgásának fejlesztése.

Feladat: a készségek fejlesztése, a mozgás –, hang –, szöveg összekapcsolásával. Óvónői mintaadással, sok zenei élménynyújtással ösztönzi a gyermekeket az éneklésre.

A zenei hallás, ritmus és formaérzék fejlesztése, a beszédhanggal való játékok, a környezet hangjainak megismerése és felismerése. Játékos képességfejlesztés, mondókák, gyermekjátékok, táncok, dalok és népdalok megismertetése.

A fejlesztés tartalma

A korosztályoknak megfelelően: Dalanyagból, mondókákból, zenehallgatási anyagból, a magasmély hangok megkülönböztetéséből, dallam-ritmus visszaéneklésből, halk-hangos fogalompár megértéséből, egyenletes lüktetés – dallammotívumokból, ritmusmotívumokból áll.

Az óvónők számára kiváló ének-zenei gyűjtemények állnak rendelkezésre, amelyek nagy része Kodály Zoltán útmutatásai alapján készültek, Forrai Katalin összeállításában. Az ének-zenei élmények a gyermek életében sokféle spontán és szervezett formában vannak jelen.

Hallásfejlesztés

Elsődleges területe az éneklési készség fejlesztése. Az éneklési készség fejlesztése óvodánkban a gyermekek utánzási vágyán alapszik. Hallás után tanítjuk a dalokat, dalosjátékokat. A gyakorlásnak, az ismétlésnek kiemelt szerepe van. Az éneklési készség fejlesztésénél fontosnak tartjuk a megfelelő hangterjedelmű dalok választását, a megfelelő hangmagasságban kezdett tiszta óvónői éneket. Ezzel szoros összefüggésben van az éneklési kedv felkeltése és ébrentartása. A megfelelő érzelmi alapozás a kezdőhang átvételét és a bátor, egyéni éneklés felvállalását segíti.

A hallásészlelés fejlesztését célozza a környezet zörejeinek felismerése, egymás hangjának megismerése, melyből alakítható a magas és mély hangok, valamint a halk-hangos hangok felismerése.

Ritmusérzék-fejlesztés

Fontos, hogy már az óvodában kialakítsuk a ritmus, a lüktetés érzékelését és az óvodai évek végére a gyermekekben automatizáljuk azt. A lüktetés adja az alapot a további ritmusmotívumok

elsajátításának, a tempókülönbségek érzékelésének. A ritmusérzék fejlesztése szorosan a mozgáshoz kapcsolódik, koordinálja azt.

Mozgásfejlesztés

A dalok, dalosjátékok ritmusa, dallama spontán módon is mozgásra ösztönzi a gyermekeket. A zenei tevékenységen belül a szép mozgás kialakítása szerves része a készség-képességfejlesztésnek. Az egyenletes szép járás, a dalosjátékok mozgássorai alapozzák a későbbi tánclépéseket, egyedi formában segítik a mozgás összerendezettségének kialakulását. Fontos kiemelni, hogy a zenéhez kapcsolódó mozgás, a közös játék érzelmi töltése igen erős, a gyermekekhez közelálló élménye semmi mással nem pótolható.

Zenehallgatás

Alapelvünk, hogy az énekes népi játékok mellett a kortárs művészeti alkotásokkal is ismerkedjenek a gyerekek. Minél több élő ének és hangszeres előadást halljanak a gyerekek óvónőiktől, mert a zene mindig közvetlen érzelmeket kelt, ami a gyermekek cselekedeteit befolyásolja. A zene művészi hatásán keresztül az érzelmi nevelés egyik leghatásosabb eszköze, fejleszti az emocionális részvételt, az érzékenységet, a fogékonyságot. Ezért az éneklésre, zenélésre, zenehallgatásra a nap bármely szakaszában találjuk meg a megfelelő alkalmat, és éljük pozitív nevelő hatásával.

Az óvónő szervező munkája

A gyermekek által otthonról hozott, nagyszülőktől hallott – népi, nemzeti kultúrát, hagyományokat közvetítő - mondókák, dalok kapjanak helyet zenei nevelésünkben (kellő mérlegeléssel), ugyanakkor az óvodás dalok, mondókák otthoni meghallgatásában, elsajátításában legyenek a szülők a gyerekek játszótársai.

A megvalósítás formái:

- A zenei élmények a természethez kapcsolódva, a gyermek játékába illeszkedve, munkáját, egyéb tevékenységét kísérve színesítik bábozását, dramatikus játékát.
- A gyermekek szabad zenélése, éneklése, amit alkalmi társulásokkal saját kedvükre és örömükre szerveznek meg, s mozgással kísérnek.
- Ünnepekre készülve az ünnep jellegéhez igazodó dalok megtanítása, vagy zenei anyagok meghallgatása.
- Az óvónő magatartása igazodjon a különböző formák jellegzetességeihez, juttassa a gyerekeket maradandó zenei élményekhez és az ének-zene megszerettetéséhez.

- A gyermeki kreativitást kibontakoztató ütő- és ritmushangszerek készítése és használata: zenei élmények, hangszerek megismerése.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére

- Az eredményes ének-zenei nevelés megalapozza, elősegíti a zenei anyanyelv kialakulását.
- Szeret a gyermek énekelni, mondókázni, kialakul zenei kreativitása, s egyedül is kezdeményez énekes játékot.
- A bemutatott élőzenét, népdalokat, kortárs művészeti alkotásokat, szemelvényeket, más népek gyermekdalait figyelmesen hallgatja.
- Egyéni képességeihez mérten igyekszik tisztán, szép szövegkiejtéssel énekelni, mondókázni.
- Érzékeli, felismeri, érti a zenei fogalompárokat, azokat képes mozgással, énekléssel alkalmazni.
- Érzékeny a környezet és a természet hangjaira, figyeli és megkülönbözteti a hangszínek finom eltéréseit, zörejt és beszédhangon egyaránt.
- Képes belső hallás alapján dalok, mondókák ritmusának hangoztatására.
- Meg tudja különböztetni az egyenletes lüktetést a dal ritmusától, a különbséget kifejezi cselekvéssel, énekléssel, mozgással.
- Vissza tud kapcsolni szöveges ritmusmotívumokat.
- Érzékeli a tempókülönbséget, azt mozgással is be tudja mutatni.
- A tempókülönbséget összekapcsolja más zenei fogalompárokkal.
- Koordinált a mozgása önmagához és a csoporthoz képest is.
- Ismeri az egyszerű játékos, táncos mozgásokat és képes ezt önmagához viszonyítva esztétikusan kivitelezni.
- A ritmusjátékos hangszereket ismeri, képes azokon lüktetést, ritmust, motívum hangsúlyt hangoztatni.
- Szeret és tud mozgásokat utánózni.
- Szeret kitalálni dallamot, mozgást, ritmust, játékot.

RAJZOLÁS, FESTÉS, MINTÁZÁS, KÉZIMUNKA

„A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás a kézimunka különböző fajtái, a műalkotásokkal való ismerkedés is fontos eszközei a gyermeki személyiségfejlesztésnek.”

Az óvodába kerülő gyermek már rendelkezik bizonyos kézi tapasztalatokkal. Ha volt rá lehetősége téstát gyúrt, homokba, földre pálcával rajzolt, vízzel, földdel sározott, paradicsomos ujjával nyomokat hagyott a tányérján. Próbálkozott anyagokkal, tárgyakkal, a rajzolás eszközeivel. Az óvodába kerülve mindezeket folytatja, kézi tudását újabb anyagokkal, eszközökkel, technikákkal gazdagítja. Folytathatja a "világ modellezését" társas közegben, hozzáértő segítők közreműködésével, mert ebben az életkorban erre van szüksége.

„A gyermek nem akarja másolni a felszínt, nincs rá benső készítetése... Ne akarjuk modern sablonokhoz igazítani életét, cselekvéseit. Tőlünk ő szeretetet vár, parttalant, s azt, hogy mutassák meg neki, miképpen használja az „eszközöket”, hogyan fejlessze képessége adottságait. Mutassuk meg neki, hogy a ceruza mire való, s a zsírkréta, a toll, az ecset, a festék és az íróka, anyagnak, csuhénak, pálcikának, gesztenyének, diónak, virágnak mi a „beszéde”.

(Molnár V. József)

Cél: Juttassuk el a gyermekeket egyéni fejlettségi szintjüknek megfelelően a képi-plasztikai kifejezőképesség birtokába. Alakítsuk ki bennük az elemi képolvasási, komponáló, térbeli tájékozódó és rendező képességet. Alapozzuk meg a vizuális észlelést, emlékeztést, képzeletet, a vizuális gondolkodást, az intellektuális látásmódot.

A tevékenység közvetett célja: a szem-kéz koordináció, a finommozgások fejlesztésével olyan képességekhez juttatni gyermekeinket, amelyek alkalmassá teszik az írás elsajátítására is.

Feladat: az építő – ábrázoló – alkotó tevékenység közben alakítjuk a gyermekek téri, formai színeképzését, a természet színeire való rácsodálkozással, a művészi alkotások nézegetésével. Megismertetjük velük a különböző anyagokat, az ábrázolás és a konstruálás egyszerű munkafogásait, technikáit. Az alkotás szépségével, örömeivel felkeltjük a gyermekekben a vágyat a sokféle, az ábrázoló tevékenység iránt.

A fejlesztés tartalma és területei

A gyerekeknek az óvodába lépés pillanatától olyan környezetet biztosítunk, amely inspirálja őket az alkotásra, az eszközök kipróbálására.

Fontosnak tartjuk, hogy minden nevelési helyszínen – szobában, udvaron, kirándulva – legyen módjuk a gyerekeknek arra, hogy az alkalom jellegéhez igazodva, rajzoló, festő, formázó, mintázó, építő tevékenységet végezzenek.

Firkálgassanak:

- Udvaron, földön, betonozott felületen, pálcikával, táblai krétával.
- Csoportszobában: csomagoló papíron, krétával, zsírkrétával.
- Gyurkálásra a homok, sár, agyag, tészta, lisztgyurma, papírok, adnak lehetőséget. Festéshez csomagoló papírt, nagyméretű rajzlapot adunk. Jellemző és kedvelt az ujjfestés temperával, színesített ragasztó keverékkel.
- Készítsenek nyomatokat fatörzsről, levelekről, virágokról, kezükről, lábukról, zöldségekről, gyümölcsökről, tárgyokról stb.
- Alakítsanak át vesszőt, csuhét, kukoricaszárat, dióhéjat, papírt, textilt, fonalat, formálódjon kezükben az anyag.
- A természet változása, mint állandó megújulás, a legjobb modellje a gyermeki alkotásoknak. Minél több olyan anyaggal találkozzon a gyermek, amely a természet nyomait magán viseli. Színük, formájuk, alakjuk is elkápráztatja a gyermeket, ugyanakkor minden érzékszervüket fejlesztik.

A gyerekek kezdetben utánzás alapján cselekszenek, ezért igen fontos, hogy az óvónő együtt „dolgozzon” velük. Az anyagok tulajdonságait megtapasztalva adjon ötleteket és mintát (meghagyva a gyermekek önálló képalkotási lehetőségét) és „valamivé” válás folyamatához.

Fejlődésük érdekében segítsük elő az önálló ábrázolási törekvéseik megindulását, alkotókedvüket, önbizalmukat, a szabad képzeletáramlásukat. A sok élményszerzés, beszélgetés, tapasztalatszerzés alapján tudjuk fejleszteni a vizuális élmény befogadásának képességét.

Képalakítás:

Fázisai a firka, a vonalas ábrázolás, emberábrázolás, környezet ábrázolása (növények, állatok, tárgyak). Óvodáskor vége felé megjelennek az emlékezet utáni, elképzelés alapján készült rajzok, melyek megfigyeléseken és érzelmi hatások alapján készülnek. A fejlődésnek ebben a szakaszában már odafigyelnek a formára, színre, a térkifejezésre a kép síkján megjelenő egymás melletti, fölötti viszonyokra, arányokra. Törekcszenek a saját élmények – események önálló kifejezésére.

Plasztikai munkák:

Alapja a gyurkálás, formálgatás. A fejlesztés folyamán megismertetjük a gyermekekkel az alapvető technikákat (sodrás, gömbölyítés stb.) melynek gyakorlása közben megjelennek az emberalakok, játék- és állatfigurák. A mintázások később kiegészülnek díszítésekkel, kézimunkával, melynek anyagai: termés, textil, fonal, papír stb. E tevékenységek során bővítjük a technikákat: nyirkálással, tépéssel, hajtogatással, plasztikus formálással, szövással, ragasztással

stb. A technikák és anyagok ismeretének birtokában összerendezettebbé válnak térbeli kompozícióik, és képesek lesznek díszletek, bábok, kellékek, jelmezek készítésére is.

Építés:

Kezdetben játékok, tárgyak rakosgatásából áll, illetve homokformák kialakításából. Később a gyerekek játékaikhoz kapcsolódik, többnyire szerepjátékaik berendezéseit egészítik ki (bútorok várai, tornyok építésével, melynek anyagai: papírdoboz, építőkocka stb.) Az építőjátékok változatos felhasználása mellett a közös játékoknak megfelelően nagyobb térben, nagyobb méretű elemek összeállításából térrészek építése is lehetséges a szabadban.

Az építés jól fejleszti térlátásukat, az arányérzéküket, alacsonyabb-magasabb, kisebb-nagyobb, több-kevesebb, a kiegészítő formák egymáshoz viszonyított méreteinek megállapítását.

A technikák és anyagok ismeretének birtokában összerendezettebbé válnak térbeli kompozícióik, és képesek lesznek bonyolultabb alkotásokra.

Fejlődésük érdekében segítsük elő önálló ábrázolási törekvéseik, alkotókedvük, önbizalmuk, képzeletük kibontakozását.

A rajzolás, festés, mintázás, építés hagyományos eszközeiben is jelentős változások történtek az utóbbi években.

Támogatjuk a gyermekbarát vizuális eszközök használatát, melyek segítik

- a gyermek egészségének óvását,
- szín és formaérzék fejlődését,
- motiválnak rajzoló, festő, gyurmázó, építő tevékenységekre
- funkcionális szemlélettel készültek.

A vizuális rajzolás, mintázás, kézimunka áthatja a gyermek minden tevékenységét. Az észlelési funkciók együttműködésével, mozgással, cselekvéssel ismeri meg a világot. Szinte törvényszerűen megjeleníti, újraalkotja a neki legmegfelelőbb formában a látott, hallott, tapasztalt dolgokat. A legfontosabb, hogy maga jusson el az újra az alkotó tevékenységig, találkozzon műalkotásokkal, kézművesek munkáival.

A műalkotások nézegetése az óvónő és a gyermek által kiválasztott témában: a térbeli, formai, színbeli tapasztaláson túl az együtt gyönyörködés élményét is biztosítja. Ugyanilyen élményt nyújthat az óvónő a természetben látható esztétikus jelenségek megfigyeltetésével, a kézműves műhelyek és kiállítások látogatásával is.

Az óvónő szervező munkája

- Az óvónők a gyermeki rajzfejlődés és a gyermekek egyéni fejlettségének ismeretében hagyják szabadon rajzolni a gyerekeket. A próbálkozások egyre gazdagabbá teszik a gyermek rajzait, eljut a formáig, majd a képkomponálásig.
- A rajzolás, festés, mintázás, építés során a gyermeki önkifejezés feltételeiről az óvónő gondoskodik arra törekedve, hogy az ahhoz szükséges eszközöket az egész nap folyamán a gyerekek szabadon használhassák.
- A szabadon alkotó gyerekeket megilleti az óvónő érdeklődése, lelkesedése, elismerése, tudásának megosztása, valódi élmények megszervezése, amelyek további alkotásra ösztönzik a gyerekeket. (természeti élmények, népi kismesterségek)
- Az óvónő számba veszi az évszakokhoz kapcsolódó gyűjtési alkalmakat és hozzásegíti a gyerekeket a természet kincseinek sokoldalú felhasználásához.
- Önképzéssel gazdagítja az anyagok felhasználási körét, bővíti tudását.
- Nyitottan fordul a családok felé, segítségüket mind az anyagok gyűjtésében, mind a technikai ismertek bővítésében, színesítésében igénybe veszi.
- Az óvodapedagógus feladata megismertetni a rajzolás eszközeinek, különböző anyagok, eszközök alap elemeit, balesetmentes használatát.
- Törekedni kell a gyermeki alkotások közösségi rendezvényeken, csoportdíszítésében, rajz pályázatokban való bemutatásra és a tehetségek bátorítására.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére

- A gyermekek tér, forma és színeképzetei gazdagok.
- Képesek felfedezni környezetükben a szépet.
- Belső késztetésük van az önkifejezésre, alkotásra, élményük, tapasztalatuk megörökítésére.
- Szívesen készítenek közös munkákat a csoportszoba díszítésére.
- Változatos eszközt, anyagot és megoldási módot ismernek, biztosan használják az alkotáshoz szükséges technikai alapelemeket.
- Fantáziájuk gazdag, felfedezik környezetükben a „valamihez hasonlít” formákat, alakzatokat, s próbálják játéktevékenységük során azokat felhasználni, beépíteni.
- Forma ábrázolásukban képesek hangsúlyozni a legjellemzőbb formákat, megkülönböztető jegyeket.
 - Az emberábrázolásban megjelennek a részformák, próbálkoznak egyszerű mozgások jelzésével.

- Ismerik és megnevezik az alapszínek árnyalatait is, színhasználatukban érvényesítik kedvelt színeiket. Tevékenyen részt vesznek a téralakításban, a tér berendezésében.
- Fokozott önállósággal tudják alkalmazni a megismert technikákat.
- Ismernek népművészeti motívumokat. Önállóan díszítenek tárgyakat, törekednek ezeket a motívumokat felhasználni díszítőmunkájukban, tudnak sormintákat készíteni.
- A természet anyagait mértéktartóan használják alkotásaikhoz.

A KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSE

„A gyermek aktivitása és érdeklődése során tapasztalatokat szerez a közvetlen és tágabb természeti-emberi tárgyi környezet formái, mennyiségi, téri viszonyairól. A valóság felfedezése során pozitív érzelmi viszonya alakul a természethez, az emberi alkotásokhoz, tanulja azok védelmét, az értékek megőrzését.” (ONAP)

A gyermek még keveset tud a külvilág és személye bonyolult egymásrautaltságáról, az érdekek gyakori konfliktusairól. Alig van módja rá, hogy megtapasztaljon valamit, utána járjon a dolgoknak, hogy feszegetse a miértek birodalmát. A civilizáció gyermekeink nagy részének mesterséges életteret, kényelmet biztosít. Háztól-házig autóval közlekednek, gombnyomásra működő tárgyak veszik körül, ruhájuk divatos, amire vigyázni kell.

Ez áldás és átok is egyben, hiszen a világ fejlődik a technika útján, a gyermek fejlődéséhez viszont éppúgy nélkülözhetetlenek a természeti ingerek, mint az általuk kínált erőpróbák. Ezek nélkül nem alakulhat ki egészséges személyiség. Óvodánk természeti adottságai megfelelő életteret, programunk természetes élményeket biztosít a gyermekek fejlődéséhez.

Környezeti nevelés célja: Miközben a gyermek felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jusson, hogy életkorának megfelelő szinten, biztonságosan tudjon eligazodni, tájékozódni, épített és természeti környezetében. A természet szeretetére nevelés, a természetközeli étellel való megismertetés, az összefüggések felismertetése, az ember felelősségének éreztetése a természeti és társadalmi környezet megóvása szempontjából.

Az óvoda pedagógiai tevékenység rendszere és tárgyi környezete segítse a gyermek környezettudatos magatartásának kialakulását.

Megismertetjük e környezet formai, mennyiségi és téri viszonyait, összefüggéseit, melyek birtokában a gyermekek életkoruknak megfelelő szinten tájékozódni tudnak.

Feladatunk: a gyermekek szerezzenek minél több (mozgásos, érzékszervi) tapasztalatot az őket körülvevő természeti és társadalmi környezetéről, életkoruknak megfelelő szinten.

- Teljes biztonsággal igazodjanak el környezetükben. Fedezzék fel a minket körülvevő világ mennyiségi, formai, kiterjedésbeli összefüggéseit.
- Szerezzenek a megismerési folyamatban matematikai tapasztalatokat, melynek alapján matematikai fogalmaik kialakulnak.

A gyermek, miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, melyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz szükségesek. Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a táj, a helyi hagyományok, szokások és tárgyi kultúra értékeit, szeretetét és védelmét is.

A gyermek természeti és társadalmi környezetével való kapcsolata a felnőttek közvetítésével valósul meg, az óvodában az óvónő tudatos irányításával. Akkor a leghatékonyabb az ismeretek átadása, ha a gyermeknek minél sokoldalúbb tapasztalatszerzésre és élményszerű átélésre adunk lehetőséget.

A fejlesztés tartalma

A gyermek közvetlen környezetében találkozik először a hangok, illatok, színek, formák, ritmus világával, az élővilág mozgásával, állandó változásával. Élményei, tapasztalatai, ismeretei ezekre az ingerekre épülnek, amelyeket komplex módon építünk nevelésünkbe.

A **rajzolás, festés, mintázás, kézimunka** a tárgyi világ megismerését, feldolgozását, újraalkotását teszi lehetővé a gyermek számára. Művei kifejezővé válnak, tükrözik a világról szerzett ismereteit, érzelmi megnyilvánulásait.

Az **anyanyelv** kifejező erejének megismertetésével, a helyes nyelvhasználattal, a biztonságos önkifejezés megalapozódik.

A **zenei anyanyelv** alapozása szoros kapcsolatban van a nyelv kifejező gyakorlásával. A zenei élménynyújtás, érzelmi telítettségével, a tevékenységek ideális keretét biztosítja.

A gyermekeknek olyan természetes helyzeteket biztosítunk, amelyek során egyre több új ismeretre tehetnek szert.

A gyermek benne él az adott **környezetben**, átéli a változásokat, felfedezi a ránézve fontos összefüggéseket, részese lesz az eseményeknek, történéseknek, s megpróbálja azokat megérteni, saját lehetőségként használni.

Az évszakok változása, a hozzájuk kapcsolódó emberi tevékenységek és a velük való találkozások sokféle tapasztalathoz juttatják a gyerekeket.

- Az időjárás minden évszakban alkalmazkodást igényel, kibővíti vagy korlátozza a tevékenységek körét, kifejleszti a gyermek védekező rendszerét.
- Az időjárás hatása nyomon követhető az élővilág körében. A növények, állatok életkörülményei, és az emberi gondolkodás fontossága nyilvánvalóvá válik azáltal, hogy a gyermek abban maga is tevékenyen részt vesz.
- Minden évszakban gazdag lehetőséget kínál a természet színek, formák, mennyiségi, alaki, nagyságbeli és téri viszonyok felismerésére, az idő érzékelésére.
- Az ember tárgyi-természeti környezetében az értékek, a velük való találkozással, az okos és mértéktartó felhasználásával beépülnek a gyermek személyes érzelmi világába. Szeretik, védik, csodálják, akarnak tenni is értük (táj, épített környezet, életmód, szokások).
- A gyermek és a családok számára is elérhető tágabb környezet gazdagítja a gyermek tapasztalási és élménykörét. A más táji kulturális jellegzetességeket, viselkedési formákat a saját bőrükön érzik a gyerekek, és hosszú ideig foglalkoznak vele az óvodai tevékenységek során.
- A természeti változások, a fejlődés követése, a gyerekek számára egy-egy folyamat élményszerű átélését jelenti. A magból virág, a vízből jég, a gyümölcsből lekvár, a lécből madáretető lesz. Közben ráébrednek bizonyosságokra, törvényszerű összefüggésekre.
- A gyerekek élvezettel használják és megbecsülik a saját maguk és a mások által létrehozott egyszerű értékeket, melyek játékukat gazdagítják. A terméshabok, a diócsattogók, a falevél kompozíciók, a társasjátékok magukban hordozzák az előzetes élményeket és felidézik a korábbi ismereteket is.
- A gyerek értelmes tevékenységek révén jut el az érdekes világ felfedezéséhez. A külső világ, ami a gyereket körülveszi csak az ő személyes érdeklődésével, aktivitásával és a felnőttek felelősségteljes közreműködésével ismerhető meg.
- A gyerek felismeri, megméri, számba veszi környezetében a kisebbet, a nagyobbat, a többet, a kevesebbet, a rövideket, a hosszút, a könnyűt, a nehezet, miközben játszik, salátát készít, fára mászik, bábozik stb.
- A gyermek meglátja az azonosat, a különbözőt, a hasonlót az élővilágban és tárgyi környezetében. Az azonos és a különböző fajta állatok velünk, mellettünk élnek, barátaink vagy nemkívánatos vendégeink.

- A növényvilág szín- és formagazdagsága sok szép élmény forrása. Neveikkel, jellemző tulajdonságaikkal való ismerkedésre természetes alkalmakat kínálnak az élményszerző séták, kirándulások, a kertészkedés.

Az óvónő szervező munkája

- Az óvónő feladata, hogy ismerje és állandóan keresse a gyermek számára fontos lehetőségeket a természetes környezettel való rendszeres találkozásra az élővilággal, az együtt élő szemléletmód kialakítására.
- Szervezzen érzelmi indíttatású megfigyeléseket, vizsgálódási lehetőségeket, játékokat, hogy a gyermek minél több pozitív tapasztalat birtokába jusson.
- Valóságos élethelyzetben a gyermek számára vonzó, érdekes tevékenységet kínáljon, ugyanakkor építsen a gyermekek spontán érdeklődésére, alkotásvágyára.
- Az élmények feldolgozására sokféle formában legyen lehetőségük a gyermekeknek. Az ehhez szükséges feltételek megteremtésében vegyenek részt a gyerekek, szüleik és az óvodai nevelést segítő dolgozók is.
- A természetes élethelyzetek változatos tevékenységet kínálnak. Avassuk be a gyerekeket minden folyamat jellegű cselekvésbe, amikor valamit közösen készítünk. Az eredményhez ki-ki a maga módján járuljon hozzá és erejéhez mért erőfeszítéseket vállaljon az egyéni és közös siker érdekében.
- A természetes helyzetekben szerzett tapasztalatokat használjuk fel a tanulási folyamatban az ismeretek bővítésére.
- A gyermekek figyelmét természetvédelemre irányítani, csak az a gyerek fog gondoskodni a természetről, aki szereti azt, hiszen amit szeretünk, azt óvjuk és védjük. (A Föld napja, Madarak és Fák napja beépül a programunkba).
- A környezet megismeréséhez helyszíni tapasztalatok szerezhetnek. Csoportos kirándulásokat, Erdei óvodai programot szervezünk. A közös élményszerzés az összetartozás élményének erősítése fontos feladat. Kipróbáljuk, hogyan élhetünk más környezetben, közvetlen közélről figyelve a természet apró történéseit. Célirányos, rávezető kérdések segítségével megfigyeléseiket, tapasztalataikat szóban is megfogalmazzák, megvitatják a felmerülő problémákat segítve ezzel az ismeretszerzést, gyakorolva az önálló véleményalkotást. Ennek folyamatát nem követelményrendszer, hanem a gyermek egyéni képességéhez, és érdeklődéséhez igazítva.
- A gyermekekben ki kell alakítani a tudatos természetvédelmet, a szemetet a környezettudatos magatartásnak megfelelően kezelje, szelektív hulladékokat, külön tárolóba tegye.

- Természetnaptárunkban felvázoljuk, hogy mit tehetünk hónapról hónapra a természetben együtt a gyerekekkel. (1. sz. melléklet)

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére

- Legyen ismeretük a családról.
- Ismerik óvodánk környékén lévő fontosabb intézmények, középületek rendeltetését.
- Ismerik a környezetükben lévő színek sötét és világos változatait.
- Ismerik az elemi gyalogos közlekedés szabályait.
- Ismerik a környezetükben előforduló járműveket (munka- és közlekedési eszközöket) és azok főbb jellemzőit.
- Fel tudják sorolni testrészeit.
- Ismerik a környezetükben lévő jellemző növényeket.
- Ismerik a legfontosabb növényápolási munkákat.
- Ismerik a természetben lévő elemi ok-okozati összefüggéseket.
- Tárgyakat meg tudnak számolni.
- Össze tudnak mérni két vagy több halmazt.
- Különbséget tudnak tenni az évszakok, napszakok, események között, ismerik főbb jellegzetességeiket, és észrevesznek a viszonyok között összefüggéseket.
- Szeretik lakóhelyüket, ragaszkodnak hozzá.
- Igényesek testük tisztaságára.
- A gyermekek érdeklődéssel szereznek mennyiségi tapasztalatokat környezetükből.
- Tudják, hogy az időjárás és a növényfejlődés között összefüggés van.
- A megismert állatokat környezetükben elhelyezik.
- Váljon igényükké a természet gondozása, védelme, megújulásának elősegítése
- Képesek jól ismert tulajdonságok alapján válogatás folytatására, sorba rendezés kiegészítésére.
- Értik és helyesen használják a mennyiségekkel, halmazokkal kapcsolatban az összehasonlítást kifejező szavakat (hosszabb-rövidebb stb.).
- Elő tudnak állítani különféle elemekből, különféle elrendezéssel, bontással ugyanannyit, többet, kevesebbet.
- Azonosítani tudnak különféle helyzetükben is egyező alakú tárgyakat, síkbeli alakzatokat.
- Értik és követni tudják az irányokat (balra-jobbra), illetve a helyeket kifejező névutókat (alá-fölé stb.).

MOZGÁS

„A tornának, játékos mozgásnak teremben és szabad levegőn, eszközökkel és eszközök nélkül, spontán vagy szervezett formában az óvodai nevelés minden napján lehetőséget kell biztosítani.”

(OAP)

Programunk fő célja, hogy a gyerekek otthon érezzék magukat környezetükben.

Abban a környezetben érzik otthon és jól magukat, amelyben tudnak tájékozódni, átlátják tevékenységeik rendjét, ismerik és használják környezetük tárgyait, berendezéseit. Eligazodásukhoz elengedhetetlen a különböző mozgásfajták, kis- és nagymozgások, természetes és tanult mozgásformák, amely közben fejlődik idegrendszerük, koordinálttá válik mozgásuk. Mozgásos tevékenység közben ismerhetők fel azok a pszichikus funkciók, amelyeknek fejlődése erre a korra esik, és amelyek jelzésértékűek az óvodapedagógus számára (testséma, téri tájékozódás, énkép).

A mozgás sokoldalú tevékenység és feladatrendszer, így az egész óvodai életet átszövi. A szervezett testnevelési foglalkozásokon túl, jelen van a játékban, a környezeti és esztétikai nevelés, valamint a gondozási és önkiszolgáló tevékenység területein egyaránt.

Kiemelt terület: a spontán szabad játék, a szabad mozgás, a szervezett testnevelési foglalkozás, valamint a napi frissítő játékos mozgás.

Célunk a mozgáskedv fenntartása, a természetes mozgás és játékgigény kielégítése és társra figyelés. A mozgásszint fejlesztését a mozgástapasztalatok bővítését gazdag gyakorlati lehetőséggel biztosítjuk, mely a célszerű, összerendezett mozgás kialakulásához vezet.

Feladatunk, lehetőséget adni a gyermekeknek saját testük mozgásának átélésére, sokoldalú mozgástapasztalat szervezésére. A rendszeres mozgással biztosítjuk az egészséges személyiség fejlődését, lerakjuk az egészséges életvitel alapjait. Gyakorlás során alakítjuk testi képességüket, fejlesztjük fizikai erőnlétüket. Mozgáson keresztül hatunk az értelmi és szociális képességek fejlődésére is. Törekszünk a szabad levegőn való, a gyermekeket legjobban fejlesztő, kooperatív mozgásos játékok alkalmazására.

A mozgásfejlesztés tartalma

„A testi nevelésnek a test összes lehetőségeinek felfedezéseivel és az azok feletti uralommal kell kezdődnie.”

(Celestin Freinet)

Az irányított mozgás tevékenység különböző szervezeti formáinak időtartamát rugalmasan, a gyermekcsoportok, és az egyének aktuális fejlettségi szintjeihez, időjáráshoz, napirendhez igazodóan célszerű tervezni.

A mozgás szervezésekor döntő mértékben a fokozatosság, játékosság, a gyermeki szükségletek figyelembevétele, az egyéni bánásmód és differenciált fejlesztés elvét érvényesítsük. Az élményszerűség és tevékenykedtetés csak akkor valósítható meg, ha a mozgáshoz megfelelő hely, esztétikus, sokféle eszköz, elegendő idő áll a gyermekek rendelkezésére.

- A gyerekek természetes mozgásigényének kielégítésére a gyerekek egyéni fejlettségéhez igazodva lehetőséget adunk a természetes mozgásformák gyakorlására, különböző nehézségi fokozatok felállításával, új mozgásos élmények nyújtásával (járás, futás, kúszás, mászás, csúszás akadályokkal, új eszközök, körülmények bevonásával).
- Ugróiskolák, labdajátékok, bújócskák, versenyjátékok kiválóan alkalmasak téri tájékozódásra, a szem-kéz koordináció fejlesztésére, távolságok mérésére, az együtt játszás örömeinek átélésére.
- Élményszerű tornával a gyermek élményeiknek és a természet lehetőségeinek felhasználásával szervezett játékos mozgásformákkal. Pl.: ugrások hóba, homokba, levélhalomba, bokorkerülés, árokugrás, gurulás fűbe dombról, gesztenyecsata a sárkánnyal, tornázás dióval, levéllel stb.
- Az egyensúlyozó mozgások fejlesztik a testi képességeket, az egyensúlyérzéklet – hintázó mozgások, kötélmászás, ugrálás szivacson, trambulínon, járás karikán, lépőköveken, farönkön stb. Amikor csak lehetőség van rá, a gyerekek végezzenek önállóan és szervezeten is egyensúlyozó mozgásokat, a természet tárgyain, anyagain, tornaszereken, eszközökön.
- Testi képességek az erő, a gyorsaság, állóképesség növelését különböző gyakorlatokkal biztosítjuk (pl. futó és fogójátékok, váltóversenyek, támaszgyakorlatok).

Koordinációs képességek fejlesztését babzsák és labdagyakorlatokkal, ugróiskolával, játékos futásokkal, egyensúlyozó gyakorlatok beépítésével, különböző térformák alakzatok bemozgásával

valósítjuk meg. A tornaszobában, csoportszobában a szervezett foglalkozások, de a szabad tevékenységek ideje alatt is a gyerekek rendelkezésére áll a TINIKONDI, kötélletra, AYRES fejlesztőjáték elemei, Greiswald tornakészlet, bordásfal, tornapadok, zsámoly, ugrószekrény, tornaszőnyeg. Kéziszerek használatával változatossá tesszük a különböző gyakorlatok végzését. A kéziszerkeszletek készen vett vagy saját készítésű kivitelben állnak a gyerekek rendelkezésére, mint pl.: kendő, bot, szalag, rongylabda, dió, gesztenye.

Az udvarokat igyekeztünk úgy kialakítani, hogy füves, dombos, aszfaltos területek lehetőséget nyújtsanak a különböző mozgások gyakorlására. A dombon lehet szánkózni, csúszkálni, nyáron viszont gurulni, mászni, kúszni, lefelé-felfelé futni, szökdelni. A füves részen különböző pályákat alakítottunk ki. Az állványokon felfüggesztett mászókötel, gyűrű, nyújtó, a kifeszített kötel biztosítja a különböző mozgásformák gyakorlását. A rögzített farönkök kiválóan alkalmasak az egyensúlyérzék fejlesztésére.

A mászókat, a ROTIKOM elemeket, mindent, ami az óvoda udvarán található (fák, bokrok, homokozó) felhasználunk feladataink megvalósításához.

Minden lehetőséget kihasználunk a szabad mozgás fejlesztésére a szabadban, tornaszobában és a csoportszobában egyaránt.

Szabad mozgásgyakorlással lehetőséget adunk a gyerekeknek, hogy egészséges környezetben, sokat, szabadon mozogjanak, tegyék próbára erejüket, ügyességüket, mutassák meg mozgáskészségüket.

Szervezett foglalkozásokon, frissítő torna, valamint szabad mozgás alkalmával is nagy gondot fordítunk a kézi és tornaszerek, berendezési tárgyak épségére, tisztaságára, valamint arra, hogy könnyen elérhetőek legyenek, és megfelelő számban álljanak a gyerekek rendelkezésére.

A *frissítő* napi mozgásos tevékenység a gyermekek napirendjében fontos szerepet tölt be. Ez a mozgás frissíti, edzi őket, elősegíti a mozgásszintjük és testi képességeik fejlődését. Ezt a tevékenységet naponta legalább egyszer 10-20 perces időtartammal szervezzük. A frissítő testnevelés középpontjában a mozgásos játékok állnak és kiegészülnek egy-egy gimnasztikai elem gyakoroltatásával. A csoportszobában és a szabadban a legoptimálisabb terhelést biztosító napi mozgás feltételeinek megteremtésére törekszünk.

A *ritmikus, zenés mozgások* a páros hintáztatóktól a térformákban rendezett táncos, dalos gyermekjátékig és a zenés torna, mind hozzájárulnak a testkép, a téri tájékozódás, az

egyensúlyérzék fejlődéséhez. A zenés torna során a gyerekek saját mozgástapasztalataikat adják át társaiknak, felidéznek korábbi ismereteiket, és újakat találnak ki.

Finommozgások

„Sokat tud az én kezem, sokat tud az ujjam.” (Szabó Lőrinc)

Az építő, szerkesztő játékok, fa és papírmunkák, a rajzolás, a konyhai szeletelés, a téstagyúrás, az agyagozás, mind más-más élethelyzetben segítik a finommotorika fejlődését.

- Az udvari, kerti munka körébe tartoznak az ásás, gereblyezés, ültetés, gyomlálás, termésbetakarítás, levélösszegyűjtés, hó, homoklapátolás stb.
- Az erőkifejtést igénylő mozgások során a gyerekek fizikai erőnléte, állóképessége, koordinált mozgása fejlődik. A fizikálisan nehezebb munkára a fiúk vállalkoznak, így a nemek közötti erőkülönbségek jól kirajzolódnak.
- A séták, kirándulások nagy kihívást jelentenek a gyerekeknek: hosszabb távon járás, együttmozgás, összetartozás. Az érdekes látnivalók elfeledtetik a monotóniát, és tájékozódási pontként szolgálnak, irányítanak (közlekedési lámpák, üzletek, templomok, patak stb.). A változatos ingerek és mozgásfeladatok teljesíthető próbák elé állítják a gyerekeket. (járás keskeny járdán, ösvényen, patak parton, járás, futás emelkedőn, lejtőn stb.)

Lehetőségük van ismert mozgásformák, más körülmények között, új helyzetekben való gyakorlására. (lépegetés kidőlt farönkön, árokugrás, pallón járás stb.)

- Mozgás, testséma fejlesztése természetes helyzetekben (öltözködés, mosakodás, torna, játékhelyzet).
- A percepció (észlelés, a test és a környezet viszonyában, játékos szituációkban, élethelyzetekben).
- Verbális megerősítés. A cselekvés, érzelem, nyelv, együtt segítik a mozgáselemek beépülését. A három terület egymással összefüggően hat a pszichikus fejlődésére. Kidolgozott és kipróbált játéktárunkat eredményesen használjuk az ilyen területen elmaradásokat mutató gyerekek fejlődésének előmozdítására, Porkolábné Dr. Balogh Katalin nyomán.

Az óvónő szervező munkája

A család egy részének életében újra kell tudatosítanunk a régi mondást: „Ép testben ép lélek.” A technikai és kulturális fejlődés következtében könnyebbé vált az ember élete. A kényelmes életnek testszilányító szerepe van. A mai kor kultúrembere (kevés kivételtől eltekintve) keveset mozog.

„Burokban” nevelt gyermekeinknek szükségük van nagyfokú mozgásigényük kielégítésére, a mozgásrendszer erősítésére.

- Fontos, hogy az óvónő hagyja szabadon mozogni a gyereket. A sokszor végzett, begyakorlott mozgások magabiztossá teszik a gyerekeket, koordinálják mozgásukat, növelik teherbíró és általános ellenálló képességüket.
- Az óvónő ismerje meg a gyermek egyedi mozgásigényét és mozgáskészségét, megfelelő eljárásokkal, új mozgásélményekkel fejlessze azokat. Kísérje figyelemmel az ideális testsúly fenntartását, segítse elő a szorongás és a stressz oldását, a gyerekek pszichés jólétét.
- A túl merész és túl félénk gyerekeket a test fölötti uralom megszerzése vezeti el a biztonságos mozgáshoz.
- A gyerekek testalkata, tartása a kialakulás, fejlődés állapotában van.
- Tartásjavító tornával, sok mozgással megelőzhetjük a tartáshibák kialakulását.
- A szabadlevegőn végzett mozgás megduplázza a szervezetre kifejtett hatását, a keringést és légzőszervek funkcióját erősíti. Fontosnak tartjuk, hogy amikor csak lehet, ezt adjuk meg a gyerekeknek.
- A nemek között, mozgásukban is érzékelhető különbségek vannak. A nemi hovatartozás elemeit azzal is erősíthetjük, ha mozgásfajták szervezésével ezt érvényesítjük. (Fiúk erőteljesebb és dinamikusabb, a lányok könnyebb és kecsesebb mozgása.)

A fejlődés várható eredménye óvodáskor végére

- Mozdásuk összerendezettebbé, ügyesebbé, harmonikusává válik.
- Növekszik teljesítőképességük.
- Cselekvőképességük gyors
- Finommotorikájuk erőteljes fejlődésnek indul, megerősödnek a keresztcsatornák funkciói.
- Mozdásukat, viselkedésüket szándékosan irányítani tudják, a szabályokat igyekeznek betartani, mozdásban kitartóak.
- Megértik az egyszerű vezényszavakat. Ismerik a gimnasztikai gyakorlatok jó kivitelezhetőségéhez szükséges szakkifejezéseket - mellső, oldalsó középtartás stb.- törekednek a gyakorlatok igényes végrehajtására.
- Képesek tempó és iránytartásra, illetve váltásra.
- Fejlett testsémával rendelkeznek, biztosak a jobb- és bal megkülönböztetésében.
- Fizikai állóképességük, aktivitásuk, erőnlétük fejlett.

- Téri tájékozódásuk fejletté válik, tudják saját testhelyzetüket környezetük tárgyaihoz viszonyítani.
- Fejlett az egyensúlyérzékük, biztosabban egyensúlyoznak környezetük tárgyain – természetes mozgásuk biztosabbá válik.

MUNKA JELLEGŰ TEVÉKENYSÉGEK

„A személyiségfejlesztés fontos eszköze a játékokkal sok vonatkozásban azonosságot mutató, azzal egybeeső munka és munka jellegű játékos tevékenység.”

(ONAP)

A munka (önkiszolgálás, segítség a felnőtteknek, naposi munka, alkalmi megbízások, közösségért, környezetért végzett munka, állat és növénygondozás) motivált, célirányos alkotó, alakító jellegű tevékenység, amely társadalmilag értékelhető eredményeket hoz létre. A gyermek gazdag életizű környezetben tud értelmesen munkálkodni, ha van értelme, van eredménye és van kivel megosztania.

Célja: a gyermeki munka megszerettetésén keresztül olyan készségek, tulajdonságok kialakítása, amelyek pozitívan befolyásolják a gyermekek személyiségének fejlődését.

A gyermekek mindennapi munkálkodásuk közben egyre több információt és pontosabb tapasztalatot szerezzenek az őket körülvevő tárgyi világról.

Feladata: a gyerekek akarati tulajdonságainak, értelmi képességeinek, összerendezett mozgáskészségének, együttműködési képességeinek fejlesztése, a munkavégzéshez szükséges készségek, tulajdonságok kialakítása: kitartás, önállóság, felelősség, céltudatosság, kötelességtudat. Megalapozzuk a munka iránti tiszteletet, eredményeinek megbecsülésére, fontosságának tudatosítására törekszünk. Az önként – örömmel végzett játékos munkavégzés során közösségi kapcsolatokat alakítunk ki.

„A munka az egyes gyerek szempontjából lehet utánpótlás, identifikáció (azonosulás) játék, a mindennapjainak szokásrendje, együttérzés, gondoskodás, barátság, élmény és még sok minden más.”

(Dr. Páli Judit)

Lehet kísérletezés, próbálkozás, erőmérés, vágyteljesülés is, de egy biztos – próbálkozásai sok mindenre megtanítják-, a kitartás, önállóság, felelősség, céltudatosság fontos lehetősége.

A munkajellegű tevékenységek többsége is a játékból bontakozik ki. A gyermekjátékként éli meg és örömmel végzi, ha a körülötte lévő felnőttek helyesen motiválják és irányítják őket.

- Különböző életkorú csoportokban fejlettség szerint, fokozatosan kell az egyes munkafajtákat bevezetni, a munka mennyiségét növelni. A gyermekek először csak önmagukért végeznek munkajellegű tevékenységet, később alakul ki a közösségért végzett munka, először sok segítséget igényelnek, később teljesen önállóan igyekeznek végrehajtani.
- Akkor célszerű bevezetni a közösségért végzett munkákat, amikor a gyerekek már készség szinten ismerik a munkafolyamat menetét és fogásait.
- A gyermeknek mindig látnia kell a munkavégzés célját, éreznie kell a munka szükségességét, nélkülözhetetlenségét.
- A gyermek csak akkor végzi szívesen a munkát, ha az sikerélményhez is juttatja, ezért fontos, hogy egyéni fejlettségének megfelelő munkafeladat elé állítsuk, s ennek megfelelően reálisan értékeljük.
- A munkavégzéshez szükséges készségek csak munkavégzés közben formálódnak, ezért minél több lehetőséget kell biztosítani a gyakorlásra. Mindazokat a feladatokat, amelyeknek ellátására képesek, végezzék is el a gyermekek.
- A munkavégzés rendszeres és folyamatos tevékenység legyen, a mindennapi élet szükségleteiből kiinduló természetes feladatot jelentsen a gyermek számára.

Munka jellegű tevékenységek fajtái

- a gyermek saját személyével kapcsolatos munka,
- csoportközösségben végzett munka,
- alkalmoszerű munkák,
- a felnőtteknek nyújtott segítség,
- a környezet gondozásában való részvétel.

Megteremtjük a gyerekek számára az életkorukhoz és erejükhez mért munkalehetőségeket. Tartalmilag gazdag, változatos feladatok közül választhatnak, ehhez igyekszünk megteremteni a nyugodt légkört és a kellő tárgyi feltételeket.

A gyermek saját személyiségével kapcsolatos munka jellegű tevékenységek

- Önkiszolgálás: öltözködés, testápolás, étkezési szokások. Kialakításuknál figyelembe vesszük a fejlődés egyéni ütemét, mindez megkívánja az óvónő gondoskodó részvételét.

A csoportközösségben a társakkal és a társakért végzett munka jellegű tevékenységek:

- A csoportok életrendjébe harmonikusan illeszkedő rendszer naposi-felelősi munka. A naposok tevékenységi köre a csoportok adottságaitól függően változó lehet.
- Az aktuális eseményekhez természetesen igazodó munkatevékenységek: ünnepi előkészületek, befőzés, sütés- főzés, stb.

Az alkalomszerű munkák egy része időről időre szabályosan ismétlődik, tehát tervezhető, másik része esetleges. Végezheti az egész csoport egyidejűleg vagy megbízatásként egyes gyerekek teljesítik. Segítenek a gyerekek az ünnepek előkészületeiben, a teremrendezésben, ajándékkészítésben. Az alkalomszerű munkák szervezésénél teret adunk a gyermeki kreativitásnak, serkentjük őket ötleteik elmondására, megvalósítására. Vegyes életkorú csoportokban a munkajellegű feladatok fejlettség szerint megoszlanak, ugyanakkor a nagyobbak jó példája ösztönzőleg hat a kisebbekre csoporton belül.

A felnőtteknek nyújtott személyes segítség. Az önként felajánlott segítő közreműködés során a gyerek érezze meg: „így hamarabb készül el valami.”

- *A környezet gondozásában való részvétel: a tisztaság, a rend, a szép környezet, a jó közérzetünket elősegíti. Az ebben való közreműködés biztonságérzetet, önbizalmat nyújt a gyerekeknek.*

Ide tartoznak az élősarok, virágok gondozása, kerti munka (az óvoda udvarán kialakított veteményes folyamatos gondozása), évszakhoz kötött udvari munkák (levélsöprés, rózsatövek betakarása, lenyírt fű összegereblyézése, hólapátolás, szüret stb.).

Minden tevékenység szervezésében van egy észszerű rend, amit munkával teremtünk meg. A természet változásaihoz igazodó, azt védő tevékenységek, természetes módon kapcsolódnak a napi életrendbe és hassák át a csoportok szemléletét. Az állandó és az alkalomszerű tennivalókat a csoportok terveiben kell megjeleníteni: növény-, állatgondozás, udvartakarítás, hólapátolás, kisebb bokrok ültetése, metszése.

Az óvónő szervező munkája

- A gyermek munkája tudatos pedagógiai szervezést, a gyermekkel való együtt dolgozást és pozitív értékelést igényel.

- Az óvónő mindenkor hagyja szabadon próbálkozni a gyerekeket, figyelembe véve a teherbírásukat, közben ismerje meg alapvető készségeiket, irányultságukat.
- Adjon maga is követhető mintát, de vonja be a tapasztalatok körébe a szülőket, érdekes munkahelyeiket, az otthoni állat- és kertgondozó tevékenységet.
- Fontosnak tartjuk a tárgyi biztonságérzet kialakítását.
- A gyermek ismerje ki magát az óvoda életrendjében, aktív részese legyen a beilleszkedés, berendezkedés folyamatának.
- A gyermek tudjon tájékozódni a helyiségek és berendezések között, átrendezésükre késztetést és lehetőséget is kapjanak.
- Legyenek keze ügyében az eszközök, hogy használatukkal próbálkozhasson és gyakorlással abban biztonságot szerezzen (kerti szerszámok, barkácseszközök stb.).

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére

- Kialakul a gyermekben a belső készítés a munkavégzésre, felismerik környezetükben a munka szükségességét, a „meg kell csinálni” érzését.
- Megtapasztalják az értékteremtés eredményének hasznosságát, s ez megalapozza bennük a munka tiszteletét.
- Ismerik a környezetükben élő felnőttek munkáját, szüleik foglalkozását, van fogalmuk a foglalkozás céljáról és eredményéről. Ez vezeti a gyermeket, a munkát végző ember tiszteletéhez.
- Megismerkednek a környezetükben adódó munkalehetőségekhez szükséges eszközökkel, azok balesetmentes, célszerű használatával.
- Szeretnek közösen dolgozni, átéli az „együtt könnyebben és gyorsabban megy” élményét, próbálkoznak a munkamegosztással, s közben felfedezik saját és társaik értékeit, teljesítőképességét.
- Szívesen vállalkoznak egyéni megbízatások elvégzésére is.
- Önállóan és igényesen végzik a megbízatásokat, teljesítik vállalásaikat.
- Betartják a környezet rendjének, épségének, tisztaságának, fenntartása érdekében hozott szabályokat, szokásokat (szemét, hulladékkezelés, játékok, tárgyak megbecsülése, helyrerakása, rendezése, jeles napok előkészítése stb.)
- Aktívan kapcsolódnak be a növények gondozásába, az évszaknak megfelelő udvari munkákba.
- Átélik az „én csináltam – megcsináltam”, „mi csináltuk – megcsináltuk” sikerélményét.
- Megtapasztalják, hogy a munka eredménye akkor élvezetes, ha pontosan, alaposan végzik.

- Örülnek munkájuk sikerének, hozzászoknak tevékenységük ellenőrzéséhez.
- Munkavégzés közben figyelnek saját és társaik testi épségére, betartják a baleset megelőzés érdekében kialakított szokásokat.

A TEVÉKENYSÉGEKBEN MEGVALÓSULÓ TANULÁS

„Az óvodában a tanulás folyamatos, jelentős részben utánzás, spontán tevékenység, amely nem szűkül le az ismeretszerzésre, az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben, természetes és szimulált környezetben, kirándulásokon, az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységi formákban, szervezeti és időkeretekben valósul meg.” (ONAP)

Programunkban a tanulást széleskörűen értelmezzük. Mindenféle tapasztalatszerzést tanulásnak tekintünk. Minden olyan tevékenységet magába foglal, amely a képességek fejlődését és a személyiség gazdagodását eredményezi.

A tanulás nem önálló tevékenységforma az óvodában, hanem a mindennapokban adódó helyzetekben, az óvodapedagógus által szervezett tanulást támogató tevékenységekben szerzett tapasztalatok, élmények, benyomások, ismeretek összességének, képességfejlesztő, személyiségformáló folyamata. Elsődleges színtere a szabad játék, hiszen közben, játékosan szinte észrevétlenül, teljesen önként, örömmel tanul a kisgyerek.

A tanulás feltétele a gyermek cselekvő aktivitása. A gyermeket tevékenységi vágya ösztönzi a cselekvésre, ezáltal tapasztalatokat szerez, erősödik kreativitása, s közben minden pillanatban újabb és újabb felfedezéseket tesz, azaz tanul.

A tevékenység **célja: az óvodás gyermek kompetenciáinak fejlesztése, melynek során az érzelmileg motivált cselekvő gondolkodás szintjéről a gyermek jusson el a fogalmi gondolkodás szintjére, hogy egy időben egyszerre kevesebb, de minőségben és használhatóságban mégis több ismerethez segítsük hozzá a gyermeket.**

A gyerekek saját kis világukban, személyes kapcsolataik közegében szereznek legtöbb tapasztalatot, élményt. Az érzelmileg átélt élethelyzetek csak akkor tanítanak, ha van kivel megosztani a tapasztalatokat, a kellemes vagy kínos érzéseket, és ha van módjuk arra, hogy feldolgozzák azokat.

A gyerekek különbözőségük folytán a maguk egyéni szűrőjén keresztül dolgozzák fel élményeiket beszédben, mozgásban, játékban, manuális, logikai, zenei tevékenységek keretében. Így tanulnak egyéni módon ismereteket, készségeket, megoldási technikákat, viselkedési elemeket. A megélt és feldolgozott élményekből gyarapodik a szókincs, nő a mesélőkudv és az újratemtés vágya.

Feladataink:

- a gyermekek ismereteinek tapasztalati megalapozása
- jártasságainak, készségeinek és képességeinek kialakítása és fejlesztése
- a kultúraátadás hatásrendszerében – a nevelési módszerek segítségével – a gyermek spontán szerzett tapasztalatainak és ismereteinek rendszerezése, célirányos bővítése, oly módon, hogy ezen keresztül fejlődjenek megismerő kognitív képességei.

Ezen belül:

- egyre pontosabb valóság-hű észlelés
- figyelemösszpontosításra való képesség
- valósághoz közelítő képzeleti működés
- problémamegoldó és kreatív gondolkodás.

Az óvodai tanulás feltétele: a gyermek cselekvő aktivitása, a közvetlen, sok érzékszervét foglalkoztató tapasztalás lehetőségének biztosítása.

Az óvodákban lehetséges tanulási formák

- az utánzásos minta és modellkövetéses magatartás is viselkedéstanulás,
- szokások alakítása,
- a spontán játékos tapasztalatszerzés,
- gyermeki kérdésekre-válaszokra épülő ismeretszerzés,
- az óvodapedagógus által irányított tapasztalatszerzés,
- óvónő által felajánlott tevékenységek közben megvalósuló tanulás,
- kísérletező tapogatózás.

A tanulási folyamat, bármely formájában érvényesülni kell a differenciált fejlesztésnek és foglalkozásnak. A gyermekek képességei különbözőek, és különbözőképpen fejleszthetők, fejlődésük nem egyenletes, fontos, hogy minden gyermek önmaga lehetőségeihez képest fejlődjék. A természetközeli nevelésnek nagy a hozadéka a gyermek számára, ismereteket szerez, élményeket gyűjt, viselkedési szabályokat tanul, élvezi és érti a történéseket.

A megélt élményekből gyarapszik a szókincs, nő a mesélőkedv, az alkotásvágy. A természet kincsestár a gyermekek számára: szín-, és formagazdagság, mennyiségi, térbeli viszonyok, természetes szimmetria.

Az óvónő szervező munkája

„A megszületett gyermek a „csillagocska” fáradhatatlanul keresi majd az elveszett paradicsomot, a biztonságot adó „kinti” rendet, amelyről ott „bent” mindent megtudott. Kint a fényben, a tagolt világban a kisgyermek kérdez – és nemcsak szóval – szemével, teste, lelke minden moccanásával.”

(Molnár V. József)

Az óvónő elfogadó, tevékenységre motiváló, elismerő, érzelmi légkört teremt, hogy a gyerek szabadon megnyilatkozhatson, megmutassa, amit tud, érez, amire vágyik és megkérdezhesse, amire kíváncsi.

„Az elfogadás nem jelent sem belenyugvást abba, amibe nem lehet belenyugodni, sem kritikátlaniságot. Az elfogadás higgadt és elemző tudomásulvételt jelent, a valóság tiszteletét, legyen az bármilyen, talán éppen olyan, hogy változtatni akarunk rajta. Az elfogadás tehát megismerést eredményez, és éppen ezért válhat a továbblépés kiindulópontjává.”

(Popper Péter)

- A családok részesei a gyermek otthoni és óvodai fejlődésének.
- Együttműködésük, segítségük nélkülözhetetlen a mindennapi életben.
- Az óvónő feladata, hogy felkutassa, felismerje, alkalmanként megszervezze azokat a természetes élethelyzeteket, amelyek lehetőséget adnak játékos ismeretszerzésre, tanulásra, de ebben a szülők is sokat segíthetnek saját lehetőségeik felkínálásával.
- A családok abban segítenek, amiben tudnak, és annyit, amennyi ahhoz szükséges, hogy a gyermekek benyomásokat szerezzenek saját környezetükből, és ezeket a többiekkel megosztva társas tevékenykedés során feldolgozzák. (Állatok, növények élete, fejlődésük követése, részvételük a gondozásban, mesterségek, életbölcsesek, szokások, hagyományok megismerése.)
- Az óvónő megfelelő arányérzékkel ügyel arra, hogy a természet kincseit okosan, mértéktartóan, élvezettel használják fel a gyerekek.
- A környezethez való lassú alkalmazkodási folyamatban élményt jelentő, a környezettel kölcsönösen kommunikáló módszereket, technikákat alkalmaz, érzékeny észlelés, a

természet ritmusának átélése, együttérző szemlélet, önkifejezésen alapuló kreatív alkotások.

A tanulás folyamatában érvényesül a nevelői céltudatosság és tervszerűség, a pedagógiai önállóság. A játékoság, mint alapelv, a tanulás egész folyamatában érvényesül.

A tanulás tevékenységre épülő, differenciált képességfejlesztés. Tegyük képessé a gyermeket a társakkal és az óvónővel való együttműködésre. Alakítsunk ki olyan magatartás módokat, viselkedési szokásokat a gyermekekben, amelyek a tanulási folyamatban segítik az elmélyülést, az összpontosítást, a tanuláshoz szükséges pozitív beállítódást, a feladat elvégzését.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére

- A gyermek érdeklődése, kíváncsisága eléri azt a szintet, hogy önként és örömmel vesz részt a tevékenységekben.
- Képes egy dologra összpontosítani megfelelő ideig.
- Képes saját motiváltságából kiinduló erőfeszítésekre is.
- Betartja az együttéléshez szükséges szokásokat.
- Igyekszik befejezni az elkezdett munkát és jól megoldani a feladatot, nem zavarja a többiek tevékenységét.
- Ismeretei birtokában képes következtetésekre, ok-okozati összefüggések felfogására.
- Eligazodik környezete tárgyi és személyi viszonyai között.
- Mindent, amit megtanult, fel tud idézni.

A FEJLŐDÉS JELLEMZŐI ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

„A gyermekben érlelődik a jövő. – A gyermek a mienk is, az enyém, a tied, mindannyiunké. – A gyökerek mélyek, a gyermekkorból szívják erejüket. – A gyermeknevelés: nevelés a pillanatnak, nevelés a jövőnek. – A gyermek folytatás. – Tegyük meg, ami tőlünk telik, őrizzük a gyermekek nevetését. – Gyermekeink a virágokat, a csillagokat, a szépséget a természetben lássák meg, s a zenében, s a könyvekben.

(Herman Alice)

A gyermek belső érése, a családi nevelés, valamint az óvodai helyi nevelési programunk eredményeként egyéni különbségekkel színezve, a 6-7 éves gyermekek elérik az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettségi szintet. Belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben az óvodásból iskolássá érik. A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembevételével mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.

Az Alapprogramban- az iskolaérettség kritériumaként - megfogalmazott fejlődési jellemzőket tartottuk iránymutatónak.

Testi fejlődés jellemzői

- Az első alakváltozás, a testarányok változása, a fogváltás.
- Képes fizikai erejét saját maga kiszolgálására, társai, családtagjai megsegítése érdekében hasznosítani.
- Mozgása összerendezett, harmonikus. A körülötte lévő térben biztonsággal tájékozódik. Beméri mozgási lehetőségeit, a tárgyak méreteit, távolságát, a mozgások irányát, tempóját, ritmusát.
- A mozgáskoordináció és a finommotorika erőteljesen fejlődik. Képes végtagjainak összehangolt irányítására. A szem-kéz-láb koordinációjának fejlettségét mutatják a szerkesztő, alkotó játékaik, rajzai, vizuális alkotómunkái, mozgásügyessége.
- A gyerekek készek arra, hogy felvállaljanak erejükhöz mért kihívásokat, próbára tegyék erejüket, problémamegoldó képességüket.

A lelki fejlődés jellemzői

- A lelkiileg egészségesen fejlődő gyermek érdeklődik a világ iránt, várja az iskolát.
- Érdeklődéssel fordul a környezetében tapasztalható változások, történések felé. Keresi, kutatja a jelenségek okait, következményeit.
- Észlelése differenciálódik színek, formák, hangok, ízek, illatok, mozgások felismerésében, megnevezésében. Felismeri és megnevezi a mennyiségi, időbeli és térbeli viszonylatokat. Képes ilyen jellegű feladatok megoldására térben és síkban. (Lent, fent, alatt, fölött, mögött, közé stb.) Az időészlelése vonzó eseményekhez kötődik, időszámításában ez a meghatározó.
- Az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés. Képesse válik az átélt élményeket, eseményeket, játékokat, verseket, dalokat emlékezetből felidézni, emlékezetében megőrizni. A meglévő élményanyagát saját egyéni alkotásokban megjeleníti: rajz, mese, vers, mozgás stb.
- Többnyire jól ítéli meg saját helyzetét és teljesítményét az óvodai közösségen és a családon belül. Tudja, hogy miben ügyes, mi az, amit más tud jobban csinálni. Képes mások szempontjait is figyelembe venni.
- Cselekvéseit képes gondolatilag megtervezni, megszervezni, ötleteit, gondolati rendszerét másokkal egyeztetni.

- Elemi összehasonlításokra, rendezésekre, következtetések megfogalmazására képes a mindennapos élethelyzetekben, játékban.
- A gyermek beszéde tiszta, érthető, gondolatait, érzéseit folyamatos mondat szerkezetben, megfelelő hangsúllyal és hangszínnel fejezi ki. A beszédhelyzethez igazodik. Megérti, meghallgatja mások beszédét, hiteles gesztusait.
- Alapvető ismeretekkel rendelkezik önmagáról, testrészeiről, funkciójukról, teste és a környezete összefüggéseiről, miközben természetes helyzetekben állandóan próbára teszi saját értékeit, erőit.
- Érdeklődéssel fordul a természeti változások élvezhető jelenségei, a társadalmi környezet értékei felé. Gondoz, véd, megbecsül mindent, amihez pozitív érzelmekkel kötődik.
- Magabiztosan használja az udvariasság nyelvi formáit a változatos, társas kapcsolatokban.
- Érti és élvezi az anyanyelv játékos szófordulatait, az életükről szóló „bölcsestéseket”, szólásokat, hasonlatokat.

A szociális érettség jellemzői

- A gyermek elfogadóan, bizalommal fordul az új kapcsolatok felé (felnőtt-gyermek).
- Változó helyzetekhez rugalmasan alkalmazkodik.
- Társaival való játékban, munkában, egyéb tevékenységben a célszerűség vezérli. Képes megegyezésre, a munka megosztására, saját ötleteinek megszervezésére, kivitelezésére. Segítséget nyújt az arra rászorulóknak, részt vesz a közös eredmény elérésében.
- Az óvodai szokásokban magabiztos. Képes önszabályozásra a játékban, szükségleteinek késleltetésében, konfliktusok kezelésében, kudarcok elviselésében.
- Követni tudja a játékszabályokat, társasjátékok, vizuális feladatok szabályait.
- Szívesen vállal és végez feladatokat. Figyelmesen, egyenletes munkatempóval, kitartással végig is csinálja vállalt feladatait.

AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI

Személyi feltételek

Az óvónői létszámot a közoktatási törvényben szabályozott módon határozzuk meg: nyitvatartási időben a gyermekcsoportokban óvodapedagógus látja el a nevelés feladatait. Az intézményi szervezeti felépítésben a vezetési feladatokat az óvoda Szervezeti Működési Szabályzatában meghatározott módon látjuk el.

A teljes nyitvatartási időben (10,5 óra) a nevelés kulcsszereplője az óvodapedagógus.

Az eredményes nevelőmunka feltétele a főiskola vagy felsőfokú szakirányú végzettség és a szakmai ismeretek tudatos, tervszerű, sokoldalú alkalmazása.

Elvárjuk az óvónőktől, hogy ismerjék meg az alternatív pedagógiák lényegét, s egyéni érdeklődésüktől függően, helyi programunk szellemében befolyásoljuk irányultságukat, választásukat. A nevelőmunka továbbfejlesztése megkívánja, hogy a különböző okok miatt (nyugdíjazás, lakóhelyváltás) megüresedett állásra alkalmazott új dolgozó kiválasztásánál előnyben részesüljön a helyi programunkkal azonosulni tudó, megfelelő felkészültséggel rendelkező óvodapedagógus.

A változó munkaerő-piac igényeihez való alkalmazkodás tette szükségessé, hogy óvodánkba is bevezessük a kompetenciaalapú nevelést. A pedagógusok számára változásokat hoz szemléletben, külső és belső motiváltságban, rugalmasságban és módszertani kultúrában.

Elvárásunk az óvónőkkel szemben, hogy a változó társadalmi kihívásoknak megfeleljenek és felkészültségüket szakvizsgával – az egyéni és az óvodai igények összehangolásával – gazdagítsák (fejlesztő pedagógus, logopédus, gyógytornász stb.)

Nevelőmunkánk segítői a dajkák. Az óvodai élet tervezésében a gondozásnak is kiemelt szerepe van. Az óvodapedagógus a gondozás folyamatában is nevel, építi kapcsolatait a gyermekekkel, egyúttal segíti önállóságuk fejlődését, együttműködve a gondozást végző további munkatársakkal. Sokrétű feladataik ellátása a programunk által kívánt minőségi feltételeket befolyásolja. A környezet ápolása, gondozása, az egészséges élet feltételeinek megteremtése napi feladatot ró az óvoda dolgozóira, mely gyakran megoldhatatlan terhet is jelent.

A pedagógiai munkát segítő munkatársak feladatai: törekedjenek példamutatásra, munkavégzésben, cselekvésben, viselkedésben, beszédben. Legyenek segítőtársai az óvónőknek és a gyerekeknek a szokások alakításában, a nevelési folyamat feltételeinek biztosításában (pl.: eszközök előkészítése, tisztán tartása, csoportszoba, kert, udvar rendezése, gondozás).

Tárgyi-dologi feltételek megteremtése

Programunk a meglévő dologi feltételekkel, eszközökkel működik, de eredményességét a tárgyi eszközök körének bővítése és tudatos felhasználása fokozza. Fontos feladatunk átgondolni az

egészséges, barátságos és biztonságos környezet kialakításának folyamatát, az épület, az udvar és a nevelést szolgáló eszközrendszer fejlesztésének lehetőségét.

A jövőre vonatkozóan a nevelési-oktatási intézmények kötelező (minimális) eszköz- és felszerelési jegyzék előírásait követjük, - *amelyről a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 2. melléklete - Jegyzék a nevelési-oktatási intézmények kötelező (minimális) eszközeiről és felszereléséről - rendelkezik.*

Évenként az óvoda költségvetésében tervezzük és ütemezzük:

- a karbantartási munkákat, melyek a tiszta, egészséges és biztonságos környezet kialakítását és megtartását célozzák (évenkénti festés, meszelés, balesetveszélyes eszközök javítása, cseréje stb.),
- a gyerekek által naponta használt, elhasználódott berendezési tárgyak folyamatos cseréjéről gondoskodni kell – gyermekszékek, asztalok, öltözőpadok, sportszerek, játéktároló szekrények stb.,
- a nevelőmunkát segítő játékok és egyéb eszközök folyamatos pótlása a gyermekcsoportok létszámát figyelembe véve (játékok, munkatevékenység, mozgás- és sport, vizuális nevelés eszközei, szak- és mesekönyvek, hangszerek stb.),
- az udvaron elsődlegesen a gyerekek természetes mozgásigényének kielégítését szolgáló terek, berendezések kialakítása a feladatunk, ezek folyamatos gondozása, alkalmassá tétele az évszakhoz igazodó napi tevékenységekre.

Az udvaron is meg kell teremteni az egészséges életmód szokásainak gyakorlásához szükséges feltételeket:

- elhatárolt szeméttároló a kerti növényi hulladékok gyűjtésére,
- ivóvíz ellátás biztosítása,
- új növények, fák, bokrok telepítése, a természetes környezet folyamatos alakítása,
- szelektív hulladékgyűjtés,
- komposztálás,
- Zöld Óvoda program szervezése,
- virágos óvoda mozgalom,

A fenntartói erőforrások és az óvodai költségvetés mellett a forrásbővítésre a jövőben is keressük az utat:

- részt veszünk szakmai pályázatokon,
- részvételi díjjal szervezünk szakmai továbbképzéseket, műhelyeket,
- igényeljük és elfogadjuk a szülők anyagi és egyéb támogatását,
- létrehoztuk és működtetjük a tehetséggondozás céljából létrehozott műhelyeinket:
 - o Lurkó- kuckó- újrahasonosító kézműves,
 - o Ovi-foci,

- Öko- manók- zöld óvodai környezeti műhely,
 - Ugri- bugri- zenés torna,
 - Süss fel nap- népi gyermekjátékok
 - Számolka- matematikai tapasztalatszerzés
- működtetünk óvodai nevelőmunkát segítő Alapítványt.

AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSE ÉS A TERVEZÉS

Óvodánk nyitvatartási idejét a fenntartó jóváhagyásával a szülők kérése alapján évenként határozzuk meg.

A gyerekek beíratása és felvétele a nevelési év során folyamatosan történik a közoktatási törvény szabályozása szerint.

A gyermekcsoportok szervezési módjáról a nevelőközösség és a szülők véleményének kikérése mellett az igazgató dönt. Vegyes, részben osztott és osztott csoportokat szervezünk. A vegyes csoportok kialakításánál figyelembe vesszük az egyes korcsoportokhoz tartozó gyermekek számának arányát.

A csoportok szervezését a szülők igénye, kérése, befolyásolhatja, a beírt gyerekek életkora és száma, az óvónők szakmai irányultsága és a helyi hagyományok pedig meghatározzák.

A szülők élnek a rugalmas beiskolázás lehetőségével. A differenciált fejlesztés hatékonyabbá tétele érdekében ideálisabb csoportlétszámok kialakítására törekszünk.

A nevelés időkeretei

A hetirend és a napirend biztosítja a gyerekek számára a nyugodt, kiegyensúlyozott, kiszámítható óvodai környezet megteremtését.

Napirendünk folyamatos és rugalmas, amely egyben biztonságot, nyugalmat és állandóságot jelent a gyermek számára. Állandó pontjai, az azonos időben végzett cselekvések – játék, étkezések, udvari játék, mese, pihenés, levegőzés – növelik a gyerek biztonságérzetét.

Napirenden belül rugalmasan figyelembe vesszük az egyes tevékenységek időigényességét. A rugalmasság az étkezés módjára, az eltérő alvási igény, a testi szükségletek rugalmas kielégítésére vonatkozik.

A napirend az évszakok változását és a gyermeki tevékenység fejlődését figyelembe véve változtatható és módosítható. Pl.: befogadás idején hosszabb időt hagyunk egy-egy tevékenységre.

A csoportok általánosan megjelenő napirendje:

6.30 - 8.30 gyülekezés és szabad játék,

8.30 - 10.30 játékba integrált fejlesztés, folyamatos tízórai, tanulás (kötetlen és szervezett foglalkozás) irányított tevékenység,

10.30 - 12.00 testápolási teendők elvégzése, öltözködés, udvari játék, csoportos élményszerzés, séta, mozgás,

12.00 - 13.00 ebéd, testápolási teendők ellátása, készülődés a pihenéshez,

13.00 - 15.30 mindennapi mese, pihenés, testápolási teendők, uzsonna (nagyok esetében folyamatos ébredés),

15.30 - 17.00 játék, (tehetség műhelyek foglalkozása, hittan) folyamatos hazabocsátás.

A hetirend megtervezése során alakítjuk ki a gyerekek óvodai életrendjét, időbeosztását. A hetirend a napirendhez hasonlóan a folyamatosságot, a rendszerességet jelenti a gyermek számára. A hetirendben a napirendhez hasonlóan vannak visszatérő stabil, rendszeres elemek, szokásokat alapozó tevékenységek. A gyerekek életkorától, az óvoda, a családok lehetőségeitől, az évszak befolyásoló szerepétől és a gyerekek fejlődési ütemétől függően a heti rendben a tevékenységek sokszínű, sokféle variációja lehetséges. A hetirend nem napokhoz kötött tevékenységet jelent, hanem egy-egy környezeti téma köré csoportosítva, azt körbejárva dolgozzuk fel az élményeket, tapasztalatokat, ismereteket a különböző területeken keresztül a hét folyamán. A hetirend kialakítását – a kötetlen, szabadon választott és kötött tevékenységek folyamatos, rugalmas rendszerét – a csoportban dolgozó óvodapedagógusok önállóan alakítják. Bizonyos tevékenységek szervezésében azonban alkalmazkodni kell a többi csoport elképzeléséhez.

A nevelőmunka tervezése

Óvodánkban a pedagógiai ráhatások rendszerét a *gyerekek egyéni képességeihez igazodva tervezzük meg*. Az óvónők számára fontos feladat a teljes nevelési folyamat tudatos átgondolása, megtervezése. Minden óvodai csoportban sikerült kialakítani azt az optimális tervezési és értékelési formát, dokumentációs rendszert, amely a nevelési célokat leginkább szolgálja.

Programunk sajátossága megkívánja bizonyos időszakonként, eseményekhez kapcsolódóan a csoportok közötti közös gondolkodást, egyeztetést a tervezésben. A tervezésben komplex formában jelenik meg az ismeretek, készségek és szokások rendszere és beépül a gyermeki tevékenységbe. A tervezés és megvalósítás során építünk a gyerekeket foglalkoztató élmények, tapasztalatok nevelést, tanulást befolyásoló hatására.

A gyermeki tevékenység megtervezésében az óvónők módszertani szabadsága érvényesül, figyelembe véve az egyes alkalmazott pedagógiák (fejlesztő pedagógia a tanulási zavarok megelőzésére) speciális sajátosságait.

- Az alapprogramra épülő tervezés során az óvodapedagógusoknak lehetőségük van, hogy modulokban, projektekben, komplex módon tervezzenek, vagy módszertani kosárként használják az alkalmazott pedagógiák módszereit.
- Prevenációs munkánkban hangsúlyosan jelennek meg a tervezésben az érzékelési, az észlelési és mozgásos tapasztalatszerzés feladatai.
- A kompetenciaalapú tervezés a négy őselem köré csoportosul (Tűz, Víz, Föld, Levegő)
- A sajátos dokumentumok és a tanulási technikák segítik a csoport életének megszervezését.

A tervezés jellemzői

A *tanév elejére* az óvodapedagógusok *felmérik és rögzítik* a környezethez, az évszakhoz és a hagyományokhoz kapcsolódó élménykörök lehetőségeit, valamint a csoportprofil alapján a gyermekek fejlettségi szintjét, s ezekre építve éves nevelési tervet készítenek az csoportra. Ebben *a tervben* a nevelési éven belüli időszakonként körvonalazott tervezett programok és azok időpontjai a nevelési, szervezési feladatok, a *havi és heti tervben*(eseménytervben) válnak konkréttá, figyelembe véve az aktualitásokat. Az éves nevelési tervben a csoportok gondozással kapcsolatos szokásfejlődését is tervezni kell. Vegyes, vagy részben osztott csoportok esetén a differenciálás korosztályonként is konkrétan jelenjen meg. Az óvodába lépéstől a gyermek egyéni fejlődésének folyamatos követése céljából *névre szóló feljegyzések, értékelések* készülnek, amelyek a differenciált egyénre szabott fejlesztés *megtervezéséhez* nyújtanak segítséget.

A készség, képességfejlesztés feladatait az irodalmi, a vizuális, az ének-zenei, a mozgás és a külső világ tevékeny megismerésére vonatkozó tapasztalat és ismeretszerzés anyagait, tevékenységek, foglalkozások keretében meghatározható tevékenységi formák tartalmi elemeit, éves, negyedéves tematikus terv, heti terv tartalmazza, illetve projekt terv, témahétre szóló dokumentum is készülhet.

A tervezés dokumentumai

A csoportok és az alkalmazott pedagógiák sajátosságaihoz igazodó tervezési és értékelési formák:

- éves terv
- 4, egymásra épülő negyedéves tematikus terv (ütemterv)
- csoportnapló, (havi nevelési, heti ütemterv)
- fejlődési napló
- fejlesztési terv.

A gyerekek egyéni megfigyelésére, a fejlődés rögzítésére kidolgoztuk a „Fejlődési naplót”, és az intézményi mérési rendszert.

ÓVODAI ÜNNEPNAPOK

„Az óvodások időszámítása ünneptől ünnepig tart.”

(Dr. Páli Judit)

Az óvodai ünnepek kiemelt színfoltjai életünknek. Ünnepeink egyrészt kapcsolódnak környezetünk hagyományaihoz, népünk kultúrájához, másrészt vannak saját ünnepeink – óvodai vagy csoportos – amelyeknek hagyományait mi magunk teremtettük meg.

„Az ünnep a különbözőség. Az ünnep a mély és a varázsos rendhagyás. Az ünnep az élet rangja, felsőbb értelme. Készülj fel rá testben és lélekben.”

(Márai Sándor)

Az ünnepek, jeles napok változatosságot, hangulatot visznek a csoport és benne az egyes gyermek életébe, mindennapjaiba. Biztosítjuk számukra a perspektivikus gondolkodást és a várakozás örömeinek átélését.

Lehetőséget adunk újfajta tevékenységek bevezetésére, átélésére. Az ünnep és jeles napokra való készüléssel erősítjük a szociális érzelmeket, hozzájárulunk a szociális értékek megalapozásához. Közel hozzuk a szűkebb és tágabb környezet eseményeit a gyermekekhez. A különböző jellegű ünnepeket sajátosságaiknak megfelelően, különbözőképpen szervezzük. Az ünnep hangulatát fokozzuk az aktualitásnak megfelelően feldíszített óvodával, alkalomnak megfelelő ünnepi öltözéssel, meglepetésekkel, kölcsönös ajándékozással. Az ünnepek kiválasztásában, megszervezésükben figyelembe vesszük a gyerekek életkori sajátosságait, a már kialakult óvodai hagyományokat, az óvoda környezeti adottságait, a szülők igényeit.

Az évek óta rendszeresen megtartott közösségi és történelmi ünnepek mellett, nevelőmunkánkban nagy hangsúlyt kap a *néphagyomány* élő ünnepi formáinak ápolása és a *természetóvó* jeles napok megtartása:

- Állatok világnapja.
- Föld napja.

- Víz világnapja.
- Madarak, fák napja.
- Környezetvédelmi világnap.

Közösségi ünnepeink:

- Újév – újesztendő, újra találkozás ünnepe.
- Farsangi alakoskodás – télűzés-kiszebákkal
- Kiszebáb égetés.
- Óvodai betekintő
- Húsvét-locsolkodással, tojásfestéssel.
- Anyák köszöntése – érzelmi indíttatású előkészületekkel.
- Gyermeknap – játékos programok, kirándulások.
- Nagycsoportosok búcsúja.
- Márton-napi lámpás felvonulás.
- Őszi tökfárgás.
- Mikulás – valóra vált csoda.
- Karácsony – a megerősített szeretet.

Történelmi ünnepeink:

- Március 15.
- Június 4.
- Augusztus 20.

A felnőttek világához kapcsolódó történelmi ünnepek értelmét kevésbé értik a gyerekek. Abban az esetben van helyük ünnepeink sorában, ha személyes kötődések, érzelmi benyomások ezt indokolják.

A gyermeki élet személyes ünnepei a születés- és névnapok. A csoportokban a szülőkkel való megállapodás szerint más-más formában, de már hagyományként tartjuk meg a gyerekek születés- és névnapját. Ezen a napon az ünnepeltet kedveskedésekkel, jókívánságokkal, vidám, hangulatos ünnepi ceremóniával köszöntjük, hogy személyes ünnepét feledhetetlenné tegye.

Az ünnepnapokat megelőző készülődés – az ünnepre hangoló, az ünnephez tartozó tevékenységek sokféleségével – pozitívan befolyásolja a gyermek szociális viselkedését. A közösen vállalt

feladatokat, az összetartozást, az együttérzést erősítik, kitartásra nevelnek. Az egyénileg készített ajándékok a szeretet jelei, amelyet adni és kapni is öröm.

Az óvónő egyes ünnepeket a családokkal közösen szervezi meg, alkalmat adva az együttes élményre az előkészületekben vagy az ünneplésben.

Sajátos ünnepeink: óvodai szintű családi rendezvények.

Az ünnepnap másságát, hitelességét, fényét az ünnephez illő külsőségek (ünnepi ruha, dekoráció, ajándék) és a kifejezésre jutó belső érzések, versek, dalok, történetek, játékok teszik teljessé.

GYERMEKVÉDELMI MUNKA ÓVODÁNKBAN

„Nézz hosszan egy gyermekarcra és látni fogod, ha van sors, hát nagyon korán elkezdődik.”

(Ancsel Éva)

A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény összefoglalja a gyermekek alapvető jogait és e jogok érvényesítésének garanciáit, a gyermekek védelmét biztosító ellátások formáit.

Új és a családokhoz közelebb álló, szakmai szempontból mindenképp indokoltabb mikrotársadalmi közegben kell keresni a gyermekvédelmi, ifjúsági, családi problémákra megoldási módokat.

***Célunk:* a prevenció, a gyerekek fejlődését hátrányosan befolyásoló körülmények feltárása, a hátrányos helyzet csökkentése, és a veszélyeztetettség kialakulásának megelőzése, segítség nyújtása, együttműködés a különböző szakemberekkel.**

Feladatunk: Gyermekvédelmi munkánk elsődleges feladata a megelőzés. A megfigyelési rendszer, jelzőrendszer kialakításával kívánjuk elérni, hogy a hátrányt okozó körülmények ne váljanak veszélyeztetettségi tényezőkké. Óvodai keretekben megfelelően megadjunk minden segítséget a hátrányok csökkentéséhez, és kompenzáljuk lehetőségeink szerint azokat a családgondozás és az egyéni bánásmód keretei között.

Kapcsolattartás és együttműködés a Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat és a Gyámügy szakembereivel.

Elveink: mindenekelőtt a család tiszteletben tartása, a családi nevelés erősítése, és ezzel együttesen a gyermek iránti felelősség ébrentartása. Tapintatos személyes kapcsolat kialakítása azon családokkal, akik segítséget kérnek, vagy láthatóan segítségre szorulnak. A titoktartási kötelezettség minden családot érintő kérdésben érvényesül.

Gyakorlatunkban a gyermek családi körülményeinek figyelemmel kísérése fejlődésének követésével együttesen történik. Az elakadás feltárásának folyamatában jelenik meg a családi nevelés feltérképezése is. A megfelelő kommunikatív viszony kialakítása a szülővel ebben a szakaszban a későbbi megoldások alapvető feltétele. A szülő nyitottsága vagy zártsága határozza meg a probléma közös megoldását. Amennyiben a közvetlen viszony kialakulását valamilyen körülmény akadályozza, úgy az óvodán belül kiemelt személyes törődéssel és fejlesztéssel igyekszünk a gyermek fejlődését segíteni. Amennyiben a szülői együttműködést sikerül elnyernünk, úgy az óvodán belüli törődés kiegészül a családi vagy külső tanácsadói segítséggel. A fentiek valamennyi csoportban, valamennyi óvónőnek családgondozási feladatként jelennek meg.

A telephely óvodában a kijelölt képviselő, a székhelyóvodában az igazgató-helyettes a gyermekvédelmi felelős, akinek feladata:

- a már óvodába felvett gyermekek szociális és mentális körülményeinek figyelemmel kísérése, kapcsolattartás a csoportban dolgozó óvónőkkel,
- a gyermekek rendszeres óvodába járásának ellenőrzése és jelzésadás az igazgató, illetve az igazgató-helyettes felé.

A feltáró és segítő munkában szorosan együttműködnek a csoportban dolgozó óvónők és a gyermekvédelmi felelős. Lépésről-lépésre megbeszélik az aktuális feladatokat, és ha kell, igénylik a külső segítséget.

Óvodai szinten a gyermekvédelmi munka koordinálását az igazgató-helyettes látja el.

Feladata:

- A gyermekvédelmi esetek feltérképezése, a feladatok koordinálása (egyéni esetmegbeszélések révén), a gyermekvédelmi szempontból szükséges nyilvántartások

vezetése, ezekről az illetékeseknek adatszolgáltatás, környezettanulmányok készítése hatóság felkérésére.

- Kapcsolattartás az önkormányzat illetékes szakemberével, a Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat munkatársaival.
- Pedagógiai munka koordinálása a gyermekvédelmi esetekben valamennyi csoportban dolgozó óvónővel. A gyermekvédelmi munka fő feladatát a prevenció jelenti, amely során lehetőségeinkhez mérten szeretnénk megakadályozni a veszélyeztetett helyzet kialakulását.
- A gyermekvédelmi munkát minden évben nevelési év végén értékeljük. Az ügyek intézéséről az igazgató-helyettes az igazgatónak folyamatosan beszámol.
- A legsúlyosabb esetekben megtörténik a veszélyeztetett nyilvántartásba vétele, a Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálattal együttműködve.

A hátrányos helyzetben lévő családok segítése a személyes kapcsolat kialakítása révén ügyeik intézésében való együttműködést is jelent.

Együttműködő partnerek:

- Szociális Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat Polgár.
- nevelőszülői hálózat tanácsadó.
- Hajdú-Bihar Vármegyei pedagógiai Szakszolgálat Hajdúnánás.

HÁTRÁNYOS HELYZETŰ GYERMEKEK INTEGRÁLT NEVELÉSE

„Amikor egy embert olyannak veszünk, amilyen, ezáltal elrontjuk, ha azonban, olyannak tartjuk, mintha máris az lenne, akivé majd válnia kell, ezzel elősegítjük, hogy mindazzá váljon, amivé válni tud.”

(Goethe)

Az iskolai alkalmasság kritériumai a szociális és az értelmi, mentális fejlettség. Az óvodába lépés időpontjában a hátrányos helyzetű gyerekek esetében e két területen tapasztalható szembetűnő lemaradás, ezért a személyiség fejlesztése is e két terület intenzív gondozásával, fejlesztésével eredményes.

Nevelési tervünk megvalósulásának várható eredményei

- A családot sikerül elfogadóbbá tenni a gyermekkel és az óvodával szemben.
- Esélyt adunk arra, hogy a gyermekek képességüknek megfelelően teljesítsenek.
- Várhatóan kevesebb kudarc éri a gyerekeket az óvodai közösségben, majd az iskola első osztályában.

Szociális érettség fejlesztésének feladatai:

- A gyermek csoportba való beilleszkedésének segítése, az együtt tevékenykedés igényének erősítése.
- Szabályok megtanulása, szabályhoz való alkalmazkodás, szabálytudat erősítése.
- Kapcsolatteremtés képességének fejlesztése, viselkedés és magatartásformák tanulása, mintakövetés.

A kapcsolatteremtés udvarias formáinak gyakorlása:

- Gyermek – felnőtt.
- Gyermek – gyermek viszonylatában.
- Az éntudat fejlesztése, reális önértékelés segítése (önbizalom, siker, kudarc).
- Szokások, szokásrendszerek kiépítése, a gondozás és egészséges életmód és a közösségi élet területén.

A gyermekek önállóságának fejlesztése, teljesítményeken keresztül történő önérvényesítésben valósul meg.

A hátrányos helyzetű gyerekek aránya jelentős, ez indokolja a fokozott figyelmet a nevelés folyamatában, a gyerekek esélyeinek növeléséhez. Minden óvodapedagógus részt vesz a hátrányos helyzetű gyerekek nevelésében, az intézmény által felvállalt feladatok teljesítésében.

Szociálisan hátrányos helyzet enyhítése

A hátrányos helyzetű gyermekek esélyegyenlőségének záloga a megfelelő minőségű és időtartamú óvodáztatásuk. Az élet első évei meghatározó jelentőségűek az idegrendszer, a tanulás, az adaptációs készségek alakulásában. Az alapvető készségek, melyek a sikeres iskolakezdés feltételei, kisgyermekkorban, óvodáskorban az agyi érési folyamatok lezárulásáig – megterhelés nélkül – rendkívül fejleszthetőek.

A szociálisan hátrányos helyzetű családok gyermekei öt éves korukra lényegesen elmaradnak kognitív fejlődésükben kedvezőbb helyzetű társaikhoz képest. Az elmaradás oka a gyermeki fejlődés nem megfelelő ösztönzése a szülők korlátozott erőforrásai, a megélhetési nehézségek okozta terheltség és az otthoni környezet hiányosságai miatt. Tudatos óvodai pedagógiai munkára van szükség ahhoz, hogy a hátrányokat az óvodai nevelés csökkenteni tudja. Nemzetközi

tapasztalatok azt mutatják, hogy a hátrányos helyzetből származó lemaradások – szakszerű, a gyermek társadalmi helyzetére érzékeny pedagógiai szemlélettel és módszerekkel, a szülőket partnerré téve, velük együttműködve – sikeresen ellensúlyozhatóak.

A szülőkkel való együttműködés az otthon és az óvoda világának találkozásával, szülők és nevelők közötti kölcsönös tisztelet alapján valósítható meg, melyben az óvodapedagógusoknak helyzetüknél és képzettségüknél kiemelt szerepük és felelősségük van.

A 3-7 éves hátrányos helyzetű (HH) gyermekek nevelése.

- Szocializáció kiemelt szerepe, mentálhigiénés nevelés erősítése integrált szervezési formában
- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek egyénre szabott, differenciált fejlesztése (kiscsoportos foglalkoztatás, egyéni fejlesztés).
- Óvodapedagógusok módszertani kultúrájának fejlesztése (team munka, projekttervezés).
- Együttműködés és partneri kapcsolatok kiépítése a szülőkkel és segítőkkel.
- Az iskolába való átmenet megkönnyítése gyermekeink számára.

Esélyt adunk arra, hogy a gyermekek képességeiknek megfelelően fejlődjenek. Egyéni ütem eltolódásokkal minden egyes gyermek testi, lelki, szellemi szükségleteinek kielégítésével valósul meg a komplex személyiségfejlesztés.

Célunk: Az egyszeri és megismételhetetlen gyermeki személyiség adottságainak, képességeinek és szükségleteinek kényszer nélküli szabad kibontakoztatása, az egyéni és az életkori sajátosságok figyelembevételével, az alapvető gyermeki jogok biztosításával.

A kiemelt figyelmet igénylő gyerekek neveléséhez szükség szerint egyénre szabott, fejlesztési tervet dolgozunk ki, melyet a fejlődésnaplóban rögzítünk. A gyerekek összetételéből adódóan: a halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek differenciált fejlesztésének megvalósítása, az esélyegyenlőség biztosítása.

Az esélyegyenlőség növelésének kiemelt feladatai

- A hátrányos helyzetű, a többi gyermekkel együtt nevelhető sajátos nevelési igényű gyerekek szocializációjának segítése a programunkban megfogalmazott módon és eszközökkel.
- Elsősorban a szülőket kell megnyerni, mert a rossz szociális helyzetek, a nagyfokú szegénység, vagy egyéb okok miatt nem tudnak élni a felkínált lehetőséggel.

- Egyéni, fejlődési ütemeltolódásokkal minden egyes gyermek testi, lelki, szellemi szükségleteinek kielégítése, a személyiségfejlesztés érdekében.
- Szoros kapcsolat kialakítása a gyermek természeti, nevelő, gazdag környezetével, mozgásos, manuális, intellektuális, művészi, kísérletező tapogatózás, játékos munka, szabad önkifejezés, alkotás formájában.
- Feladatunk a hátrányos helyzetből adódó lemaradások folyamatos kompenzálása, /szegényes szókincs, alacsony beszédszínvonal, kifejezésmód, illemszabályok, metakommunikációs elemek hiánya/, melyek a következő területek fejlesztésével érhetők el:
 - a. Észlelési tapasztalatok szóbeli megerősítése, tudatosítása.
 - b. Szókincs bővítése, gazdagítása tárgyak, cselekvések események, térbeli viszonyok, színek, formák, méretek, azonosságok, különbözőségek meghatározásával.
 - c. Irodalmi élmények feldolgozása során /mese-vers hallgatása, mondása/, beszédhibák kiszűrése, kezelése.
 - d. A beszédkedv fokozása, spontán helyzetek kihasználása, beszédkésztség fejlesztése.
 - e. Játékos gyakorlatok, nyelvi játékok alkalmazása.
 - f. Tudatosan beépített drámajátékok a napi tevékenységekben.
 - g. A dramatikus játék, a dramatizálás, a bábozás az óvodáskorú gyermekek személyiségfejlesztésben nélkülözhetetlen.

Nevelési tervünk megvalósulásának várható eredményei:

- A családot sikerül elfogadóbbá tenni a gyermekkel és az óvodával szemben.
- Esélyt adunk arra, hogy a gyermekek képességüknek megfelelően teljesítsenek.
- Iskolai tevékenységre képes gyermekek nevelése.
- Várhatóan kevesebb kudarc éri a gyerekeket az iskola első osztályában.

Hátránykompenzálás óvodából az iskolába való átmenetben

Mivel az óvodába lépés időpontjában a hátrányos helyzetű gyerekek esetében a szociális, értelmi, mentális területen tapasztalható szembetűnő lemaradás, ezért a személyiség fejlesztése is e területek intenzív gondozásával, fejlesztésével eredményes. Ehhez szükséges a 3 éves kortól való beóvodázása a gyermekeknek.

A partneri kapcsolat minőségének javítása:

- párbeszéd az óvodapedagógusok és a tanítók között,
- kölcsönös hospitálások, részvétel nevelési értekezleteken,

- kölcsönös látogatások az intézményekben,
- óvodai nagycsoportos látogatása az iskolában,
- óvodapedagógusok látogatása az első osztályban,
- a gyermekek fejlődésének utánkövetése.

A tanköteles korú gyerekek rendszeres óvodába járásának nyomon követése. (Szükség esetén élünk a törvény adta lehetőségekkel.)

A nagycsoportos gyermekek szülei részére az óvodával egyeztetve, tájékoztató megbeszélést tart az iskola képviselője, ahol az óvodapedagógusok jelen vannak.

Az iskolai beilleszkedés segítése az Óvoda- iskolai átmenet munkaközösség és az iskola alsós nevelőivel közösen, valósul meg.

- **Célunk, továbbra is a gyerekek életkorának, egyéni jellemzőinek és a szülői igényeknek legjobban megfelelő csoportszerkezet kialakítása.** A hátrányos helyzetű gyerekek arányos integrálása, számukra esélyegyenlőség biztosítása igények, lehetőségek, körülmények mérlegelésével. Az óvoda tartósan képes a különböző háttérrel és különböző területeken eltérő fejlettséggel rendelkező gyerekek fogadására, együttnevelésére és az esélyegyenlőség biztosítására.

Elvárt eredmény:

- Csökken az óvodában maradt tanköteles gyerekek száma.
- Javul az iskolai mérések eredménye.

Az önálló tanulást segítő felkészítés

Tanulási nehézségek és magatartási zavarok kialakulását megelőző programok:

- Óvodásainknál a részképesség-zavarok, magatartási zavarok kiszűrése után speciális fejlesztés, differenciált foglalkozás, az eltérő egyéni fejlődés ütemének megfelelően történik. Óvodába lépéssel megkezdődik a gyermekek folyamatos megfigyelése, mely kiterjed a gyermek viselkedésére, szóbeli megnyilvánulására, tevékenységekben való részvételére, a játék tevékenységére, munkavégzésére, felnőttekkel-gyerekekkel való kapcsolatára. Az intézményben kidolgozzuk a gyermekek egyéni képességeihez igazodó, óvónői együttműködésre épülő mérés-értékelési rendszert, a gyerekek egyéni megfigyelésére, a fejlődés rögzítésére a „Fejlődési naplót”, alkalmazzuk. Ehhez a nevelőtestület által összeállított, a Pedagógiai Program elvárásaival harmonizáló mérési-értékelési szempontokat használtuk. A tapasztalatokat a fejlődési naplóban, írásban rögzítjük, s ez az alapja az egyéni érési ütemhez igazított differenciált fejlesztésnek.

Az óvodai tevékenységek során a fejlesztési területek összekapcsolódnak, és a személyiség egészét meghatározó területeket fejlesztik. A fejlesztés legfontosabb eszköze a játék, mely minél gazdagabb, sokrétűbb, bonyolultabb, annál inkább biztosítja a gyermek fejlődését. A fejlesztés során kiemelten fontosak a figyelem, észlelés, emlékezetet – fejlesztő tevékenységek szervezése, melyek a tanuláshoz szükséges készségek, képességek megalapozását szolgálják.

Visszatérő főbb fejlesztési területek:

- Nagy- és kismozgások fejlesztése.
- Téri tájékozódás, téri irányok fejlesztése.
- Testséma fejlesztés.
- Vizuális és finommotoros képességek fejlesztése.
- Érzékelés, észlelés.
- Emlékezet (sorrendi-logikus emlékezet).
- Gondolkodás.
- Figyelem fejlesztés.
- Verbális fejlesztés

Kommunikációs képességet fejlesztő programok

Anyanyelvünk legfontosabb eszköze a szociális kapcsolatok kiépítésének, az emberek közötti kommunikációnak. Az óvodai anyanyelvi nevelés elválaszthatatlan a nevelés többi területétől, valamennyit áthatja. Feladatunk a hátrányos helyzetből adódó lemaradások folyamatos kompenzálása, /szegényes szókincs, alacsony beszédszínvonal, kifejezésmód, illemszabályok, metakommunikációs elemek hiánya/ melyek a következő területek fejlesztésével érhetők el:

- Észlelési tapasztalatok szóbeli megerősítése, tudatosítása.
- Szókincs bővítése, gazdagítása tárgyak, cselekvések események, térbeli viszonyok, színek, formák, méretek, azonosságok, különbözőségek meghatározásával.
- Irodalmi élmények feldolgozása során /mese-vers hallgatása, mondása/, beszédhibák kiszűrése, kezelése.
- A beszédkezdő fokozása, spontán helyzetek kihasználása, beszédkészség fejlesztése.
- Játékos gyakorlatok, nyelvi játékok alkalmazása.
- Tudatosan beépített drámajátékok a napi tevékenységekben.
- A dramatikus játék, a dramatizálás, a bábozás az óvodáskorú gyermekek személyiségfejlesztésben nélkülözhetetlen.

Közösségfejlesztő, közösségépítő programok

Óvodai programunk sokszínű, gazdag tevékenységet kínál a gyermekek részére, biztosítva az önálló tevékenység, játék, rajzolás, munkálkodás lehetőségét. Ugyanakkor lehetőséget biztosít közös programok megszervezésére. A programok aktuális évszakhoz, ünnepkörökhöz és hétköznapi eseményekhez kapcsolódnak, melyek az alább felsorolt formában szerveződnek:

- közös programok szervezése óvodai és csoport szinten,
- természet és hagyomány naptárunkban rögzített élményszerző séták, kirándulások szervezése,
- hagyományos ünnepeink ápolása,
- óvodánként, csoportonként családi programok szervezése,
- erdei óvoda lehetőségének megteremtése,
- színház-mozi- hangverseny látogatás,
- érdekes foglalkozású emberekkel, kézművesekkel való találkozások,
- látogatás szülők, nagyszülők munkahelyeire,
- egy-egy család meghívása az óvodába,
- más óvodai csoportokkal való barátkozás helyben, vagy más városban,

A felsorolt természetes helyzetekben találkoznak környezetünk értékeivel, a környezetünkre jellemző gazdag kapcsolatokkal. Így valóban az élet által, az életre nevelünk.

Integrációt segítő szabadidős tevékenységek

Művészeti tevékenységek, egyéni fejlesztő műhelyek

A szép iránti fogékonyság, a művészi élmény befogadására való igény és képesség fejlesztése a környezet megismerésén keresztül valósul meg. A gyerekek ismerjék fel a szépet, mint értéket környezetükben, viselkedésükben, kommunikációs tevékenységükben. Feladatunk a kíváncsiság, rácsodálkozás, felfedezés kielégítése, ébrentartása, megfelelő eszközök, és tapasztalati lehetőségek biztosításával. A gyermek maga jut el az újraalkotó tevékenységig, találkozik műalkotásokkal, kézművesek munkáival, művész élményekkel. Műhelyeink: újrahasznosító kézműves műhely -„Lurkó-Kuckó”., zöld óvoda környezeti műhely -„Öko-Manók”., „Számolka műhely”, a matematikai képességek, logikus gondolkodás fejlesztésére, „Ovi-Foci”., népi énekek és gyermekjátékok hagyományörző műhelye a „Süss fel nap”, zenés torna -„Ugribugri” műhely, illetve az angol nyelvi játékos foglalkoztató.

Integrációt segítő módszertani elemek

Drámapedagógia:

A drámapedagógia eszközeit felhasználjuk arra, hogy a gyermek a környezet értékeit befogadja. Gondolataiban, érzelmeiben egyaránt érzékeny, boldogulni akaró, értéktisztelő, a megtalált harmóniát megtartó, élvező emberré váljon. A drámajátékkal megtanítjuk a gyerekeket önmagukra és társaikra figyelni, fejlesztjük: szociális érzékenységüket, kooperációs készségüket, kommunikációjuk minőségét, társas kapcsolatuk alakulását, kognitív képességüket, szabálytudatuk fejlődését, önismeretük, énképük kiteljesedését.

Projekt módszer:

A projekt egy folyamat megtervezése a folyamat összefoglalásával. Egy aktuális téma, egy ötlet, élmény, esemény a gyerekek, és felnőttek közreműködésével rendezi maga köré az eseményeket, a cselekvéseket. A projekt lehetősége ad egyéni megközelítési módokra, egyéni képességek szerinti haladásra. A projekt segítségével megerősítést kapnak a jó kezdeményezések, lehetőség van különböző eljárások, módszerek megismerésére, tovább gondolhatják a témát.

Műhelymunka – óvodapedagógusok együttműködési formái

Értékelő esetmegbeszélések:

Nevelőtestületünk nyitott, együttműködő, másságot elfogadó kollektíva. Együttműködésünkben a kölcsönös tisztelet, az óvodások iránt érzett felelős gondolkodás a meghatározó. Intézményünkben a szakmai munkaközösségi foglalkozások és esetmegbeszélések mellett hagyomány a csoportokban történő hospitálás, ahol a munkaközösség által kidolgozott szempontsor szerint történik a megfigyelés, megbeszélés.

A csoportban dolgozó óvodapedagógusok és dajkák között havonkénti megbeszélés történik a csoport, illetve annak tagjainak egyéni fejlődéséről.

Mérés-értékelési rendszer

Az egyéni fejlődés nyomon követése minden csoportban azonos mérés-értékelési szempontsor szerint történik, melyet a nevelőtestület jóváhagyásával a szakmai munkaközösség dolgozott ki. A tapasztalatokra építve évenként történik a szempontsor felülvizsgálata, szükség szerinti változtatása. A megfigyelések, mérések a következő területekre terjednek ki:

- Anamnézis
- Szocializáció a befogadáskor
- Egészséges életmód:
 - higiéniai szokások,

- öltözködés,
- étkezés,
- mozgás.
- Szocializáció és érzelmi élet:
 - normákhoz, szabályokhoz való viszony,
 - a gyermek önmagához való viszonya,
 - társakhoz, felnőttekhez való viszony,
 - tevékenységekhez való viszony,
 - környezethez való viszony.
- Értelmi fejlődés:
 - környezetben való eligazodás,
 - önkifejezés

A mérési eredményeket, azok értékelését, kell dokumentálni, százalékos kimutatás segíti, a kétéves munka során képződött hozzáadott pedagógiai érték kimutatását, mely az ellenőrzést is jelenti.

A hátrányos helyzetű gyerekek aránya az óvodában megfelel a jogszabályban előírtaknak.

EGYÜTTMŰKÖDÉSEK-PARTNERKAPCSOLATOK

Szülői házzal

Ahhoz, hogy a gyermekek személyiségfejlesztésében eredményeket érjünk el, elengedhetetlen a szülőkkel való együttműködés. Elfogadjuk a szülők szociokulturális környezetének különbségét, etnikai hovatartozását, „másságát”, mert csak így tudunk velük „együttnevelő” kapcsolatot teremteni. Toleráns óvónői magatartással, elfogadó hangnemben cserélünk véleményt a szülőkkel. Érezzék a szülők a bizalmat, azt, hogy partnernek tekintjük őket, segítők vagyunk, a nevelés közös feladatunk a gyermek fejlesztése érdekében.

Együttműködés formái:

- családlátogatások: bemutatkozó látogatás a gyermek óvodába érkezése előtt, prevenció, visszatérő látogatások,
- személyes beszélgetések, óvónői, szülői kezdeményezésre, fogadó óra,
- szülőértekezletek,
- nyílt napok hétköznapokon, ünnepek előtt,
- szülők bevonása az együttműködést gazdagító tevékenységekbe,

- írásos tájékoztatás,
- meghívás a három havonkénti értékelő megbeszélésre,
- családnapi,
- kirándulások, színházlátogatás.

Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat

- jelzőrendszer működtetése,
- esetmegbeszélések a gyermekvédelmi felelősök közreműködésével,
- közös családlátogatások,
- gyermekvédelmi tanácskozás (városi szintű).

Szakmai és szakszolgálat

- tanulási nehézséggel és magatartási zavarokkal küzdő gyerekek szakértői vizsgálata, egyéni fejlesztése,
- fejlesztési tanácsok az óvodapedagógusok részére pszichológus, gyógypedagógus, fejlesztőpedagógus, logopédus közreműködésével,
- közös szakmai műhelymunkák.

Egészségügyi ellátás

- szűrővizsgálatok,
- tájékoztató szülői értekezletek,
- alkalmasszerűen szülők klubja preventív jelleggel.

Általános iskola

- folyamatos kapcsolattartás - együttes ünneplések, ünnepi előkészületek, hagyományápolások,
- kölcsönös informálás,
- kölcsönös hospitálások,
- élményszerű látogatás az iskolában,
- tanítók látogatása az óvodában,
- a gyermek iskolai megfelelésének utánkövetése.

AZ ÓVODA KAPCSOLATRENDSZERE

Együtműködés a családdal

„Nem elegendő minden egyes ember akarata, szükséges, hogy mindannyian összességében akarjanak.”

(Koret)

Óvodánkban kiemelt feladat a szülőkkel való együttműködés folyamatos ápolása, mivel az óvodai nevelés a családi nevelésre épül. Lehetővé tesszük a szülők számára, hogy részt vegyenek a gyermekek beilleszkedési folyamatában, és az óvodák által kínált eseményeken.

Az óvoda és a család összhangja, együttműködése a gyermek harmonikus fejlődésének feltétele.

Célunk a személyiségi és szülői jogok tiszteletben tartásával erősíteni a partneri viszonyt. A kapcsolat épüljön tapintatra, az óvónó éreztesse az empátiát, a segítő szándékot minden találkozás alkalmával.

Hozzásegítjük a szülőket a gyerekek reális értékeléséhez, korrekt, őszinte tájékoztatást adunk a gyermek fejlődéséről és a szülőt érdeklő más kérdésekről.

A kapcsolattartás formái

Családlátogatások: bemutatkozó látogatás a gyermek óvodába érkezése előtt, prevenciós, családlátogatás szükség szerint.

Célja, hogy megismerjük a gyermeket a közvetlen környezetében, felmérjük helyét a családban, tájékozódjunk a család nevelési elveiről, szokásairól.

Személyes beszélgetések a gyermekről, óvodáról, családról, amelyet kezdeményezhet az óvónó és a szülő is.

Szülői értekezletek: összevont szülői értekezlet az új felvételt nyert gyerekek szülei részére a tanév elején. Csoportszülői értekezlet évente 2-3 alkalommal, ahol az óvodát, a csoportot, a gyermekeket, a szülőket érintő legfontosabb témákat, feladatokat, problémákat beszéljük meg. Az óvodapedagógus feladata a szülők véleményének meghallgatása, javaslatainak figyelembevétele.

Nyílt napok: ahol betekintést kap a szülő az óvodában folyó nevelőmunkáról, gyermeke társas kapcsolatairól, teljesítményéről és bekapcsolódhat a gyerekek napi tevékenységébe.

Írásos tájékoztatás: hirdetőtáblán, üzenő füzetben stb. formájában.

A szülők közösségét a *Szülői Szervezet* képviseli. A Szülői Szervezet választmányába a székhely és telephely óvoda óvodai csoportjaiból delegálják a szülők képviselőiket, így biztosítva az információ folyamatos áramlását, az együttműködést.

Együttműködést gazdagító tevékenységek

Az óvodával közös családi programok, ünnepek lehetőséget biztosítanak a család és az óvoda közötti kapcsolat elmélyítésére, egymás szokásainak, értékrendjének még jobb megismerésére, nevelési elveik közelítésére.

A kompetencia alapú programcsomag használata során biztosítékot kapnak a szülők arra vonatkozóan, hogy:

- a program középpontjában a gyermekük áll,
- a boldog gyermekkort nem elvenni, hanem biztosítani kívánjuk a gyerekek számára,
- a program alkalmazása során a gyermekük illeszhető lesz a következő oktatási folyamathoz, az iskolához,
- gyermekük komplex képességei fejleszthetők,
- figyelembe veszik a gyermekük egyéni és életkori sajátosságait,
- értékelik gyermekük azon tulajdonságait, amelyek csak rá jellemzőek,
- gyermekével megtanítják értékelni a másik gyerek másságát is,
- a hangsúly a különböző módszerekkel történő egyéni fejlesztésen van,
- gyermekük nevelő-fejlesztő intézménybe jár,
- a szabad játék megmarad a nevelés egyik eszközének,
- a program figyelembe veszi a szülők észrevételeit is,
- a gyermekével való közös gyűjtőmunkát a közös élményfeldolgozás követi,
- Az óvodával való együttműködésük szorosabbá válhat, fejlődhet,
- A gyermekének több saját élményben, tapasztalatszerzésben lesz része.

Rendezvények az óvodákban

- Farsang
- Közös kirándulás autóbusszal
- Anyák napja

- Márton-napi lámpás felvonulás
- Őszi tökforgatás
- Közös főzések, természetjáró túrák
- Városi Karácsonyváró ünnepség.

Kapcsolat a fenntartó önkormányzattal

Kölcsönös együttműködésen alapuló, rendszeres munkakapcsolatot építettünk ki a fenntartóval és a Városi Polgármesteri Hivatal dolgozóival.

Kapcsolattartás formái:

- rendszeres munkakapcsolat az óvodai gazdasági, pénzügyi, adminisztratív feladatok egyeztetéséről,
- a fenntartó által elrendelt ellenőrzések,
- igazgató évenkénti beszámolója a Képviselő-testület éves munkaterve szerint,
- a Polgármester meghívása óvodai értekezletre, ünnepélyekre.

Szakmai kapcsolataink

Kapcsolat a helyi általános iskolával

„A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a kisgyermek többsége az óvodáskor végére eléri e az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettséget. (ONAP)

Az óvoda feladata, hogy megalapozza a gyerekek zavartalan iskolakezdését, melyhez nélkülözhetetlen az óvónők és a tanítók személyes kapcsolata. A kapcsolat felvételében a hatékony, kölcsönösen gazdagító szakmai együttműködés jellemző. A kompetenciaalapú nevelés megalapozza a kulcskompetenciákat, az óvoda-iskola átmenetet. Az óvoda-iskola átmenet új értelmezést kap.

Az együttműködés a szakmai munkaközösségi foglalkozásokon, a gyerekek és a nevelők kölcsönös csoportlátogatásain valósul meg.

Kapcsolat a nevelőmunkát segítő intézményekkel, szakemberekkel

- A Hajdú-Bihar Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat szakembereivel együttműködést építettünk ki.

A fejlődésben eltérést mutató gyerekek esetében, speciális szakemberek segítségével érik el az iskolai tanulásához szükséges fejlettségi szintet.

A fejlesztőpedagógusok a rászoruló gyerekek egyéni fejlesztését végzik. A pszichológus a személyiségfejlődés zavarai esetén foglalkozik a szülővel és a gyerekekkel.

A logopédus az óvónők által javasolt gyerekek beszédhibáinak javítását végzi.

A *Hajdú-Bihar Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat* szakmai fórumain, óvodapedagógusok is részt vesznek.

- Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat.
- Hajdú-Bihar Vármegyei Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat – nevelőszülő tanácsadó.
- Az egészségügyi szakemberekkel, akikkel a gyermekek egészségvédelme és a károsodások kiszűrése és megelőzése érdekében tartunk folyamatos kapcsolatot.

A védőnő rendszeresen látogatja óvodánkat.

A fogorvos minden évben elvégzi a nagycsoportosok szűrését.

Szélesebb körű szakmai kapcsolatok

A **régiókban** dolgozó *óvodapedagógusok* részére lehetőség szerint nyílt napokat, műhelyeket szervezünk, melyek a szakmai információ áramlására, a tapasztalatok kicserélésére nyújtanak lehetőséget.

Pedagógiai **főiskolai hallgatók** gyakorlati képzését segítve szorosabbá vált kapcsolatunk a Debreceni Egyetem Hajdúböszörményi Pedagógiai Főiskolai Karával.

A Debreceni Pedagógiai Oktatási Központ (POK) munkatársai szaktanácsadással, továbbképzések szervezésével segítik az óvodai nevelőmunkát. Kölcsönösen törekszünk az információk továbbítására.

Kapcsolat a helyi közművelődési intézménnyel

Az **Ady Endre Művelődési Központ és Könyvtár** rendezvényei – színház, mozi, kiállítások, hangverseny – más környezetben nyújtott kulturális élmények a gyermekek számára.

A műsorszervezés előtt sor kerül a programjavaslatok egyeztetésére, annak érdekében, hogy a gyerekek életkoruknak megfelelő rendezvények részesei legyenek. A nagycsoportoskorúak gyermekkönyvtárban tett látogatásai, a könyvtári programok gyerekek ismereteinek gyarapítását, az olvasóvá nevelést szolgálják.

Kapcsolat az egyházakkal

Az óvodában lehetőséget biztosítunk a gyerekek számára a család vallása szerinti hitoktatásra.

A Roma Nemzetiségi Önkormányzat

- Az együttműködési megállapodás a családi és az óvodai nevelés összehangolását segíti. A roma családok meggyőzését minden szükséges esetben az óvodai nevelés fontosságáról.
- Kölcsönös meghívások rendezvényekre, értekezletekre.
- A Roma Nemzetiségi Önkormányzat segítségével szeretnénk az óvodai hiányzásokat minimálisra csökkenteni.

FELHASZNÁLT IRODALOM

Dr. Bagdy Emőke: Családi szocializáció és személyiségzavarok
Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest 1977.

Brunó Bettelheim: A mese bűvölete és bontakozó gyermeki lélek
Gondolat Kiadó, Budapest 1985.

Barabás Ernőné – Icsu Ferencné: Természetesen a Freinet-vel a polgári I. sz. óvodában, 1996.

B. Méhes Vera: Az óvónő és az óvodai játék
Tankönyvkiadó Budapest 1982.

Eperjesy Barnáné – Zsámboki Károlyné dr.: Freinet-vel itt és most
Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest 1995.

Eperjesy Barnáné – Zsámboki Károlyné dr.: Az ősz kincsei – óvodai projektek, vázlatok
Keraban Könyvkiadó, Budapest 1993.

Falvay Károly: Ritmikus mozgások énekes játék
OPI Budapest 1990.

Freinet, Célestin: A modern iskola technikája
Fordította: Dr. Ziperhovszky Hanna
Tankönyvkiadó Budapest, 1982. Pedagógiai Források

Freinet-vel könnyebb Szövetgyűjtemény

Vitéz János Tanítóképző Főiskola, Esztergom 1990.

Havas Péter: A környezeti nevelés néhány pedagógiai elve és területei

Új Pedagógiai szemle 1993. 10. Sz.

Helen Borten: Látod, amit én látok?

Móra Könyvkiadó Budapest 1975.

Herman Alice: Emberré nevelés

Tankönyvkiadó Budapest 1966.

Icsu Ferencné – Lipcseiné Bartók Marianna: Roma világ projekt

Projekt füzetek 7. Polgár, 2001.

Icsu Ferencné: A Freinet pedagógia és a minőség

Projekt füzetek 8. Polgár, 2002. december

Dr. Kovács György – Karczewicz Józsefné – Miehle Anna: Freinet hatása a mai magyar óvodapedagógiára

Horizont 2000. Humán Szolgáltató BT. 1993.

Lehoczky János – Wellisch Mária: Drámapedagógiai módszerek a környezeti nevelésben – avagy dramatikus környezetpedagógia

Új Pedagógiai Szemle 1993. 10. Sz.

Márai Sándor: Füveskönyv

Akadémia Kiadó – Helikon Kiadó Budapest, 1993.

Mérei Ferenc – V. Binét Ágnes: Gyermeklélektan

Gondolat Kiadó Budapest, 1978.

Molnár v. József: A nap arca, A gyermekrajzok füzete

Örökségek könyve, Weöres Sándor Pedagógiai Egyesület Örökség Népfőiskola

Német László: Művelődéspolitikai írások
Múzsák Budapest, 1986.

Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja
Magyar Közlöny 1996. 71. Sz.

Dr. Páli Judit: Játék, tanulás, játékos tanulás
Óvodai nevelés 1990. 6. Sz.

Popper Péter: Belső utakon
Relaxa Budapest 1991.

Ranschburg Ágnes – Fehér József András: Alkotó életmód – egészséges személyiség
Művelődési Központ Gödöllő 1987.

Salamon Jenő: Az értelmi fejlődés pszichológiája
Gondolat Kiadó, Budapest 1983.

Simon András: Szeretközében
Szegletkő Kiadó 1996.

Sinai Miklós utcai Óvoda Nevelőtestülete: Napról napra a mi kalendáriumunk
Pedellus Bt. Debrecen

Sütő András: Engedjétek hozzám jönni a szavakat
Kriterion Könyvkiadó Bukarest 1977.

Villányi Györgyné: Tanulmányok a kisgyermeknevelésről
OKKER Oktatási Iroda Budapest 1996.

Zilahi Józsefné: Nevelés az óvodában verssel, mesével.
Magyar Pedagógiai Társaság, Budapest 1989.

Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja

Komplex prevenció óvodai program

Játék Mozgás Kommunikáció Óvodai Program

Óvodai Nevelés Kompetenciaterület. Elméleti Alapvetések.

Óvodai kompetencia terület - Tématerv javaslatok (Tűz, Víz, Föld, Levegő)

Sulinova Kht.

Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja

KÖZVETLEN TÖRVÉNYI HÁTTÉR

- 363/2012. (XII.17.) Korm.rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról.
- 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről.
- 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról.
- 2003. évi CXXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról.
- 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról.
- 326/2013. (VIII. 30.) Korm. rendelet a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról.
- 235/2016. (VII. 29.) Korm. rendelet a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról szóló 326/2013. (VIII. 30.) Korm. rendelet módosításáról.
- **2023. évi LII.** törvény a pedagógusok új életpályájáról

LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK

A nevelő és oktató munka az óvodában pedagógiai program szerint folyik. A pedagógiai programot az igazgató a nevelőtestület bevonásával készíti el, és a fenntartó hagyja jóvá.

Módosítva: 2023. augusztus 25.

.....
Peténé Molnár Éva
igazgató

P.H.

Jóváhagyta:

A fenntartó a köznevelési intézmény pedagógiai programjának jóváhagyásáról az igazgató általi felterjesztést követő harminc napon belül dönt.

Polgár Város Önkormányzatának képviselőtestülete a sz. határozatával.
Polgár, 2023. hó nap.

.....
polgármester

P.H.

Módosítás hatálybalépésének ideje: 2023. év hó nap.

Pedagógiai program nyilvánosságra hozatala:

A dokumentumot az igazgatói irodában, és a telephely óvoda irodájában lehet elolvasni, továbbá megtekinthető Polgár város honlapján és a Köznevelés Információs Rendszerének elektronikus felületén.